

De conservazione sanitatis / [Benedictus de Nursia].

Contributors

Benedict, Saint, Abbot of Monte Cassino.

Publication/Creation

[Rome] : [S. Plannck], [1485?]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bxedy6x9>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Benedictus de Hirsis.

Case 3-a. 18.

Rosa
P
84

H. 62

232

77 mag.

Narratio (Benedictus de)

De circumstantiis

Rome scripta [illegible]

[illegible]

77

top. 0404

C. K. W. 3820

By (Benedictus de) Nursin

[Rome]

62 lines

32 lines

not after 1487

no sign. to

Blank leaf at beginning and end

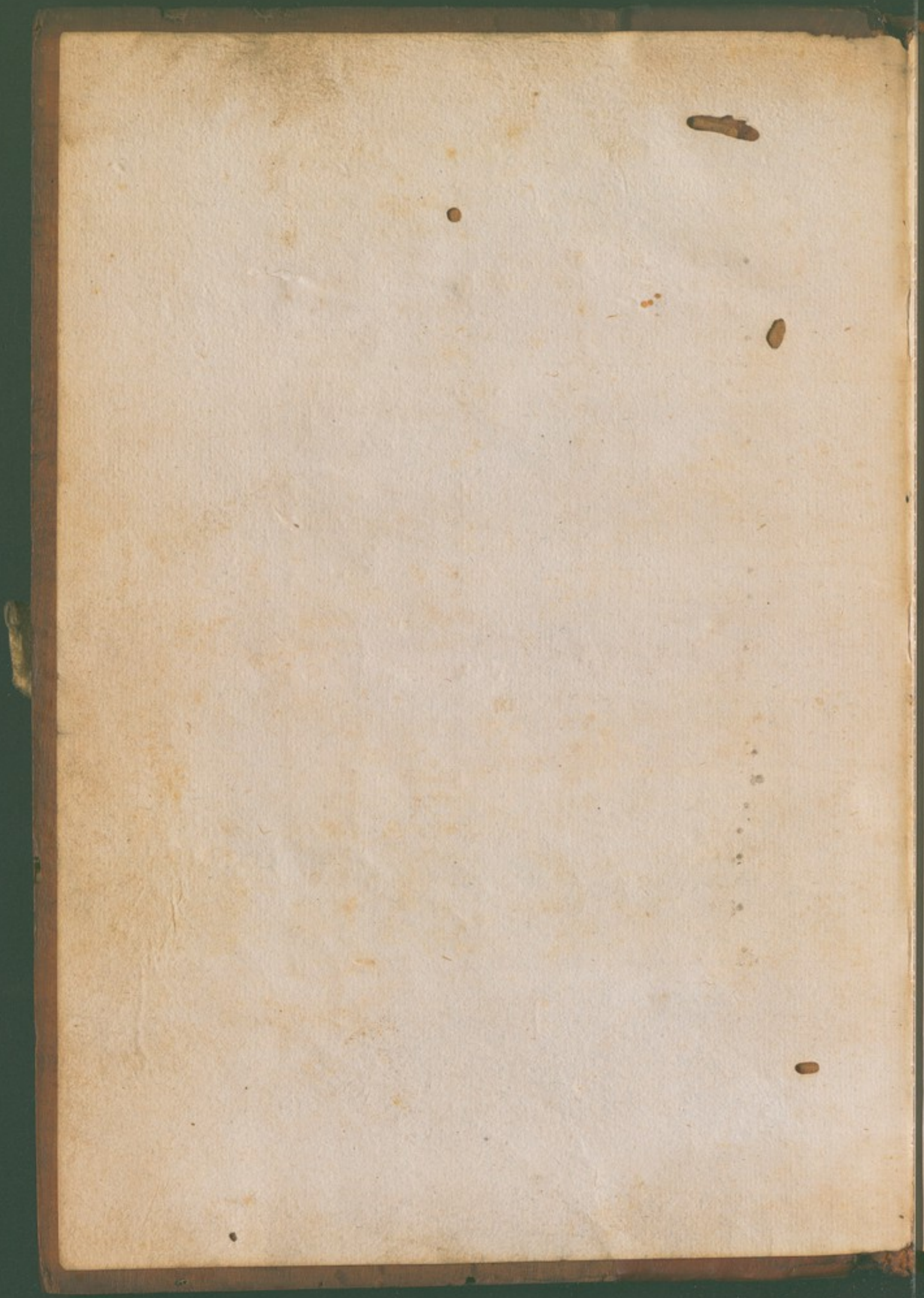
not in Hain -

not in Br. Mus.

Rome -

Stephan Plannet. not after 1487.

pag. 147/148

Tabula huius libri.

De Aere.	cap. j.	Cappari.	.xxvij.
Exercitio.	.ij.	Cucurbita.	.xxvij.
Somno et vi.	.iiij.	Cucumere.	.xxix.
Purgatione.	.iiij.	Citrulli.	.xxx.
Cibo et potu.	.v.	Cerasis.	.xxxi.
Migdola.	.vj.	Cicere.	.xxxii.
Auellana.	.vij.	Caulibus.	.xxxiiij.
Anido.	.viiij.	Caseo.	.xxxiiij.
Aneto.	.ix.	Carnibus.	.xxxv.
Atriplice.	.x.		
Acetosa.	.xi.		.D.
Acrumina.	.xii.	Dactilo.	.xxxvj.
Aniso.	.xiiij.		
Agregta.	.xiiij.		.E.
Aceto.	.xv.		
Aquis.	.xvj.	Endiua.	.xxvii.
Aromatibus.	.xvij.	Eruca.	.xxxviiij.
		Enula.	.xxxix.
.B.			
Basilisco.	.xviiij.		.F.
Boragine.	.xix.		
Buglossa.	.xx.	Ficubus.	.xl.
Bleta.	.xxi.	Fungis.	.xli.
Butiro.	.xxii.	Farre.	.xliij.
		Fabis.	.xliij.
.C.		Faseolis.	.xliij.
Citro.	.xxiiij.	Feniculo.	.xlv.
Citonio.	.xxiiij.		
Castaneis.	.xxv.		.G.
Crisomula.	.xxvj.		

Grano pini. .xvi.
Granato. .xvii.

.b.

Doleribus. .xviii.

.j.

Zuiba. .xix.

.l.

Lactuca. .i.

Lupino. .ii.

Lentibus. .lii.

Lacte. .liii.

.m.

Melonibus. .liiii.

Moro. .lv.

Mora. .lvi.

Menta. .lvii.

Maciano. .lviii.

Maiozana. .lix.

Melle. .lx.

.a.

Fuce. .lxi.

Fespila. .lxii.

Rasturtio. .lxiii.

.o.

Oliuis. .lxiiii.

Oleo. .lxv.

Ordeo. .lxvi.

Ouis. .lxvii.

.p.

Persecis. .lxviii.

Prunis. .lxix.

Piris. .lxx.

Portulaca. .lxxi.

Petrosillino. .lxxii.

Pomis malis. .lxxiii.

Pastina. .lxxiiii.

Piscibus. .lxxv.

Pane. .lxxvi.

.r.

Rigo. .lxxvii.

Robilio. .lxxviii.

Rapa. .lxxix.

Ruta. .lxxx.

Rozemarino. .lxxxi.

.s.

Spinatia. .lxxxii.

Senationibus..	.lxxxiii.	Uis.	xcii.
Sparago.	.lxxxiiii.	Uuapassa.	.xciii.
Sinapi.	.lxxxv.	Uino.	.xciiii.
Se-canapis.	.lxxxvi.		
Sale.	.lxxxvii.		.3.
Simula.	.lxxxviii.	zuccaro.	.xcv.
Saluia.	.lxxxix.	Anime passionib?	.xcvi.

.L.

Trilis.	.xc.	Tabula super hoc opu/
Luberibus.	xcj.	sculo finit foeliciter:

¶ Sequitur nunc libellus ipse de conseruatione sanitatis : secundum ordinem Alphabeti distinctus. Per eximium doctorem magistrum Benedictum compositus .

¶ De Aere Capitulum primum.

Umno decet studio emergentes morboꝝ insidias deprimi . Ut propria temperie et proportionali harmonia sanitas cōseruetur : qua nihil pꝛeter animoꝝ virtutes melius aut optabilius humano generi a natura tributum est . Nec ipsi animoꝝ actus aut potentie absqꝫ corporis sanitate pfici possunt . Frustra etenim egrotante corpore ad virtutuꝝ aut scientiarum gymnasia conaremur . Sed illoꝝ maxime attendenda est sospitas . qui non solum sibi : sed gregi populoꝝ uiuunt . Hinc ē beatissime pater . qꝫ digniori solertia ad vestre sanitatis conseruationem : operā dare decet . quod omnipotentis auxilio ifrascriptis regulis assequeris . studendo pri

mo pro frequentationi habitatione quantum facultas adierit puriorem et salubriorem aerem in prouincia uestre gubernationis eligere: quod non solum ad sanitatis conseruationem sed ad intellectus et rationis perfectionem cedit. Antiquorum quidem ostendit auctoritas: et experimentum comprobatur quod impurus et grossus aer non solum corpus: sed intellectum ingeniumque hebetat: et rubigine quadam fere singulas animales virtutes obtundit. Ideo refutandus est clausus et non euentatus aer: et habitatio profundarum vallium: et locorum ubi est propinquitas aquarum lacunalium dormientium: et ceterosarum paludium. Licet enim philosophie demonstratur impossibile esse purum aerem: aut aliquod elementorum simplicium putrescere. Tamen si terrestribus et aqueis vaporibus sit admixtus: fit grossior et impurius: et redditur putrescibilis: et tanto nocibilior existit quanto deterior est materia unde fit euaporatio. Immo intantum aliquando ex quibusdam mineralibus aquis: et terris venenosis inficitur: ut aues desuper uolantes: quadrupedia: et homines transeuntes illico interficiat. Nec mirum quia ad cor subito attingit inspiratus aer: quod cum sit nostre vite fons et singularum virtutum origo: suscepta venenosa infectione interit. Eligatur igitur omni tempore purus aer: et secundum diuersam anni partem in suis qualitatibus temperatus. Estate quidem habitetur locus puri et clari: euentati et subtilis aeris ad temperatam frigiditatem declinantis: detecti etiam versus orientem et septentrionem: qui non tarde calefit dum sol oritur: et cito in frigidatur dum occidit. Frigidiori vero tempore possunt habitari loca frigidiora non tantum euentationis montibus a borea et septentrionali aere defensata: ad temperatam caliditatem declinantia. Quod si oportunitate gubernationis vestre contigerit ad aliquam terrarum pestilentis aeris vos transferre: cauenda est habitatio loci multum euentationis:

quoniam ibidem per anhelitum ⁊ poros venarum pulsatili-
um sit facilior in corde venenosa impressio. Imo eligenda ē
domus clausurarum mansionum: quę primo per diem ante re-
ctificetur cum accensione ignis in medio salarum ⁊ vestre ca-
mere: ex lignis iuniperi: aut quercus: aut myrti: aut cupressi:
si: aut vitium: ⁊ cum fumigationibus thuris ⁊ modico myrre
aut alijs ab auctoribus in eandē materiaz ordinatis. Extin-
ctis tandem igne: ⁊ mundatis bene mansionibus si estas fu-
erit aut autumnus: aspergantur ex herbis recentibus non
multarum humiditatum ⁊ aquaticarum: sed ex folijs canna-
rum viridium: salicis: vitium: aut myrti ⁊ similibus: irroza-
tis cum aqua frigida ⁊ aceto: obseruando alias regulas ne-
cessarias: a pestiferi aeris nocumento preseruantes. Etiam
stante optimo aere in prouincia dum terras gubernationis
vestre visitare contingit: bonum est ut per diem ante rectifi-
cetur aer vestre habitationis ex accensione predictorum lig-
norum: suffumigatione: sparsioneq; foliorum: ⁊ predictarum
rerū irrogatione. Nam aer nō habitati palacij qui diu clau-
sus stetit: potuit faciliter aliquarum malarum qualitatum ⁊
putridarum affectionum suscipere: quas melius est ante ve-
strum accessum rectificare. Ignis quidem ⁊ maxime odorif-
feris ex lignis: omnium putredinum ⁊ qualitatum aeris est
rectificator bonus. Omnes igitur aeris distemperantie fu-
giende sunt: quia cum aer sit nostre vite necessarius: ⁊ prin-
cipaliter ut sua inspiratione pulmone flabellante cordis ca-
lorem refrigeret ⁊ euentet: ne ad igneitatē perueniat ⁊ ut
sua inspiratione a fumosis ⁊ capinosis vaporibus cor mūdi-
ficet et expurget foeliciter ad illam distemperantiam cor in-
duceret: aut membra alia ad quę p poros ingreditur ad quā
distemperatus existeret. Et presertim fugienda sunt cauma-
ta: et rabiosi calores estiuī. quia corpora resoluunt: dige-
stionem et appetitum cum anxietate debilitant: innatum

innatum calorem exaltare faciunt: et humores ad putrefactionem præparant. Et venti quidem meridionales similia ferre accidentia euenire faciunt: et cum hoc caput grauant: atque auditus obtundunt. Ideo ab eorum expositione cauendum est. Et propter hoc antiquiestate præceperunt loca recetia habitari: aut palatia que versus boream et septentrionalem regionem amplas et aptas fenestras habeant: ut libere habitanda domus septentrionali aere inspiretur. Ab intentissima etiam aeris frigiditate caueri decet. Nam licet remissus frigus digestionem fortiozem efficiat: et naturalem calorem ad interiora uniendo vigeat: attamen dum intensum est et proprie flante borea naturalem calorem mortificat dolores nervorum: tusses: catarrhos: pectoris atque vesicæ passiones inducit. Tunc quidem precipitur bene clausas habitari mansiones: ignis accensione calefactas: et corpus cum densis vestimentis et pelliferis a tali alteratione tueri. Dumque ignis usum opportunum faceret: cauendum est a nimia calefactione superflua. Diligenti igitur attentione cauendum est si temporibus frigidis contingeret dormire vel habitare in camera aut mansione testudinosa et vndique intranspirabiliter obserata: ne permittatur ignis carbonum intus accendi. quoniam temporibus nostris aliqui fumo et venosis carbonum vaporibus in locis prohibite transpirationis perire et plurimi propter celerem succursum mortis periculum euasere. Contingit dum essem Perusii: quidam scolares mei me ad eorum sociorum celeriter conduxerunt: quem absque sensu et loquela dimiserant: ob id quod in testudinosa sui studii mansione ignem carbonum habuerat: qui in aere euentato frictionibus extremorum et odoribus cerebrum confortantibus: ilico sensum et loquam recuperanti. Eadem hieme apud carcer officii mercantiarum Florentiæ omnes carcerati iam soporati perissent: nisi unus illorum minus a venenoso fumo læsus propter esse iuxta carceris ostium: miserabili clamore auxili

um inuocasset. Quod si oportunitas ad necessitatem ignis carbonū induceret: aperiende sunt fenestře frequenter: aut ostium: ut venenosi fumi valeant expirare. Nam vitrum qđ ex consuetudine inter carbones imponitur: parum prodest.

¶ De Exercitio et quiete superflua et ociosa maxime euitanda.
Cap. ii.

Quoniam temperatum exercitium ad sanitatis conseruationem singulare auxilium prestat. Ideo superflua et ociosa quies veluti sanitatis inimica euitetur. Sicut rubigine ferrum consumitur: sic ocio humanum corpus marcescit. Ipso namque naturalis calor obtunditur. spiritus ingrossantur: et superfluitatum resolutio impeditur. quod etiam humorum putredinem preparat. bonas complexionem permutat: et ad varias egritudines viam prestat: a quibus per ordinatum exercitium preseruamur. Ipsum etenim multis a morbis humana preseruat corpora. superfluitates cuiuslibet digestionis: aut insensibiliter resoluit: aut expulsionem habiliores facit. Quapropter ab assumptione medicinarum solutuarum que ut plurimum venenositate participant: et corpus inueterant: nos excusat. Prohibet materias ad repletionem aggregari. calorem innatum viuificat. digestionem preparat. membra ad nutrimenti susceptionem habiliores facit: et omnibus membris in suis operibus agilitatem prestat. Studendum est igitur ad usum laudabilis exercitii: quod nunquam fieri debet inanito et famelico multum corpore: neque propropinquo nimia crapula repleto. sed respectu cibi ad inferiora descensio celebrata. ima primum digestionem secunda que secundum varias complexionem et varias ciborum qualitates diuersimode prolongantur. Condecens est igitur exercitii celebratio: dum propinqua futuri cibi hora adueniet. Primo tamen experiendo ut corpus ab egestionibus et vrinali superfluitate liberetur.

fluitate mundetur. Illa quidem exercitia iuxta Galieni doctrinam in libello de parua sphaera: eligenda sunt: quae non solum corpora laborare faciunt: sed letam animam reddere possunt. Multi: ut inquit: liberati sunt ab egritudinibus: gausi si solum: multi vero capti fuerunt tristati. Ibidem Galienus laudat inter cetera electa exercitia: temperatum ludum: paruae pileae: non ut illum honestati Beatissime pater vestrae congruum sit describitur: sed ut nota illius bonitate innotescat: quale exercitium eligere valeas: et ad quid se possit extendere religionis honestas. Illud exercitium laudabilius existit: ubi est singulorum membrorum proportionalis labor. Non enim omnia membra tantumdem laborare decet. In ludo quidem paruae pileae omnia exercentur membra: et in eorum labore est iusticialis proportio. Nam tibi et brachia magis laborant. Caput autem: dorsum: pulmo: torax: lumbi: et mens etiam solatiose eorum naturalem exigentiam mouentur. Ideo scriptorum labor ab omnibus blasphematur: quia mens solum et brachia laborant: et sic tantum a bonitate exercitij ars deficit. quantum laborem inter cetera membra minus aequae distribuit. Juxta ergo praedictum modum ut possibilitas adierit decet venationem: ambulationem: equitationem et exercitiorum quodlibet obseruare. Sistendus est ab exercitio dum nimis ex labore frequentatur anhelitus: et dum terdiosa incipit fatigatio: vel dum notabiliter membra supercalescieri contingit. Perferuari tamen potest exercitium usque ad lapsitudinem exclusiue: quod si tunc sudor fuerit: bonum est in camera clausa in loco calido pannos sudore madefactos ante corporis infrigidationem exui: et binda subtili leuiter fricari: et a superfluitatibus sudoralibus abstergi: et ilico pannis lineis recentibus reuestiri: prius tamen calefactis: si temporis adesset frigiditas. Caueatur quantum possibile est superfluous labor. Nec te iuuentus: aut corporis robur decipiat: ut sa

nitatem negligas. Tunc quippe de sanitate auaros esse de/
cet: dum multum sanitatis habemus. Nam tarde ad auarici/
am sanitatis incurrimus: dum senescimus aut egrotamus.
Quod si emergenti conditione prouincię vt armatus: aut
inermis: velut solet: aut apud renationem fatigari contin/
gat: cauendum est ne quies post laborem fortem in loco mi/
nus euentato: et a ventorum aeris distillati expositione. Nā
tunc facillime in complexionem vestra et maxime rarefactis po/
ris ad interiora corporis penetraret aeris distillatio: quod
aduersarum egritudinum dispositionem induceret. Pectina
re insuper: et leuiter panno caput fricare singulis diebus post
resurrectionem de mane: et semel ipsum abluere in septima/
na ieiuno stomacho: et cutem capitis: et capillos terfos habe
re bonum est. Cerebrum enim a caliginosis et superfluis va/
poribus depurat et solertiolem mentem facit. Pedes preterea
abluere semel in septimana de sero aut ante cenam aut in ho/
ra accubitus: dum contingit ex ieiunio non cenare: aut de
mane capitis fricatione ex vino decoctionis roris marini: sal
uie: cyperi: et similium in hyeme: et in estate frequentius eis
dem horis aqua tepida decoctionis rosarum: foliorum myr
ti et similium: bonum erit. Tranquilliolem enim somnum pre/
stat: caput et membra sensuum exonerat: ascensuros etiam fu
mos ad inferiora diuertit. et superiora depurat. Ad balneati
one autem aquarum sulphurearum et mineralium: nisi ali/
qua impellat emergens passio: cauendum est. Sanis qui/
dem nocet: virtutes membrorum principalium et appetitum
debilitando. Quod si ablutionis causa has aquas aut ma/
rinas intrare contigerit. Caueat ab infusione capitis: et sta
tim facta ablutione antea quam cutis ruborem accipiat: ex
eat aquam. Caueatur etiam a balneatione aque actu/
aliter frigide. quod si propter sudorum vestigia: aut cutis

superfluitates quandoq; balneari libuerit: si in estate fuerit sit tina cum aqua tepida: vbi parumper bullierunt rosę: myrtus: capillus veneris: et similia. In hyeme vero bonuz est ingredi stugas: non tamē multum supercalectas. et facta ablutione et leui abstersione. attendatur ad bonam pannozum cooperturam: ne tunc ad membra attingeret aeris frigiditas. Attendenduz insuper est qd stugę in pestilenti tempore prohibentur: tum quia facilius fit humorum ebullitio: tum quia venenum socijs in mansionibus testudinosis et maxie corporibus nudis et supercalectis facillime cōmunicatur. ex vno. n. infecto anhelitu omnibus socijs posset fieri contagium. quia quem immundus expirat aerem ilico inspirare necesse est. Nec balneatio subito post labores esse debet: sed requirit horam: et stomachum nec inanitum nec repletum: sicut de exercitio dictum est: nisi de illo cuius intendere impingatio: quem medici precipiunt balneari subito post cibū. Balneum. n. ieiunum et famelicū macrefacit et exiccat. Si in eo multuz mozetur: saturuz durante saturitate impinguat sed cauere debet ille qui impinguatione querit a facili quętu opilationum ex balneo in saturitate: quia sunt multaruz egritudinum productiuę.

¶ De Somno et vigilia.

Cap. iij.

Sicut oportunum est ad sanitatis conseruationem motibus et exercitio quietem proportionalem fieri sic vigiliis somnū pportionari decet. Multū etenim quieti somnus et vigilia motui similis existit: licet insit homini vigilia alternatim aut somnū. Creauit tñ eū altissimū ad vigilandū potius q̄ ad dormiendū ex bonis quidē humani generis finibus est opatio: nec ad operam studet nisi vigil. Ideo philosophi vigiliam esse dixerunt dispositionem viuentis. in q̄ naturalis calor ad exteriora expandit: et aiales spūs ad ad instīta sensus et motū effūdunt: ut eis ad opatiōes utant

nec diu vigilare possumus. nec ad operationes post longas
vigilias apti sumus. Quapropter a superfluis vigiliis sum-
mo studio cauendum est ipse. n. dum superflue sunt: virtute
prosternunt: digestionem faciunt diminutam: naturalem ca-
lorem et spiritus resoluunt: visum debilitant: cerebrum exci-
cant: rationem permiscunt: corpus arefaciunt: et ad diuersas
egritudines ipsorum preparant. Ideo peropportuna fuit somni
inuentio. Temperatus etenim somnus restaurat spiritum
in vigiliis resolutos. calorem vigorat innatum. laxitudinem
ex laboribus et vigiliis inductam remouet. et omnes natura-
les operationes fortiores efficit: sicut narrat Aristoteles in li-
bello de somno et vigilia. Opus nutritiue virtutis dormien-
do potius quam vigilando perficitur. ideo antiqui copiosius
cenabant quam pranderent: quia cene propinquior est nox: in qua
propter somnum perfectior celebratur digestio. A nimio in-
super somno caueri oportunum est. quoniam dum superflu-
it. corpus grauat. virtutes motiuas et sensitiuas obtundit:
appetitum deicit: capitis grauedinem inducit: tandem ad
egritudines frigidas et catarrhales preparat: non quod somnus
meliozem digestionem non faciat: sed superfluitatum resolu-
tionem prohibet. Et vigilia meliozem quam somnus appetitum
inducit: non quod meliozem digestionem efficiat: sed quia super-
fluitates resouit et virtuti expulsiue auxiliu[m] prestat. Omnes
fere superfluitatum euacuationes somnus retinet: nisi: quales
quando sudores prouocat. Ideo attentione dignu[m] est ut me-
dici concilium postuletur: si contingit Sanctitatem vestram
in somno absque manifesta causa sudare. Nam tunc aut corpus
cibum ultra quam opteat suscipit: que[m] tollerare nequid. aut
euacuatione indiget: ne in futuram egritudinem preparetur
Ad sanitatem igitur conseruandam somnus vigiliis subordinan-
dus est. Proportionalis etenim somni quantitas est inter tertiam et
quartam nostri temporis partem Complexioni tamen tue satis est ser-

aut septem dormire. et decem et septem in qualibet die naturali vigilare. caueatur a subito somno post cibū quia stomachum et caput grauat. catarros multiplicat. reuolutōes de latere in latus frequentat. somni profunditas interrumpitur et digestio impeditur. Bonuz est igitur ilico post cibi assumptionem non capite aut dorso inclinato: sed fere rectus sedere aut stare: aut absq; laboze lentissime ambulare quousque prima digestio celebretur: et de stomacho ad ventrem cibus descendat: ita q̄ inter cibum et somnum duarum horarū distantia interueniat: in quibus horis laudabile est a mentalibus occupationibus precaueri: quia meditationibus naturalis calor a digestionē distrabitur: et cerebrum quod cogitatione virtutis organum existit: laborat et facillime supercalescit: et aptius ad vapores et catarales materias suscipiendas redditur. Id igitur parum tempus sanius est in placitarum rerum aspectu: et solaciosis ratiocinijs occupare. Quātum possibile est caueri debet diurnus somnus qui ab omnibus auctoribus blaffematur et debilitat appetitum: humiditates catarales multiplicat: colozem bonum corrumpit: corpus fere totum ad pigritiam impellit. Quod si diurni somni vetusta affuerit consuetudo potest in meridie concedi tota estate apud dierum magnitudinem per vnam horam que cum septima vigilia compensetur: ne celebretur in plumis: nec vbi accidit nimia soporis calefactio: sed sit locus ad frigiditatem decliuis: supradictis virentibus herbis aspersus et exutum dormire in die aut saltem de maspillata diploide et decalceatus cruribus et pedibus minus malum est. Nam cum conclusis vestibis et calceamētis dormire impedit euaporationem: que propter diei caliditatem in somnum fieret imo fumus ad interiora reflectit: qui quandoq; membroꝝ et capitis grauedinez inducūt: digestionē impediūt et somnum inquietāt. Malum insuper ē post longā famem inanito sto-

macho dormire: quia non fit spiritibus in vigilia resolutis
tam bona restauratio et vitam breuiorem efficit. Nam calor
et spiritus qui propter somnum extrema d[omi]n[ati]o[n]e relinquendo ad
interiora recluduntur: ex maiori vnione in eorum actiua vir
tute intendunt et vigozantur: non reperiendo nutrimentum
in quod agere debent in humidum radicale quod est innati
caloris pabulum: vertitur actio: ipsum ultra q[uam] oportunum sit
resolendo et terrestificando: quod ad breuiorem vitam auxi
lium prestat. Melior somnus quem preligendo debemus esse
nocturnus. Ex temporis quidem dispositione: ex tranquillo
quidem silentio: ex obscuritate: et ex aeris frigiditate multas
in se quas narrare omitto bonitates aggregat: et ille proprie
qui profundus est cum exiguo strepitu non excitatur. Inter
rumpere .n. somnum nocuum est: a digestionem quidem natu
ram cessare facit: et discotinuat eius actio in nutrimentum
ex melioribus figuris. Accubitus in somno apud dispositio
nem vestri stomachi et debilem eius digestiuam est primo su
per ventrem et stomachum dormire: paruulum et molle pul
uinar sub stomacho amplectendo et maxime dum scires cibaria
difficilioris digestionis comedisse. Talis .n. accubitus ma
num in digerendo auxiliu[m] prestat. Calorem naturalē vigozat
nec tot flegmata generari permittit in stomacho. cessari ta
men debet puluinar q[ua]ntum possibile est ab epatis regione in
parte dextra ne nimium epas tali accubitu supcaleat. q[uod] si ali
quando aliter dormire libet: primo somno sup latere dextro
incipiendum est. deinde in sinistro iuxta possibilitate[m] in dex
tro latere requiescere. Cauendum insup[er] e[st] a re supina dormiti
one: q[ui]a ad incubu[m] et catarales et humiditas p[re]parat egritudines
Supfluitates .n. q[ue] per p[ro]prios canales ut p[er] nares et
huo[m]i fluere debent ad posteriores cerebri p[ar]tes declinare faciunt
memoria[m] et motiuorum neruorum radices replet impedit et obtun
dit supin[us] p[ro]terea accubitus rectam aeris inspirat[i]o[n]em impedit

Fumosi etiam uapores qui ab inferioribus partibus ad medium capitis velut ad totius corporis caminum tendunt: ad anteriorem cerebri partem: que in tali accubitu superexistit reflectuntur. qui dum in humiditatem conuertuntur: non habent rectam descendendi viam. Sic etiam illi parti impedimentum prebet. Dormiendum igitur est capite eleuato proportionaliter cum pectore et superioribus dorso partibus cum pluribus pannis quam in vigilia: quia in somno spiritus et naturalis calor ad interiora retrahuntur: et extrema remanent depauperata calore. contingit quandoque apud dignitatem vestri officii in exercitu castrametationibus comperiri. Ibi inter cetera cauendum est: ne per fenestras aut spiraculum aliquod intercidens lune radius te dormientem reperat: et maxime si caput attigeret: reumatissima generat: frigidus dissoluit humores: et sanguinis creatur possidere facit. Intercidente. n. lune radio per fenestram: magis nocuum est quam extra domos dormire: vel ambulare lumie lunari vniuersum corpus circumdante: quia radius per fenestram cum toto humectatiuo et in frigiditate lune influxu ingreditur sed non cum tanto lumine. Lumen. n. ut philosophi volunt est per se calefactiuum: licet per accidens infrigidari possit dum virtute frigidorum austorum induitur. In campestribus quidem est plus de lumine quod est frenum infrigidatiue virtutis. Et propter hoc Aristoteles in proplematibus querebat: propter quid noctes plenilunij sunt calidiores.

¶ De purgandis corporibus delicate viuentibus ad minus semel in anno.

¶ Cap. iiii.

Sanitatis conseruatione impedit euacuare quod retinendum. aut retinere quod expelli debet. quia in climatibus nostris fere nunquam repetitur temperatum

corpus quod nullo medicine auxilio indigeat: ideo ad minus semel in anno purganda sunt corpora delicate viuētia & laboriosis artibus non vrentia. Unde bonum est Sanctitatem vestram circa medium veris syrupis & leui potione purgari: quo ego nuper describerez: sed vereor propter humani corporis facilem mutationem: ne illo tempore noua alicuius humoris emergetur dispositio diuersa aut maiori a gentione digna. Quapropter laudo ut presentis medici consilium queratur: aput quamcunq; vestre prouintie ciuitatum vos reperiri contingat: & principaliter attendat ad debilem vestri stomachi digestionem: & flecnatum in eo & ventositatum multiplicationem: & ad catarrhi dipositionez non derelinquendo naturalem calidam vestram complexionem: & epatis caliditatem: informando semper medicus q; corpus vestrum aut propter delicatam eius naturā: aut propter regionalem complexionem debili et exigua medicina soluitur: & fortem abhorret. Interea studendū est bis aut semel in die habere beneficium ventris. Quod si naturaliter non euenit: succurrendum est cum arte suppositoribus aut clisteribus leuibus ex communi decoctione. Sed si ad rugitus & ventositates ventris intendere oportet: ad datur in decoctione de aniso: feniculo: floribus: camomille: & similibus: cū media vncia bñdicte simplicis: aut plus cum oleo rutaceo & similibus: aut sumere tres vel quinq; pilulas de aromatibus secundum oportunitatē de mane aut de sezo: semel aut bis in septimana: quia sunt debilissime solutionis: modo indigent custodia multarum expertaruz virtutum: vt ab auctoribus nostris laudantur. Valent n: ad dolorem et grauedinem stomachi ex flecnate ī ipso existente: & sunt vehementis iuuamenti in mundificando cerebrum ab humoribus grossis & putridis: catarro etiam resistentes: & omnibus instrumentis sensuum conferūt: & di

gestiuam virtutem confortant: quaruz descriptionē ppter
plicitatem hic non pono: sed ī Mesue requiratur: dum re
ceptam pillularuz elephanginarum describit. Hęc quidez
pillule dispositioni vestre aptissime sunt: qz cum suis virtu
tibus caliditati epatis cōferunt: eius opilationes aperien
do ⁊ confortando: dumqz digestionis stomachi sentiret de
bilis: portetur super stomacho cerotum masticinum sim
plex: quod ex solo puluere masticis fit ponendo in stagna
tello vnciam unam pulueris masticis cum tribus guttis to
lum olei masticis tenendo super lentum ignem quousque
liquefcat. ⁊ tunc subito antea q̄ indurescat expanditur in
coreo ad formaz scuti ⁊ ponatur super stomacho. Istud enī
cerotum ita absqz ligatura stomacho adheret: ut fere inna
tum videatur: ⁊ absqz fastidio fit eius portatura: nec stoma
chum ad aliquā qualitatem alterat: sed ipsum soluz in digi
rendo confortat. Ex melioribus insuper rebus vestre com
plexioni conferentibus est vsus infrascriptę confectionis:
que mirabilis existit iuuamenti: Cerebro quidē: stomacho
epati: ⁊ spleni confert: ⁊ eorum digestiuā confortat. Dispo
sitis ad febres: ad catarrhos: ad iuncturaruz ⁊ ventris dolo
res: ⁊ ad emoroides mirabile auxilium prestat. oris odorē
bonum efficit. colorē ⁊ faciem clarā reddit. tristitiaz remo
uet: ⁊ pprie illam cuius radix ignorat: humoribus melan
colicis frenum ponit. cor cōfortat. spiritus puros ⁊ subtiles
facit. animam letificat. bonā memoriā inducit: ⁊ ad bonos
p̄perat mores. ⁊ corpora contra venenuz potentioza reddit
⁊ multum ea antiqui reges vsi sunt. Cuius hęc est descrip
tio. Recipe rosarū rubearū: triū sandaloz anadrgmaz vnā
⁊ semis. corticum cytri. seminis cytri. been albi ⁊ rubei. lig
ni aloes. mente sicce ana dragmā vnā. scrupulū vnū. ma
sticis. macis. galange. piperis. macropipis. doronicis. nu

cis muscate. gariofiloz. cynamoni. azari. zinziberis. spice
croci zedurarię. culebę ana dragmiam vnā coralinoz nō p/
fozatoz. fragmentozuz zapibzi. hyacynthi. sinaragdi. sardi
ni. offis de corde cerui. limature eboris. limature auri. lima
ture argenti ana dragmas duas. reubarbari. mirabolano
rum cytronoz. chebuloz nigrozum. epictini. lapidis lazu
li secundum artem abluti ⁊ preparati ana scrupulum vnuz
⁊ semis. zucari albi libras duas ⁊ semis. fiat electuariū. pzi
us tamen depurato zucaro: cum succi boraginis: buglossę:
mellissę ana vncias tres: ⁊ si odor musci fuerit vobis grat?
aromatizetur cum musci granis tribus. De hac confectiōe
sumi potest ter aut quater in mense in ortu solis ad quanti
tatem vnus coclearis: ⁊ cum modico vino puro: ⁊ ad min?
per tres horas añ cibi assumptionem ieiunetur. Usus in
super tyriace in hyeme: ⁊ metridates in estate in sanitatis
conseruatione multum ab autoribus laudatus est. Ad flo/
bothomiaz aut nunq̄ debemus esse prompti: nisi emergen
te necessitate: aut impellente consuetudine: imo sanguinē
qui est nature thesaurus: sumopere custodire debemus: quia
licet dum sanguis peccat: nulla melior euacuatio quam flo
bothomiam: tamen dum in eo non est peccatum: nullus
maior error. Si autem accideret fluxus sanguinis ex na
ribus uel emozoidibus: aut ventris fluxus: non est absq̄
prudētis medici p̄silio restringendus: quia corp⁹ ex tali
fluxu si nimius nō fuerit: a multis malis egritudibus p̄e
seruatur. Diurnam sufferre famem: aut cibo et potu
ultra quam oporteat repleti: ad varios et malos morbos
corpus p̄parant. Cib⁹ quidem aut potus nullatenus
sumendus est: nisi prius comedendi aut bibendi deside
rium superueniat q̄ si sua hora non superuenit appetitus

signum est q̄ plus fuit q̄ oporteret p̄sumptus cib⁹ : aut
est in sanitate defectus in stomacho attentone dignuz : ne
incurrere faciat egritudines que male ⁊ varie ad stomachi
fastidium subsequunt̄ . Quoniam aut̄ corporib⁹ nr̄is ex ac
tione circūstantis aeris cū celesti inf luxu ⁊ actione caloris
innati accidit continua humidi sustantifici resolutio: vñd̄
membra inanunt̄ : ⁊ quērentia pabulū p̄ restauratione de
perditi : sugunt humiditates a capitis venaz : ⁊ venę sang
uinem ab epate : ⁊ epar chilū sugit a stomacho . vñ in ore sto
maci causat̄ sentatio que fames dicit̄ . In quolibz igitur sa
no corpore cū ordinato regimine viuentē : sua hora accidit
vera fames : ante q̄ non debet esse comestio . Nam si absq̄
appetitu comedat̄ abominabilis redditur cibus in stomac
co ⁊ fastidium generat . rugitus ⁊ ventositates multiplicat
nec epar illum bñ sanguificare valet . nec alia membra bo
nam operā dare possunt in nutrimentū si apud stomachū
male decoctuz fuerit : quia nulla posterior virtus potest er
rorem anterioris corrigere . Propter hoc Hippo . vult q̄ ex
deteriori cibo ⁊ potu cuz appetitu assumpto laudabiliores
generantur humores q̄ si melior cibus sine appetitu capi
atur : qm̄ illuz cum delectatione complectitur : ⁊ cum eo na
turali quadam anxietate voluptuar̄ stomachus : vñd̄ citi
us ⁊ perfectiori modo digeritur . Attendendum tñ est q̄ cū
iuxta intensum stomachi desiderium comedit̄ : fit ante per
fectam masticationem furtiua deglutitio . Ideo non debe
mus cum uozacitate comedere . Nam cibus ex masticatōne
aliquam recipit digestionē : cuius errorem stomachus non
valet corrigere . Unde etiam operib⁹ posteriorū virtutū vi
tē nocumentum infertur . Hanc rationē assignabat Aristo
teles in p̄plematibus dum querit : p̄pter quid habentes
raros dentes sunt breuioris vitē ! sed de moralibus intelle
xit . Et superflua stomachi repletionē cauendum est : nam

multi sui ipsius cum crapulis et superfluis comestioni-
bus homicide sunt. Ideo non debemus ad saturitatem co-
medere: sed semper in fine debet famis requies remanere
Nihil est quod ita nos ad crapulam et stomachi repletionem
impellat: sicut apud unam mensam diuersa habere cicaria
Mulum enim ad crapulas allicit noui saporis aduentus:
et varia ferculorum preparatio: que stante primi cibi suffi-
cienti satietate recentior renouat appetitum. Unde lon-
ge plus capit stomachus quam digerere possit: et tanto existit
peior stomachi repletio: quanto multiplicior fuerit vario-
rum ferculorum assumptio: quia multum nocuum inferunt
ex admixtione cibi difficilis digestionis cum cibo et facili et
digestibili: ut de cibo et potu infra patebit. Abutimur qui-
dem saporibus in hac ultima et epicurea atque deteriori no-
stra etate: quia non ut plus comederemus diuersa saporum
condimenta reperta sunt: sed cum intentiore appetitu. Quod
si accidat potus aut cibi superflua repletio: prolixiori som-
no dormiendum est. Et melius est a sequenti cibo abstinere
dum: ut cum sequenti sobrietate precedens crapula compen-
setur. Dumque dies ieiunij adueniet: nunquam prandium an-
te meridiem differatur: quoniam longam sufferre famem
stomachum malis et superfluis replet humoribus. quia tri-
gentibus membris nutrimentum intensa fame causata: nec
cibo extrinseco veniente: natura studet illam tristem sensa-
tionem remouere. Succurrit igitur transmittendo malos
humores ad stomachum: cum quibus stomachus voluptu-
atur: et cessat fames usque ad horam alterius cibi: si non inter-
rumpitur. Propter quod dicere solent ieiunantes non es-
se difficile ieiunium nisi ea hora qua comedere solent. Sed
hora prandij transacta dicunt famem non habere: et absque
molestia sufferre ieiunium: quoniam natura volens succur-
rere tristi sensationi: quam famem dicimus: et non adueni-

ente cibo abertra transmittit humores: cum quibus ad in-
star cibi stomachus voluptuatur et cessat fames. Securior
tamen est abstinencia cene quam prandij: propter ampliozem
esse nocturnam digestionem. Nec obstat quod quidam vo-
lunt: dicentes abstinenciam cene peiorem esse: quia somnus
aduenit vacuitati stomachi: quod velut nocuum prohibet.
Quoniam magis obest prandij suffere famem quam supra ta-
lem vacuitatem dormire: tum quia non est omnino digestus
cibus in die: Tum quia de sero fieri solet ad cene refrigerium
um pontificalis collatio. Imo in quibusdam piguibus fleg-
maticis humidis et carnosus corporibus ad sanitatis conser-
uationem precipitur leuis cena: aut eiusdem abstinencia et
experimento comperimus iuuamentum.

¶ De Cibo et Potu Cas-
pitulum • quintum •

Estat modo de cibo et potu regulas ponere. Men-
surandus quidem est cibus et potus secundum vi-
sum et virtutis tolerantiam. Nam non viuimus ut
comedamus: sed comedimus ut viuamus: quoniam apud
antiquos auctores per experientiam deterior habetur co-
mestio que nauseam et fastidium generat: aut stomacho gra-
uitatem infert: et hypochondria tendit et inflat. Et deterior
potus qui temperamentum egreditur et in stomacho cibum
natare facit. Eligantur igitur cibi subtiles facili digestionis:
bonorum humorum generatiui: et caueatur a cibis gros-
sis difficili digestionis qui malos humores generant. De-
bet esse cibus temperatus: aut non multum temperamen-
tum excedens. Quod si in aliqua primarum qualitatum fit

maior excessus: vt in caliditate: humiditate: frigiditate: aut
siccitate: cum suis temperetur contrarijs: vt si inducenda fri-
gidas ex cucumere aut cucurbita timeat cum calidis aro-
matibus aut acuminibus compensetur et e conuerso. Ob-
seruandus est ordo apud mensas in assumptione ciborum
Nam subtile nutriendum et facilis digestionis non debet sumi
post comestionem grossi: duri: et difficilis digestionis: sicut
si immediate post carnes: vaccinas comederentur fructus
lubrici: aut oua forbilia cito digeruntur: et non habent vi-
am descendendi: natabunt ultra quam oporteat super durum
cibum: putrescent et corrumpentur: et ad corruptionem pre-
parant cibum indigestum cui admiscuntur. Nec grossum nu-
triens et difficile digestibile debet immediate sumi post sub-
tile et facile digestibile: sicut post fructus lubricos aut oua
forbilia ilico multum caseum comedere: quia propter casei graui-
tatem et compressionem et ouorum lubricitatem labuntur citi-
us quam oporteat antequam celebretur digestio. Et propter has ra-
tiones etiam in una mensa ferculorum varietas prohibetur
Veruntamen physici qui ordinem ciborum in comestione
et speculatiua ratione intueri volunt: contemplantur in fun-
do stomachi fortiozem virtutem digestiuam quam circa os
stomachi: et virtutem appetitiuam fortiozem esse in ore sto-
machi quam in fundo. Propter quod concludunt cibum diffi-
cilioris digestionis premitendum esse ad locum vbi forti-
or est digestiua virtus: et premitendos esse cibos difficilis
digestionis ad cibos facilioris. Et hec ratio est vera: sed so-
lum concludit quando inter cibos est parua differentia et
parua distantia in difficultate et facilitate digestionis.
Sed quando distantia est magna: sicuti inter lubricos et du-
ros cibos: lubrici premitendi sunt. Propter hanc insu-
per causam dicitur quod nihil est deterius quam nutri-
ens indigestum super digestum immittere.

Summo studio attendendum esse auctores volunt: ut in
ter cibum et corpus cuius conseruanda est sanitas: sit debi
ta proportio et particularis habitudo conformis. Nam licet
caseus: vinum: lac: acrumina et similia: ingrediantur ad sa
nitatis conseruationem: et in bonum conuertantur nutriti
mentum: tamen multa sunt corpora quibus propter indiui
dualem complexionem caseus aut lac aut vinum a ut al
ter cibus: venenum est: Ab illis igitur talia corpora tanquam
a ueneno se abstineant. In his quidem experimentum ratio
nem uincit. Ideo dignius est in talibus experimento potius
quam rationi credere. Similiter sunt corpora habentia ci
bum proportionatum et particulari complexionem suam ueni
entem: a quo non debent prohiberi: quia ex eius permuta
tione nocuum inferunt: Obseruanda praeterea est pa
triae et regionum consuetudo: etiam si talis usus contra ra
tionem videretur. Nam ut volunt aurores cibus qui solet co
medi in quo existit aliquod nocuum: conuenientior est
bono non usitato. Ideo in ipsis experimentum rationem ob
umbrat. In corpore praeterea sano illud nutrimentum melius
est quod melius sapit: quia ex naturali quadam dispositio
ne melius amplectitur et digerit. Quod si corpus aut egro
tet: aut si extra propriam naturam distemperatum: non est ap
petitui obediendum. Naturalis enim corporis dispositio ap
petit sibi similia: praeternaturalis autem appetit contraria.
Oportet etiam attendere quod si ex laxitate stomachi accide
ret citius quam deberet ibi descensus: ut in principio cenae aut
prandii sumantur res stiptice quae stomachum confortant: et per
perfectiori digestionem ad diuturnam cibi digestionem au
xilium praestant. Res enim stiptice si ante cibum sumantur
stipticant ventrem: et si cibum sequantur: propter compres
sionem ipsum lubricant: et fluxibilem faciunt. Possunt tamen
res stiptice sumi in fine cibi in modica quantitate per sigil

lo stomachi: ut cytonia: et pira cocta: coriandruz: aut parū
per casei: quia ex eoz sigillo confortatur os stomachi: et na
turalis calor ad digerendum: et non permittitur tanta va
porum ascensio versus caput. Fructus vero humidi et lubri
cantes: ut vuę: ficus recentes: et mellones et huiusmodi: sūt
cibo p̄mittendi: nec statim post debet sumi cibus: sed ste
tur quousq; ad fundū stomachi descendant et quiescant: et
tunc bonū est comedre vt labant. Studendū est vt in estate
te frigidiori hora: et in loco ad frigiditatem declini come
datur: in tpe aut frigido bonum est calefacere extrema ad
ignē post comestionem: quia exteriora membra remanent
depaupata calore: cibi p̄pter assumptionem ad interiora re
trahitur. In hyeme p̄terea comedendi sunt cibi cocti cali
di. In estate autem frigidi: aut exili caliditate calefacti. At
tendendū est q; in hyeme et tpe frigido: propter retractio
nem et vnionez caloris naturalis adintra: perfectior et ma
ior sit digestio q̄ in estate. Nam tunc p̄pter calorem disper
gitur naturalis calor ad extrinseca: et resoluit et debilitat:
quia virtus vnita maior est seipsa dispersa. Ideo in hyeme
corpora delicate viuētia: nec maximis exercitiis vtentia
vesci debent cibus fortioris digestionis et maioris nutriti
ti q̄ in estate. Potus aut nunq; nisi naturali et vera siti p̄
cedente: sumendus est. que ex suctione membroz humecta
tione indigentū causat: vt supra de fame dictuz est: aut ex
ciboz corpulentoz comestione generat. vñ humidum ro
ridū in ore stomachi p̄sumitur: ad cuius p̄sumationē sequi
tur naturalis vera sitis: ad quā p̄ sanitatis p̄seruatione po
tis sequi debet. Quāq; autem accidentalis et non vera sitis
p̄tingit: quā medici mendosam sitim appellant: q̄ licet mul
tas habeat causas: vt plurimum tñ post crapulā venire so
let: et p̄prie post cenam: dū plus de cibo sumpsit stomachus
et ita debilis respectu cibi qd̄ in hora digestionis laborat

et estuat: et ad sitim anxietur. Hanc quidem mendosam sitim
tolerare si multa non fuerit melius est: et post illam auto-
res dormire precipiunt: quia illam somnus sedat. Tali
enim sitienti expectato cessat sitis: quia somnus di-
gestionem confortat: et illos indigestos cibos stomachum
estuantem ad digerendum iuuat: et cessat fumorum eleua-
tio ad os stomachi: ubi mendosa sitis causabitur. Nec propter
potum talis sitis omnino cessat: quia stante adhuc cibo indi-
gesto in stomacho resurgunt vapores siti inducentes. Pro-
pterea super tolerabili et mendosa siti bibere malum est: quia
cibi decoctionem et eius digestionem impedit et retardat: ve-
lut si super bullientem ollam frigidam aquam infunderes
ut supra dicebatur quod nihil fere deterius quam indigestum
mittere supra digestum. Verumtamen si talis mendosa sitis in no-
cte aliquando: aut post cenam eueniens magna et tediosa fuerit
bibere quidem sanius est. Et tunc etiam Galienus se-
cipit sumi debere potum: et trussat de illis qui auctorita-
tem Hippocratis non intelligentes interpretati fuerunt:
ubi somnum capere post mendosam sitim laudare videtur.
Et Auicenna etiam ad sedationem et extinctionem mendo-
se sitis voluit aquam frigidam exhiberi: quam non transglutiendo: sed
ex vase strictionis fugi debeat: ut pauciori cum aqua sic illa
interior extinguitur. De condimentis ac ferculis et saporibus eorum
et preparationibus hic nulla ponitur regula: quia tales in se vir-
tutes habent: quia qualia sunt aromata aut succi acetosi: aut
res alie ex quibus componi et preparari contingit. Sed ut me-
lior de ipsis habeatur doctrina: quam in cibis: potibus: saporibus
et aromatibus utimur uniuscuiusque particularem naturam
secundum rationem: et antiquos experimentatores breuius po-
tero apud ordinem alphabeti describam. Nec presentis in-
tentionis est singulas harum rerum virtutes narrare: quibus
sunt egritudinum curatiue: sed illas solum que in usu ciborum

et potuū apud mensam veniunt: vt ad humanam vitā :sa-
nitatisq; p̄seruationem auxiliū p̄stent: et quibus virtu-
tibus nocumento venenorum resistere possint.

¶ De Amigdolis. Cap. vi.

Amgdala quedam amara q̄dam dulcis. De ama-
ra: quia ē medicina egritudinum curatiua: nihil
dicūt. Dulcis amigdola in suis q̄litatib; fere tem-
perata existit: parū ad humiditatē declinās: minus tñ q̄
nū: difficilis est digōis: et multo tpe in stomacho durat: id
bñ masticanda est: cum zucaro tñ comesta facilius dige-
ritur: et descendit: generatur ex ea bonū nutrimentum licz
paruū est impinguatiua abstersiua et opilationum epatis
aperitiua. Ferculū ex ea factū qd̄ amigdalatū dī: p̄fert pas-
sionib; pectoris et pulmonis: vt tussi: asmātū et silib;. Cō-
dimentū ex oleo aut lacte amigdalaz eiusdē existit. Virtus
Dulcis amigdola puocat vrinā et eius ardorē remouet: sor-
des renū mūdificat: et morsui rabiosi canis supposita aut
comesta p̄dest.

¶ De Auellana. Cap. vii.

Auellana calida ē et sicca circa primū gradū: nutriti-
uis existit nutrimenti q̄ nux: licet terrestriori: quia
solidior et min; vinctuosa: id̄ tardioris ē digōis: stiptica pa-
rū ē: et ventositates generat: pauciores tñ si ab intrinseco
cortice emundēt: si aut̄ assata cū modico pipere sumat̄ pa-
tientib; corizam et reuma capitis celeriter subuenit: pūctu-
re scorpionū bñficiūz p̄bet: et pprie si cū ruta et ficu esā aut
emplastrata fuerit.

¶ De Amido. Cap. viii.

Amidū frigiduz ē et siccū i primo gradu. ei; ferculū co-
quendū est: vt sit vna ps amidi cū triplo sui de aqua
et condiri cum amigdolis et zucaro: lenit epiglotū et pect;
et fluxus catarrales a pectore prohibet: et tussim sedat: nec
multū bonū sanguinē producit. Sed si cū simula mixtū de-
coquat̄: bñ nutrit et sanguinē tpatū generat. Aimia eius

comestionis frequentatio propter suam viscositatem epa-
tis opilationem inducit: et si calidos renes reperit ipsos ad
lapidis dispositionem et generationem disponit. Sed si cum
lentibus amidi comedatur: ventrem de colerico fluxu
restringit.

¶ De Aneto. Cap. ix.

Anethum calidum est in fine secundi. siccum in fine
primi: humorum frigidorum maturatiuum est: Con-
trem de humoralis putredine mundificat et lenit: eius dolo-
res sedat. ventositates resoluit. quietum somnum inducit.
singultum ex repletionem factum remouet. licet nimia eius
assiduatio debilitet visum. Stomacho inconueniens est: quia
nauseam facit. et semen eius vomitum prouocat.

¶ De Atriplice. Cap. x.

Atriplex est herba qua utimur in ferculis. aut per se
aut cum aliis admixta oleribus: conformitate spi-
nacionum habens: frigidus est in primo: et humidus
in secundo. licet apud quosdam dicatur temperatus: ventres
mollificat et cito digeritur. bonum enim generat nutrimentum
licet paruum. Ictericis et habentibus epa calidum et opilatum
beneficium prestat. Eius semen cum aqua calida colericis
datum vomitum prouocat.

¶ De acetosa. Cap. xi.

Acetosa herba est quatuor habens species: duabus
maioribus non utimur vel raro in ferculis: scilicet
lapatio acuto paruo. et rumice magna. Aliis autem
duabus utimur et in salaticis et succis cum zucchero condi-
tis: quarum una oritur in locis non fertilibus sed arenosis: fo-
lia habet ad similitudinem unguis pollicis: quam dum crescit et vi-
detur a sole acquirit aliquas uenulas rubeas in stipite et foliis.

et vulgariter dicitur herba falsata. Alia species oritur in ol-
cis fructiferis: et habet similitudinem trifolij parui: et dicitur
acetosella seu allelugia: et quidam quod ex succo istius fit rob
deribes quod est in virtute syrupi acetositatis cytri: qui tamen
laudatur in pestilenti tempore. istę duę species acetosę fri-
gidę sunt et sicę in secundo gradu. humorem generant lau-
dabilem. remouent stomachi fastidium. acciunt appetitum. siti
extinguunt. et virtutes cordis confortatiuas inferunt. Syrupus
factus cum succo earum et succaro in virtute existit syrupi
de cytro. et magnam utilitatem facit calidum habentibus epar am-
be istę ventris colerico fluxui et rasura intestinorum conferunt
Conferunt etiam dolozi dentis ex materia calida si ex deco-
ctione earum os collauatur. Ablutio insup ex illarum deco-
ctione pruritus et scabiei iuuamentum prestat. vsus harum
duarum specierum in ferculis ad similitudinem olerum seu
in insalaticis in estate et tempore pestilentię optimus qui-
dem est. Et similiter etiam ros: aut syrupus eius.

De Acrumine.

Cap. xii.

Acrumina multarum sunt specierum que simul in
vno cap. bonum est ostendere. Sed prius parumper
transgrediar propter diuersos effectus rerum ex dif-
formi approximatione ad nostrum corpus. Sunt enim quedam
que si comedantur sanguinem bonum pro nutrimento gene-
rant. et bonos in nostro corpore effectus inducunt: sicut allia: ce-
pe et similia: que si ad modum emplastri ab extra supponantur
cutem ulcerant: et si super vulnus emplastrentur venenosum in-
ducunt effectum. Sunt autem quedam que comesta et bibita fiunt
venena et mortem inducentia: ut argentum viuum: cerusa: plumbum:
et silia: que si expectimantur et emplastrentur ab extra nullum
nocumentum faciunt: nisi fortasse per frequentem et diurnam

appositionem: vt testantur mulieres que illorum epictima
tib⁹ pulciores videri uolunt: quibus tandem senescentib⁹
dentes cadunt: aut altera ratione nigrescunt. Quedaz aut
intrinsicus sumpta et extrinsecus posita bonum inducunt
effectum. Et causa quare cepe et alliu ab extra vlcera-
nt: ab intra nutriunt assignatur: quia res que in nostrum corp⁹
virtualiter operant: nunq³ suum inducerent effectuz: nisi
a calore naturali nostri corporis prius de potentia reduce-
rentur ad actum. Unde cepe et sal carnem viuam vlcera-
nt et corrumpunt: et carne mortua a putrefactione seru-
ant: quia non est ibi naturalis calor reducens illoz vlcera-
tiua potentiam ad actum: sicut in iuuentute: et a remisso quida
calore virtus vlcera-
tiua allij et cepe ad actum reducit: ideo
ab extra posita vlcera-
nt. Sed si sumantur ab intra: ubi calor
naturalis est acutior: consumit et resolu-
it eoz virtutem vlcera-
tiua: et corpusculum quod remanet in
sanguinem et nutrimentum conuertit:
et adiuuatur calor intrinsicus ne
vlcera-
nt: antequam talis virtus resoluatur:
quia plurimuz acrimina cum alijs
mixtis cibarijs comeduntur: et cum
humoribus in stomacho commiscen-
tur: nec in vno loco ligata continuo
manent: sicut de extra appositis dice-
bat. Sed argentum viuum: cerusa: et
huiusmodi: contrarie sunt dis-
positionis: quia ex densis et compactis
partibus componuntur: vnde indigent
intenso calore vt eoz virtus reduca-
tur ad actum: et ideo ab extra appo-
ximata non vlcera-
nt propter remissum esse calorem
cutis: neque habent pores acutas et
penetratiuas in poros cutis: sicut
cepe et alliu. Sed si ab intra sumantur
ad intensum calorem deueniunt
suffitientem eoz potentiam in actum
reducere: vnde aut malos effectus:
aut morem inducunt secunduz deter-
minatam vniuscuiusq³ potentiam. Sic
ergo dum dicitur: q³ allium cepe et
similia sunt vlcera-
tiua: intelligitur si ab extra

in cute epictimentur: licet de quibusdam intelligatur dum
adintra sumuntur. Non est igitur mirandum si res que/
dam: vt allia: cepe et huiusmodi adintra sunt cib?: et ab extra
venenum: et quedam vt argentum viuum: cerusa: litargyri
um et similia: abintra sumptę: sunt venenum. et ab extra sa/
nitatem inducunt vlceribus superpositę. Redeundo tandę
ad propositum: vnde digressio ortuz habet. primo de allio
dicatur. Allium callidum est et sicuz in principio quarti
gradus: vlceratum et adustiũ est: Aimiũ vsus eius ca/
put grauat: dolorem inducit. et visum debilitat. corporibus
calidis magis nocet: sed coctum et elixatum non tantum ca/
lefacit. rectificat nocumentum aquarum. ventositates ex/
pellit: et est tiriaca. frigiditas complexionibus habentibus uer/
mes interficit. flematicos humores resoluit. ventrem lu/
bricum tenet. uocem clarificat: et guttur ab omni immu/
dicia abstergit. doloribus pectoris: et tussi antique confert
coitum si in modica comedat quantitate: excitat. si in mul/
ta: ipsum abscindit. quia eius materiam sua caliditate et
siccitate resoluit. morsui venenosorum et canis rabidi bonũ
uuamentum prestat. Cepe calidum est in quarto: humi/
dum in terecio. et rubrum calidius est albo. et crudũ calidi
us est decocto. nutrimentum generat grossum et paruum
sed ex decocto generatur plus et minus malum. et est ape/
ritiuum: abstersiuum: inflammatiuum etiam sitis inducti
uum. Plurimus eius vsus capitis dolorem et grauedinem
generat. quandoq; terribilia inducit somnia. et intellectui
nocentũ prebet. malos in stomacho humores producit
et saliuam multiplicat. Si in modica comedatur quantita
te: stomachum debilem confortat: et appetitum inducit.
libidinem incitat. et eius materiam sua humiditate au/
get. et suppositum aperit emozoides. Contra venena et
corruptiones aquarum. allio similibus existit.

Porrum calidum est in tercio. siccum in secundo. Eius usus
capitis dolorem inducit: et facit videre somnia mala dentes
et gingiuas corrumpit. in eis dolorem facit. et visui nocet.
Succus eius sanguinem de naribus stringit. si cum aceto
thure: et oleo rosato immittatur. Crudum eructuositatem
acetosam remouet. epatis opilationem apit. Bonum est ipsum
post lactucas: portulacas: et olera frigida comedere. canna
pulmonis abstergit. confert pectori: et emoroidibus: et pro-
prie decoctus. Ideo nocet habentibus renes ulceratos. aut
vesicam. Ipsum et semen eius incitant coitum: et contra ve-
nena virtutem aliorum habent. Scalogne species acuminus
sunt: et in vrute ceparu existunt. Radix est rasanus domesticus.
Plures quidem huius species rasanus. Una quidem est domestica: quae
absolute radicem dicunt. Secunda est habens folia crispa sicut ra-
dix: sed est acutioris caliditatis: quae vulgariter ramoracia
dicitur. Tercia species habet folia magna et lenia ad simi-
litudinem enule et in quantitate et forma. Et est acutior om-
nibus. Et napi et rapae fere sunt istarum specierum ut infra
dicetur. Omnes auctores volunt quod quilibet rasanus species
sit calide complexionis secundum quod magis uel minus de acuitate
percipiat. Sed sunt in humiditate et siccitate discordes: quod
quidam ex auctoribus dicunt quod sunt humide: et quidam quod sunt
sicce. Veritamen videmus quod plus de humiditate partici-
pant. Radix et omnis rasanus minoris nutrimenti quam rapae. propter
maius acumen dure digestionis: et stomacho nocet. ventositatem com-
mouet et eructare facit. Si ante cibum comedatur non permittit
cibum fundo stomachi adhaerere: imo ipsum propter ventositatem sub-
leuatum retinet et natare facit: digestionem prolongat et ad vo-
mitum preparat: et proprie decoctio corticis eius. Si post ci-
bum comedatur: lenit ventum: et cibum melius digerit et pe-
netrare facit: et ventositatem sursum ascendentem minuit.
Si coctus comedatur: confert tussi antiquae et prouocationi

que ex fungis mortiferis fieret. Omnis p̄terea rafani spe-
cies flemma incidit. ⁊ renes ⁊ vesicam a grossis humoribus
lauat. lapidem in ipsis rumpit ⁊ urinan. puocat. Et folia
eius digestionem ⁊ appetitum adiuuant. Confert morsui
vipere. et morsui cornute. ⁊ interficit venenosos vermes.
et si ponatur frustum super scorpionem moritur: ⁊ maxie
si sit rafanus siluestris aut eius decoctio. et si que momor-
dit scorpio non nocebit si prius raphanum comederit.

¶ De Aniso. Cap. xiiii.

Anisum calidum in primo: siccum in tercio. Semē
ei⁹ p se aut pfectuz cum zucharo est. resolutiuum
ventositatum: et melius est vt post cibum sumat-
tur. Oris odorem bonum facit: ⁊ vapores reprimat. aperit
pectus et epatis aut splenis ex humoribus opilationes in-
ductas remouet. prouocat vrinam. irritat coitum. stipticū
est. et dolori capitis prodest. et adiuuat ad expellenduz no-
cumenta nervorum.

¶ De agresta. Cap. xiiii.

Agresta frigida in tercio: sicca in secundo. stiptica
est: stomachum confortat. appetitum inducit: si
ex caliditate fuerit defectus. epatis calorem extinguit. et si-
tim remouet. uomitum et ventris fluxū restringit: minus
tamen si de cocta comedatur. Sucus eius ad spissitudinem
mellis in sole redactus ad p̄dictas intentiones in condi-
mentis et saporibus bonus est. fit ex ea syrupus cōtra ve-
nena calida: et febrē pestilentialem virtutem habens: si-
tim remouens. et sup̄dictas condiciones obseruans.

¶ De liceto. Cap. xv.

Acetum ex diuersis partibus est compositū ex cali-
dis acutis: sed frigide dominantur illis: et intense
est siccitas. Quidā ex autoribus dicunt q̄ licet
multum frigiditas partes habeat: tamen p̄pter calidas cum
illis admixtas frigidū est in primo. et siccum in tercio. Et
quidam dicunt q̄ frigidum sit in secundo. Acetum cum re-
bus frigidis infrigidat: et si in modica quantitate cum rebus
calidis misceatur calefacit propter eius virtutem penetrati-
uam facientem res alias penetrare: et inimicū neruis p̄pter
eius frigiditatem et mordicationem: et propter sui penetra-
tionem: qua mediante alii nociui humores ad neruos tran-
seunt. Ideo paralyticis: spasmosis: et podagricis nocet. Ni-
mius eius vsus debilitat visum: libidinē refrenat: eius ma-
teriam fortiter diminuendo. Aerem putridum si aspergat
rectificat: et nocumentum putridarum aquarum remouet:
Licet enim agresta est acetosa: granata: succus aranciorum
et citrorum sunt maioris frigiditatis inductiua q̄ acetum: nō
sunt tamen fortia ad infrigidandum: quia parent partibus
acutis et penetratiuis. Inde Galienus quarto de simplici
medicina inquit: q̄ volentes stomachum et hypochondria et
ardentia infrigidare: melius est succum agreste et similia
dare q̄ acetum: quia non est eorum frigiditas violenta et
ulceratiua: nec cum mordaci caliditate admixta. Ex quo se-
quitur q̄ volentes membra remotiora non sic stomacho vi-
cina infrigidare conuenientius est acetum: quia in seipso
virtutem habet: que sibi viam facit vt ad remota loca diri-
gatur. Et propter has causas acetum macrefacit extenuat
et dissoluit corpora. et proprie si vsus eius sit plurimus. Ace-
tum prodest colericis et nocet melancolicis: quia melanco-
licos et adustos humores generat. Ideo leprosis et scabiosis
nocumentum infert. adiuuat digestionem. appetitum pro-
uocat. et flemati aduersatur: ipsum incidendo et corrodēdo

malisq; repugnat humoribus ad stomachum fluentib; cō
fert adustioni ignis ⁊ eius dolori velociter subuenit: super
infusum morsui venenosorum prodest ⁊ bibitum ⁊ odoza
tum. Confert illi qui sumpsit in potu opium: iusquianum
⁊ similia. In laudibus inquit Auicēna. Aceto preterea vti
in cibis et potibus est a pestilentiali nocumento securatio
Aceti decoctio minuit eius frigiditatem: ⁊ proprie cuz mo
jico admixto melle. Veruntamen si in uno petito aceti bul
liat vna libra passularum: fere saporem non perdit: ⁊ maxi
ma suorum nocumentorum quantitas remouetur.

¶ De Aqua. Cap. xvi.

Aquarum melior est illa. que cum clara sit. neq; co
lorem. neq; odorem. neq; saporem habet. quia hec
sunt passionēs mixte. ⁊ inter ceteras leuioris sūt
ponderis que etiam propter suam subtilitatem ⁊ raritatem
cito ad ignem calescit: ⁊ cito ad aerem infrigidatur: in qua
coquantur res citius ⁊ dissoluuntur: ⁊ cito ab stomacho ⁊
hypocundiis descendit. Eius quidem leuitas cognoscit̃.
aut per pondus equalis mensure. aut per infusionem duo
rum pannoy lini nitidorum seu filtri et coti nitidi: illa cu
ius filtrum citius exsiccat̃: ⁊ post perfectam exiccationem
nitidius ⁊ minoris est ponderis melior existit. Inter cete
ra elementa hanc habet proprietatem sola aqua. q̃ genere
potuum et ciborum ingreditur. Et multis insuper rebus
aqua maliciam et bonitatem acquirit. ut ex sua origine. ex
loci statione. ex decursu. ex decoctione ⁊ rerum admixtio
ne. ex sua origine aque fontium sunt meliores. et fons cu
ius aqua erit ex terra pura est melior q̃ ille cuius aqua e
rit ex harena lapillosa. qz est humilior purificatio: et sub
tilior. licet petrosa aq̃ sit minus terrestris putrefactōe pata

Aqua etiam melior est: que ex meliori minera oritur et per
transit. nam aqua que ex minera aurea aut argentea meli
or erit ea que ex minera a plumbi. aut vitri. aut salis. aut alu
minis et similibus. Secundum ergo quod meliorum virtutum
est minera. sic erit oriens aqua melior. Nec est presentis in
tentionis virtutes aquarum mineralium dicere. quia illud
ad curatiuam medicine partem pertinet. Aquae preterea sta
tes peiores sunt currentibus. et citius in terrestri putrefac
tione alterabiles: et tanto peiores quanto sunt super fortius
lentiori luto palustrali iacentes. Aqua puteorum que per
manens est. et rozaginibus terre vicinior. peior est quam aqua
fontium. et melior quam aqua paludum. tamen extractione a
que a puteis et agitationem aqua putei melioratur. Inde
est quod pauci pisces in puteo aquam meliorant ipsam conti
nue agitando. et quia etiam ex vermiculis et partibus pu
trescentibus nutriuntur. Magna autem piscium quantitas
ipsam corrumpunt. et ideo non ita bonas habent putei et
cisterne aquas. ex quibus non est frequens aquarum extra
ctio. Ex aquis currentibus meliores sunt que detecte et e
uentate decurrunt. et ex aquae ductibus rectis peiores sunt
plumbi. quia ad dissenteriam et ventris fluxum corpus pre
parant. et ex currentibus aquis detectis meliores sunt in
magna quantitate. et veloci cursu currunt. ut magna flui
mina. et meliores sunt que super bonum lutum non fetidum
nec palustre decurrunt quam que super lapides. licet quidam
autores contrarium dicant. non tamen bene. quia bonum
lutum currentis fluminis aquam purificat. humiliat. et sub
tiliore efficit. quod lapides non faciunt. et propter hoc quan
to distantiores procedunt flumina suis fontibus. tanto sunt
meliores si cum tpe eorum aqua bibatur. quia tales aquae sunt ma
gis mote. et ex luti mixtura rupte et humiliata. nec illico dum
ex flumine accipiuntur bibende sunt repositis in magno

vase quiescentibus descendunt partes lutose per aquam: in cuius descensu ducunt simul grossiores aque partes ad residentiam in fundo vasis: et illa que super hypostasim remanet est purissime aque propinquior et similior: et conformitatem habet aque ad ignem decocte que residentiam grossarum partium fecit per sequestrationem hypostasis. Ideo apud quosdam autores antiquos precipitur: non esse aquam putei cum aqua fluminis admiscendum: quia aqua putei licet sit lucida et clara: est tamen grossa et cruda: nullam faciens residentiam: et aqua fluminis habet partes lutas que in ipsa subtiliata residerent: sed cum illa admixta impeditur descensus: et non fit residentia: et ideo licet aqua fluminis sit melior quam aqua putei: tamen utraq; est melior per se sola quam ambe simul mixte: et propter has causas aqua ex decoctione bonitatem acquirit: quia licet in decoquendo quidam subtiles aque partes resoluantur: tamen ex ebullitione rarefit aqua: et dissolvitur quodam ea ex frigore congelatum fuit: unde dum quiescit partes grossiores possunt rareficatam ex igne aquam findere et inferius descendere: quod ante decoctionem facere non poterant: ignis quidem non subtiliuit aquam: quia de natura calidi est: subtiles partes resolvere: sed grossas partes aque a subtilibus sequestrat: unde descendere possunt in aqua super residentia natante que subtilior leuior et purior existit: nec obstat quod sit grossior aqua cocta quam cruda ex eo quod sit obscurior et turbulentiore: quia multum differt diafonitas et opacitas a grossitie et subtilitate: cristallus enim diafonior et lucidior est quam aqua talis: et tamen grossioris existit substantie. Aque preterea cisternarum que ex pluuijs colliguntur: licet non sint in bonitate aquarum fontium et aliquale impedimentum peccatorum et vici prestent: tamen si in bona quantitate et in multis colligantur cisternis electiorum existunt virtutum: quoniam

sunt leues subtiles minus humide ⁊ minus inflatiue quā
reliq̄ ⁊ aliquam habent stipticitatem ⁊ membrorum cō
fortationem: nec stomacho aut epati nocent: sed potius cō
fortant. Attendendum tamen est quia propter earum sub
tilitatem fuerunt enim in subleuatione vaporum in nubī
bus generate aduenit putrefactio. ideo quando in estate
modice sunt et ad fundum adueniunt cisternarum putref
cunt. ⁊ tunc ab earum potatione cauendum est. quia et fe
bres preparat. ⁊ humores nostri corporis putrefacit. Sed
tali putrefactioni acetum et acria opponuntur: cum aqua
sit simplex elementum: aut simplicitati propinqua non ex
hibetur eius potus vt nutriat. quia aqua non digeritur.
digestio enim passio mixti. nec potest aqua in membro vi
uentis loco deperdite ⁊ resolute partis reponi. nunquam
aqua cum elementum sit posset in sanguinem conuerti.
quem oportet ex quatuor elementis esse compositum. sed
potus aque aliarum existit virtutum. quia nutrimentuz li
quesfacit ⁊ subtiliat. eiusq̄ substantiam rectificat. ⁊ ipsum
ad membra penetrare facit. ⁊ sua humiditate ⁊ frigiditate
restringit. Caloris autem naturalis aut accidentalis acu
men sitim remouet ⁊ cannam cordis resoluit. ⁊ sic per acci
dens dicimus aquam confortare naturam in actione sua.
Aq̄ pura nocet paraliticis. spasmosis. podagricis. ⁊ omni
bus frigidis cōplexiones habentibus. nocet ⁊ opilationi
bus eptatis. ⁊ nimia eius assumptio post magnum et cale
facientem laborem inducit hydropisim. Decoctio aut mix
tio vini cum ea aut mellis dispumati omnes fere malicias
aque remouet a potatione tandem aque turbide pure caue
dum est. quia epar opilat. ⁊ lapidem in renibus generat.

Sequitur Nunc videre de aromatibus.

Armata quibus in ferculis et saporibus commu-
niter utimur sunt piper. crocum. cinamomum. ga-
riofoli. nux. muscata. zinziber. cuminum: de qui-
bus bonum est in vno capitulo dicere. Piper enim sit
trium generum: scilicet longum piper: album et nigrum
tere eiusdem sunt vitutis. tamen calidum et siccum est in
fine tercii. Sed quidam dicunt in principio quarti confor-
tat stomachum. adiuuat appetitum. digestionem preparat
si in debita proportione utatur. neruis in frigidatis. tussi
antique et dolozi ventris confert: et vrinam prouocat. vsus
tamen eius in hyeme potius quam in estate laudatur. et
proprie frigidam complexionem habentibus. Crocum ca-
lidum est in secundo. siccum in primo. multi voluerunt qd
crocum nunquam humorem alterat inmo cum temperan-
tia eum conseruat. et a putrefactione rectificat. moderatus
croci vsus atque difficultas anhelitus auxilium prebet. e-
patis opilationes aperit. et licet stomachum sua caliditate
et stipticitate confortet: nauseam tamen facit. appetitum
deicit. quia acetositati que appetitum inducit opponitur
dolorem capitis quandoque efficit. et cum vino bibitum
somnia et ebrietatem inducit. sed crocum sua proprietate
cor vehementer confortat. et specialem vim letificandi in-
fert. illuminat spiritus. et ad exteriora membra dilatat:

intantum q̄ aliquando multitudo sue comestionis cum leticia ad exteriora spiritus dispergit fontem naturalis caloris derelinquendo. propter quod quidam dixerunt. q̄ sumere mediam vnciam de croco mortem ridendo et letificando inducit. Cinamomū est calidum et siccum in tercio omnem putrefactionem et humorum corruptionem rectificat. stomachum confortat. epatis opilationem apperit. et eorum digestiuam vigorat. catarro confert et ventris ventositatem expellit. visum acuit. tussi et pectori auxilium prebet. et sua triacali virtute morsui venenosorum bibitū aut superem/ plastratum confert. gariofilus calidus et siccus in tercio. corporis odorem bonum efficit. visum acuit. stomachum et epar confortat appetitum inducit. et vomitum sedare facit. Aux muscata calida est et sicca in secundo. epar et stomachū atque splenem confortat. vrinam prouocat. et vomitum prohibet. atque oris odorem bonum efficit. zinziber calidum est in tercio et siccum in secundo. et in ipso est humiditas superflua. cuius signum est q̄ cito tarlatur et putrescit habentibus frigidum stomachum et epar confert. eorum humiditatem et prope ex fructibus inductam exsiccando digestum adiuuat. atq; ventrem lenem facit. et morsibus venenosorum auxilium prebet. Cuminum calidum est in tercio. siccum in secundo: ventositatem dissoluit. dolores et ventris tortionem placat. vrinam prouocat. et distillationi eius auxiliū prebet. nimius tamen vsus eius citrinat faciem. immo hypocrite ad fimum cumini in prunas proiecti manus et faciem retinent. vt palecant et videantur populo ieiunantes. A natis caro quere in capitulo infra de carne. Agni caro. in capitulo infra de carne. Anguilla in littera. P. capitulo de pisce. Arantia in littera. C. capitulo de citro. Alium romaraccia dictum est supra capitulo de acrumine: et caro

alande. anseris. a natis. ⁊ auum in capitulo de carne.

¶ De Basico. Cap. xviii.

Basilicum calidum est et siccū in primo. licet sit in eo aliqua humiditas non bona. multarum est species. sed laudabilis est gariofilatum minuto rum foliorum. ⁊ semen eius virtutem habet cordialem: cer rebum et narium opilationes aperit. siue comestum siue odoratum animam sua aromacitate letificat. emoroidibus et cordis tremori confert. Superfluum eius vsus nō est laudabilis. quia sanguinem turbidum ⁊ melancolicum generat: ⁊ quibusdam eius odor capitis grauedinem inducit: iniuste tamen vituperatur basilicum quod ex eius folijs generetur scorpio. Sed vt Galienus vult reperiuntur scorpiones iuxta basiliconem. non q̄ ex eo generentur. sed q̄ libenter ad ipsius odorem concurrunt.

¶ De Boragine. Cap. xix.

Borago calida est et humida in primo. et est vna ex speciebus buglosse: letificat cor eius substantiam ⁊ sanguinem mundificando. cū vino exhibita cordis tremorem curat. et omnibus passionibus confert. cum melle et aqua decocta vlcibus oris. tussi. et asperitati pectoris auxilium prebet. laudabiliorum generat sanguinem. dispositionibus melancolicis prodest. vsus eius et florum suorum in insalutatio et ferculis laudabilis est.

¶ Buglossa alias lingua bouis. Cap. xx.

S
mili.

Uglossa dicitur lingua bouis . et est in virtute bo-
raginis . Veruntamen Auicenna credit apud nos
certe non reperiri . sed vtinur herba buglossę si-

¶ De Beta. Cap. xxi.

Beta calida est et sicca in primo . Veruntamen par-
tes frigidas et humidas habet . est opilationum
apertiuā . ventrem aliquāliter soluit . et lubricum tenet . si
cum aqua prius decoctionis comedatur . sed illa abiecta po-
stmodum recocta ventrem restringit . nutrimentum eius
paruum et non laudabile . propter quādam eius lassedi-
nem stomachum mordicando : ideo cum dulcibus aroma-
tibus et lacte amigdolarum comedendum est .

¶ De Butiro. Cap. xxii.

Butirum calidum est et humidum in primo . mul-
ti et impinguarium existit nutrimenti : eius tamen
superfluus vsus stomachum debilitat . et ad fleg-
maticas preparat egritudines . Si in cibis cum amigdolis
et zucharo admisceretur maturat catarrum . et tussi frigi-
de et sicce confert . sed cum linitur per se super pectus et sto-
macho sputui et vomitui sanguineo et sanioso auxilium pre-
bet . confert morsui venenorum : et sumere ipsum est tiria-
ca venenis omnibus in potu sumptis .

¶ De Citro. Cap. xliii.

Citrum quatuor diuersas habet partes cortex citri calidum est in primo. licet dicatur vt sit calidum et siccum in secundo. cortex et semen eius cordialia sunt et animam letificantia. et similiter acetositas eius cor confortat. et proprie dum ad calidum distemperatum fozet cortex citri ozis odorem efficit bonum et ab humoruz putrefactioe p̄seruat ita q̄ si cortex siccus ponat̄ inter pannos. illos a tineis p̄seruat incolumes. pulpa eius cruda est et inflatiua et mala stomacho. et difficilis digestionis dolores ventris p̄parat. sed confecta faciliores est digestionis. et confert gutturi et pulmōni. acetositas eius cum hoc q̄ cor confortat. ventris fluxum et vomitum colericuz restringit. appetitum p̄parat. caumata et febriles calores extinguit. fit ex ea syrupus magnarum laudum in cura ad p̄seruationem pestilentialis febris. acetositas tamen nocet neruis. et est mala pectori. veruntamen acetositas citri super empectigines pannos et lentigines faciei fricata ad earum remotionem ad iumentum p̄stat. quod ostenditur si panno atramento madefactus cum citri acetositate fricetur ad pristinum redit colorem. semen et cortex eius seu bibatur seu linatur optimam contra omne venenum proprietatem habet. poma que arantia appellantur et limones in acetositatibus suis cum acetositate citri similitudinem habent. cortices autem ipsorum et semina etiam non sunt tante virtutis sicut in citro:

¶ De Citonio. Cap. xliiii.

Citonium frigidum in primo. siccum in secundo. quod quando non est perfecte maturum sto /

machum grauat . et est difficilis digestionis . et que mu-
za sunt aut acetosa sunt nociua . licet ad fluxum ventris
acetosa sunt meliora . et melior modo eius commestionis est
dum concauatur extrahendo semen eius . et implendo mel-
le aut zucharo et superponitur in primis prius ipsum in lu-
to aut stuppa infusa in aqua circuire . multum quidez con-
fert stomacho ne humorē aliūde recipiat . appetitum indu-
cit . et ipsum ut sirupus eius ebrietatem remouet si post tra-
pulam sumatur : confert etiam asinati et pectori . et asperita-
tem gutturis et cāne pulmonis lenit proprie mutillago sui
seminis et sputum sanguinis prohibet . Citonum quidem
per se scriptuz est . quando enim sumitur ieiuno stomacho
ante cibum : stomachum confortat et ventrem stringit . quā-
do vero sumit post cibū bonū sigillum in stomacho facit . et
propter stipticitatem eius cibum comprimendo . soluit ven-
trem . et si in multa quantitate comedatur cibum indigestū
descendere facit . Et hęc est fere communis regula stiptico-
rum ciborum : qui ante cibum sumpti ventrem stringunt :
post cibum vero fluxibilem reddunt .

¶ De Castanea . Cap. xxv .

Castanea calida est in primo . sicca in secundo . est
magni et boni nutrimenti si bene masticeatur . et si be-
ne digeritur inpinguat et appetitum cōfortat . sed
melioris nutrimenti est si castanea comedatur cum melle :
aut cum zucharo apud habentes flematicas complexionef
Castaneę tamen dure sunt digestionis . et ventrem inflant
aliqualem ventuositatem generando . sed aliquando cere-
bri grauedinem inducunt propter difficultatem digestio-
nis . et fumum earum in stomacho cōclusum . assatio ab eis
nocumentum et stipticitatem remouet . quia

quia eorum corpus rehumectatur et lenificatur: ut contem-
perent pectoris et corporis siccitatem. et urinam puocant.
si in aqua tepida reinfundatur. Quidam ex autoribus blas-
femant castaneam quod in nutrimento similis existit glandi.
vnde dicunt quod castanea non sunt hominibus sed porcis nu-
trimentum.

¶ Crisomula alias muniace. Cap. xxvi.

Crisomula sunt muniace. vel parua persica. et sunt
frigida et humida in secundo. grossum et viscosum
generant flema: et ventrem commouent et inflant
et eorum nutrimentum velocis est putrefactionis. inde ad fe-
bres putridas preparant. Infusio tamen eorum sitim remouet. et
febris acutis confert. Conueniunt stomacho ipsum con-
fortando magis quam persica: licet quidam dicant quod nocent sto-
macho. calorem naturalem extinguendo. et verum est de sto-
macho frigido. sed modus corrigendi eorum nocumentum est
ut sumatur ante cibum. et post ipsa sumatur anisum et mas-
tic cum vino puro veteri et odorifero. aut vua passa. et habentes
stomachum frigidum sumant mel. Si autem post cibum
accipiantur: stomachum supernatant et in putredinem con-
uertuntur.

¶ De Cappari. Cap. xxvii.

Capparis calidus est et siccus in secundo. parui est
nutrimenti. confert stricture pectoris. aperit opi-
lationes splenis et epatis. et proprie splenem confortat
et clarificat euacuando ab ea materias grossas: et me-
lancolicis urinam puocat. lumbricos interficit. et coitum
excitat. et contra venenum tiriacalem virtutem habet. et usus
eius cum aceto est multum laudabilis in pestilenti tempe-
re et acetum corrigit nocumentum eius.

¶ De Cucurbita. Cap. xxviii.

Cucurbita frigida est et humida in secundo-nutrientum generat flematicum et paucū. velociterque descendit: stomachum humectat: sitim extinguit calidis complexionibus competit. frigidis vero contraria est. veruntamen ex natura cucurbite est tales generare humores quales res secum admixte. cum calidis quidem rebus calidos humores generat: et cum frigidis frigidos: ut cum vino citoniorum aut granatorum et cum agresta est bona calidam complexionem habentibus. sitim extinguendo et naturalem calorem refrigerando. et cum aromatibus et melle frigidis complexionibus confert. ferculum eius confert tussi et dolori pectoris. et frigiditate stomachum et intestina infrigidat. et quandoque dolores corporis generat. Si autem post elicitationem fricatur remouetur humiditas eius superflua: et sic cum agreste aut aromatibus conditi potest secundum complexionis indigentiam. et est ista preparatione minus putrescibilis redditur: quia cucurbita per se facile humorem generat. ad putredinem eius frigidum extinguit ardorem vrine: et ipsam prouocat et maxime semen eius.

¶ De Cucumere. Cap. xxix.

Cucumer frigidum est et humidum in secundo-humores duros et grossos generat. et difficilis est digestionis. et tarde de stomacho descendit. et ad humorum putrefactionem dispositum est. unde putredas febres excitat: cibum quem in stomacho reperit incrudat: ut nequeat a stomacho dissolui. sitim remouet. acumen caloris febrilis extinguit eius aquositas. pulpa et semen eius vrinam prouocant. et eius ardorem extinguunt. odor eius reui

niscere facit habentes sincopin calidam .et radij sua facit vomitum .folia autem eius pferunt morsui canis rabidi.

¶ De Citrulli. Cap. xxx.

Citrulli multum cucumeribus similes existunt .sed frigidiores et grossiores humores generat: et magis nocent stomacho et longioris digestionis sūt Citrulli per venas discurrūt crudi: et ad diuturnas febres corpora disponunt .et cum nimiam moram in stomacho faciunt nervositati stomachi magis nocent .et nimius vsus eius venenosorum humorū corruptionem preparant .medulla eorum perfectiorem generat humores .virtutes ad sitim extinguendam ad acumen febrium et vrine prouocationem similes sunt cucumeribus.

¶ De Cerasa. Cap. xxxi.

Cerasa frigida sunt in primo .et sunt trium specierum .scilicet dulcia acetosa magna et acetosa parua .Dulcia et acetosa magna malos generant humores stomachuz et intestina grauantes aptissimos et putrefactionem et vermium generationē .vnde ad febres putredas corpus preparant .Acetosa magna sunt peioris qualitatis .et maiorem in stomacho grauedinem inducūt .Acetosa parua meliores generant humores .nec tantum habēt de humido putrescibili .aliquali tamen stipticitate participant : coleram reprimunt : sitim extinguunt : et appetitum inducunt : et meliora sunt quę sicca vsui reseruantur ex succo eorum ad solem exsiccato et conseruato in viterato vase fit bonus sapor : si cum aceto aut succo arancioꝝ aut agresta distemperetur . et tñ inter cętera saporum blandimenta maxime incitat appetitum .

Cicer est album rubeum et nigrum. album est calidum in primo et siccum in principio primi. licet quidam dicunt quod sit humidum. Rubeum est calidius et siccus albo et nigrum rubeo. Omnes iste species sunt melioris nutrimenti quam faba: habent tamen dispositionem infirmam: et nigrum melior est virtutum quam rubeum. et rubeum albo. clarificant uocem. pectori profunt. et ut plurimum bene nutriunt. et sunt sorbitiones ex farina cicerum in dispositionibus pectoris debent decoqui cum aqua sue remolitionis et comedi cum prima decoctione. quoniam in brodio existit melior virtus cicerum. cicera enim remouent epatis et splenis opilationes. colorem bonum et uiuidum in carne reducunt. lapidem rene et uessice frangunt. urinam prouocant. nocent ulceribus uiarum urinae: generant sperma et coitus excitant. et vermes cucurbitiones de corpore soluunt. cicer uiride in stomacho et in testinis superfluitates generat. Oris odorem malum efficit. et cicercula est in virtutibus alborum cicerum. nigra cicera ad opilationes ad rumpendum lapidem. et ad expellendum vermes sunt meliora. alba uero augendo materiam coitus. et prouocando urinam meliora sunt. Locio cum brodio cicerum a scabie et pruritu cutim mundificat.

Aulis multarum est specierum. sed domesticus quoniam in cibis utimur calidus est et siccus in primo. generat sanguinem grossum melancolicum: et quandoque somnia mala videre facit. et nutrimentum eius est paruum et nocet aliquo modo stomacho: sed dum coquitur cum carnis pinguis et galline est melioris nutrimenti: et meliores

sunt caules hyemales ꝯ estiu: expurgat humores flemat
 ticos ex pectore guttur lenit ꝯ vocem clarificat. semen eius
 cum aqua lupinorum vermes interficit. caulis si comeditur
 cum primo brodio facit ventrem lubricum ꝯ vrinam prouo
 cat substantia eius corpulenta. ꝯ abiecta primo brodio aut
 per secundam decoctionem ventrem cōstringit. ꝯ maxime
 si secum antiquus caseus recoquatur: sicut de blete supra
 dictuz est. decoctio eius ꝯ semen eius retardant ebrietateꝯ
 ꝯ ipsam remouent. Cuius rationem assignat Aristoteles ꝯ
 pple. ppter eiꝯ virtutem diuerticam vrinam prouocando.
 ꝯ facit vinum ad vias vrine prouocare ꝯ lubricare. vnde ꝯ
 ficit tanta caliginosa ad cerebrum euaporatio quę ebrieta
 tem causabat. succus eius cum vino confert morsui canis
 rabidi. Veruntamen hęc herba quam nos dicimus caulem
 proprie est brassica. nam caulis est nomen generis ad om
 ne hastile germen vniuscuiusqꝯ herbe. per quod crescit in
 altum. ꝯ quia brassica habet plurimum hos caules ꝯ quos
 crescit ꝯ germinat in altum qui sunt meliores partes bras
 sice contraxit sibi denominationem caulium. ut patet ꝯ pli
 nium ꝯ alios doctos simplicistas in lingua latina. ideo vul
 gares nominant ceteras herbas in singulari numero bras
 sicam vero caules in plurali.

¶ De Caseo. Cap. xxxiiii.

Caseus quandoqꝯ fit ex lacte. quandoqꝯ fit ex sero.
 ꝯ est illa quę dicitur recocta. diuersificatur caseus
 secundum ꝯ recens est aut antiquus. ꝯ secunduz
 ꝯ salitus aut non salitus est. recens frigidus est ꝯ humidus
 in tercio. licet quidam dicunt in primo. ꝯ salitus sicus cali
 ditatem ꝯ siccitatē habet in tercio: ꝯ salitus non sicus me
 diocres habet virtutes inter recentem ꝯ antiquum. Meli

d

oz caseus est ille qui cum ad suauitatem ⁊ aliqualem dulce
dinem declinans non nimis salit⁹ sit inter durum et mol
lem et viscosum et fragilem medius existit : quia caseus il
lozum extremorum malus est. et bonitas casei variatur se
cundum varietatem animalium ex quibus lac extrahitur .
vt in capitulo de lacte dicitur. variatur etiam secunduz re
giones . et secundum diuersitates herbarum quibus lactā
tia animalia vescuntur. Caseus recens boni ē et multi nu
trimenti. et est impinguatius et bonus cibus habentib⁹
sputum sanguinis ex pectore ⁊ stomacho iuuamentum fa
cit. licet quidam de illo dubitent: quia frigidis complexio
nibus non confert. caseus vetus difficilis est digestionis .
grauatius et malus stomacho. ⁊ ipso multū vtentes vētris
dolorē incurrunt. ⁊ est pauci nutrimenti. ⁊ in colericos hu
mores facile conuertibilis. ⁊ macrefacit vsus eius corpora
Recocta peior est q̄ caseus recens ⁊ q̄ caseus medius sal
tus. et est melioris nutrimenti q̄ caseus antiquus . caseus
generat lapidem in renibus ⁊ veslica. et proprie qui est hu
midus . ⁊ maxime cum comeditur cum rebus diuerticis fa
cientibus ipsum ad vias illas penetrare . et sic etiam petri
ficat vincturas podagroz . qui vero esset ad generationem
harenularum ⁊ lapiduz disposito cauere debet a caseo . qui
sicut videmus terram viscosam aut creatam que argilla di
citur in lapidem et laterem conuerti apud decoctionez for
naxis sic ex humoribus viscosis ⁊ grossis dum est calor ad
urens in vijs vrine generantur harenule. que inuicem iū
cte lapidem constituunt . ⁊ ad talium viscosorum humoruz
generationem aptissimus est caseus: ⁊ proprie cum macha
ronibus laganiis et ferculis de pasta comestus. caseus ve
tus assatus aut pistus ⁊ lotus aliquando cum aqua rosata
ventris fluxum mirabiliter restringit . ⁊ licet horum nocu
mentorum sit caseus . veruntamen cum post comestionem

parua ex eo sumitur quantitas os stomachi corroborat et confortat. eiusque bonum sigillum existit: ascensum fumo: ad caput reprimat. facietatem et fastidium ex dulcibus et ventuosis cibis puenientem remouet. nec vos conturbet pater S. q. caseus in vobis familiaris existat cibus. quia propter longam consuetudinem et auiditatem appetitus ad illum in vobis maxima pars suorum nocentorum affertur. nam sicut in regulis generalibus dictum est cibus consuetus et qui cum appetitu sumitur: etiam si malus sit meliorem generat sanguinem quam laudabilior cibus non cum tanto appetitu comestus. Imo tante virtutis existit a pueritia comedendi consuetudo quam venenum et medicina venenosa in bonum nutrimentum conuertitur. vnde apud indos dum malos reges habeant puellam que pulchriores videbantur fieri ex napello herba venenosissima a paruissima incipiendo quantitate quousque ille puellam comederent loco cibi. et omnes reges cum eis interibant.

¶ De Carne. Cap. xxxv.

Aro inter omnes cibos optimi est nutrimenti. corpus corroborat confortat et impinguat: et eius cibus est propinque conuersionis in sanguinem. et inde qui multas comedunt carnes et proprie cum potu vini incurrunt repletionem quam propter indigent sepius flebothomia aut medicina solutiua secundum oportunitatem. Bonitas et malicia carnis multis variatur modis quos pro sanitatis conseruatione attendere oportet. et primus modus sumitur ex differentia sexus: Secundus modus sumitur ex differentia castrationis. Tertius ex differentia iuuentutis. Quartus ex differentia regionum ubi moram trahunt: et herbarum et pascuorum quibus animalia vescuntur. Quintus ex differentia grassitie et macredinis. aut sanitatis et egritudinis. Sextus ex differentia temporum anni in quibus caro promeditur. Septimus ex differentia arti

ficij ⁊ modi ꝑꝑandi et coquendi. Octauus ex diuersitate et
differentia speciꝝ aīalium scđm eoz ꝑꝑriam naturam. Flo
nus ex differentia ⁊ diuersitate membrorum. De prima dif
ferentia cum omnis masculus calidior sit ⁊ siccior quacūqꝫ
femella sue speciꝝ. variabit bonitas carnis scđm sexum a/
pud variationem nature speciꝝ animalium. nam licet
vtp̄ plurimum caro masculorum laudabilior sit carne femel
larum. tamen in quibusdam speciebus caro femelle lauda
bilior existit. sicut caro capre respectu hirci. et caro galli
respectu galli. De secunda differentia videmus castrata a/
nimalia meliora esse q̄ masculi et femelle speciꝝ. quia ma
sculi castrati meliores sunt quam femine propter naturaꝫ
masculinam: et meliores sunt q̄ masculi: quia ex castratio
ne naturalis calor remittit: et similiter siccitas et ad quod
dam speciꝝ temperamentum castrata animalia reducunt
nam dum comparatur ad masculos non leduntur a coitu
quoniam ut de partibus animalium inquit Aristoteles. a/
nimalia multum coeuncia cito senescunt: et exsiccantur eo
rum carnes et indurantur: et naturaꝫ senectutis acquirūt
et per comparisonem ad femellas non leduntur a partu
aut ouisione. videmus enim vacas capras pecudes et hu
iusmodi non parturientes. meliores habere carnes q̄ par
turientes: et gallinas non ouisantes meliores esse: et ideo
dicitur q̄ gallinꝫ in hieme meliores sunt q̄ per cetera an
ni tempora. quia. in autumpno vtp̄ plurimum ouisare dimit
tunt. et propter has causas etiam femelle animalium castra
te. vt in castratis scrophis et gallinis que caponisse dicun
tur apparet. Veruntamen castrata animalia per debilita
tum esse calorem proprium multiplicant humiditates et
pinguedinē non multum bene digestas: que quandoqꝫ ma
li existunt nutrimenti. De tertia differentia manifeste vi
demus etatem animalium multum conferre ad bonitatem

carnium. Prima enim etas animalium est humida. et quan-
to magis ad senectutem tendit est siccior. licet posset aliquam
humiditate accidentali humectari. Animalia quidem quo-
rum naturalis complexio est sicca in illa etate meliora sunt
in qua eorum complexio et naturalis siccitas cum humidi-
tate etatiue complexionis contempatur. quod non ita pertin-
git de animalibus naturaliter humidam complexionem ha-
bentibus. et ideo dicimus quod agni et porci in tempore lacta-
tionis sunt mali et humidi et grossi nutrimenti stomachum
grauantis. quia eorum naturalis humida complexio: cum
humiditate etatiue et puerilis complexionis adiungitur: sed
ulteriori procedente etate ad maiorem siccitatem humida
naturalis eorum complexio in etatiue discursu contempe-
ratur. et ideo apud medicos. et proprie apud arabes ubi non
est multum in usu arietum castratio magna laude extollitur
caro annualis agni ante pollutionem. omnis autem caro ani-
malium antiquorum est pessima et difficilime digestionis. et
malorum humorum et similiter animalium ab utero exeun-
tum. aut partui propinquorum. Et aues ante originem bona-
rum pennarum putrescibiles humores generant. stomacho
et toto corpori abominabiles. De quarta differentia. Vi-
demus enim secundum diuersas regiones. diuersa anima-
lia meliora esse ut in locis montuosis et petrosis meliores
castrati producantur. subtiliorum leuiorum et saporosiorum
carnium. Ex maritimis et paludosis regionibus contra-
rium. ex melioribus enim herbis et pascuis meliores humo-
res. lac et carnes. produciuntur. et tanto meliores carnes ani-
malia produciunt. quanto eorum naturam proportionatiorum
cibus habent. unde porcos meliores carnes habere dicimur
dum glandes comedunt. quam dum herbas. et capones et galli-
nas meliores esse ex frumento aut milio nutritos quam ex her-
bis. aut furfure. De quinta differentia absolute meliora sunt

animalia media inter macredinem ⁊ multam pinguedinez
quia multa pinguedo appetitum obtundit. stomachū debi-
lirat et digestionem impedit. et ad malos humores corpus
preparat. vnde cautela ex pinguib⁹ animalibus macriores
carnes comedere. et ex macris animalibus carnes pingui-
res eligere. De sexta differētia. calida animalia meliora sūt
in hieme propter suam humiditatem. et frigida in estate.
vnde caro porcina apud illos quibus non contradicit appē-
titus melius est in estate q̄ in hieme propter suam humi-
ditatem. et pipiones meliores sunt in autumnno q̄ in vere.
et parue aues in vere dum nidificant non sunt bone. in au-
tumno autem que ex vuis ⁊ ficibus nutriuntur sunt meli-
ores. ⁊ turdi meliores sunt in hieme dum non tantum exer-
centur in volatu tempore niuis. cum pastum vermiculorum
circa radices arborum querentes sunt. De septima differē-
tia. magnam quidem diuersitate ⁊ differentiam acquirūt
carnes ex modo preparandi. pinguiſſimas carnes melius
est assari q̄ elissari. ⁊ meliores super arduas prunas pie-
ctas: vt superflua eorum humiditas super carbones fluat:
⁊ resoluatur ⁊ siccor reddatur. Carnes macerrimas meli⁹
est elissare q̄ assare: vt earum siccitas cū humiditate aquea
contemperetur: medie aut carnes assari ⁊ elissari possunt
secundum naturam animalis. ⁊ comedentis appetitum. et
quorundam animalium carnes meliores sunt assate. vt por-
corum ⁊ aliorum humidorum: ⁊ quorundam meliores sunt
elissate. vt carnes bouine ⁊ aliorum siccorum. carnes frixe:
⁊ carnes in visculo cum almuri coquinate inter assatas et
elissatas in virtutib⁹ medie existunt. licet frixe assatis sint
propinquiores: ⁊ in visculo coquinate elissatis. Et cauē-
dum est ne carnes assate fortiter cooperiant. imo discoop-
te dimittant: nam cum carnes assate nimium cooperiunt
vt prohibeatur earum euaporatio ad venenositatem cōuer

tuntur. vt autores volunt. ⁊ experimento compertum est. carnes affate maioris ⁊ melioris sunt nutrimenti. ⁊ robustis corporibus conuenientiores ⁊ difficilioris digestionis ⁊ siccius nutrimentū generant q̄ elissate. quia carnes elissate sunt humidiores humiditate aquea ⁊ accidentali. licet carnes affate humiditate propria q̄ elissate. Caro quidem affata in propria humiditate decoquitur. elissate vero in aliena que suam extrahit humiditatem. vnde caro elissata sic cito redditur humiditate propria q̄ affata. nec carnes affate illico ad magnas prunas appropinquari debent. quia intempestiuam faciunt crustam. impeditur caloris penetratio ad partes intrinsecas. ⁊ decoctio centralium partium. ideo dixit Aristoteles. artificiosius esse affare q̄ elissare. carnes insuper ultra earum proprias naturas tales acquirunt virtutes quales sunt res cum quibus condiuntur. omnium harum regularum ⁊ altarum quas hic gratia breuitatis omittimus testimonium reddit experientia. De octaua autem diuersitate clarū ē quasdam species animalium meliores carnes habere quibusdam. absolute melior caro inter volatilia dicitur starna aut fastanus ⁊ gallina. Inter siluestria capreolus ⁊ porcus siluestris iuuenis ante pollutionē et similiter in mēbris existit dīa. vt meliores sūt carnes testiculorum ⁊ mamillarum q̄ epatis ⁊ aliorum mēbrorum. vt autē isti octane diuersitatis habeat noticia. ponent virtutes fere de quolibet specie animalium inestibiliū ⁊ eorum mēbrorum. ⁊ primo tāq̄ a nobiliori incipiendo dī starna. Caro starne ex subtilioribus ⁊ leuioribus auium carnibus existit. ad tēpamentū declinat. ⁊ corpus ipūguat corpus confortat ei⁹ debilitatē curat. epati stomacho ⁊ hidropisi p̄fert. ⁊ in coitu argentū facit. ⁊ in his qui subtili volunt custodiri regimine p̄uenientior ē ⁊ meliores sūt eius pulli. Caro perdicis: quia perdis est species starne. licet quidam aliter dicant: argentum bonum in cerebro et

intellectu præbet: coitum excitat: et eius materiam augmē-
tat. caro fāsiani licet auerrois velit ipsam esse meliorem ex
carnibus auium. tamē inter bonitates starne et galline me-
dia existit caro gālinacea: Galloꝝ melior est ille qui non
dum cantat. nec dum coiuuit. et gallinarum meliores sunt q̄
nondū ouisant. melior est illa que in ventre edi assatur. et
quidam ex antiquis auctoribus laudant capones esse meli-
ores omni carne volatiliū. et caro pulloꝝ in cerebro et in-
tellectu augmentum facit. et pullus masculus melior est q̄
femella. caro gālinacea confortat pectus. sanguinez ex na-
ribus fluentem retinet. vocem clarificat. et corpus impin-
guat. ius galli antiqui et solutioni et doloribus ventris po-
tatum confert. Caro coturnicis ex ea timetur spasmus. qz
comedunt aliquando belleborum herbā venenosam et spaf-
mosam. quidam ex antiquis dicunt nutrimentum earū es-
se optimum et spermatis generatiuum. De coturnice et qua-
lea inter auctores est magna dissensio. nam periti apud by-
storias lingue latine per coturnices intelligunt quales. et
sic intellexit translator Auicenne in capi. de coturnice scri-
bens proprietatem quales. qz timetur ex eo spasmus. et
quia belleboꝝ comedunt. Plurimi auctores per coturnicem
intelligunt auem quandam maiorem pdice: cū pennis pic-
tis. et est in bonitate carniū perdicis. Caro columboꝝ. Pi-
piones sunt calidi et humidi superflue et illi qui volare inci-
piunt sunt leuioris et melioris nutrimenti: pulli tñ colum-
borum flematicis multum conueniunt: et in colericis con-
diri debent cum agresto aut simili frigiditatē alterante. co-
lumbi antiqui dure sunt digestionis. et illaudabilis nutri-
menti: Caro turturis quidam dicunt qz turtur est perdix et
errant. eius nutrimentū est stipticum et mirabiliter in ven-
tris fluxibus confert. Auicenna laudat carnes turturis es-
se meliores carnibus omnium volatiliū. et dicitur in ara,

bico duraz uel alduraz .et hoc est quia in regione auicenne
sunt meliores q̄ in Italia vt dicunt qui ibidem habitant .
vl̄ quia turtur sua proprietate confortat cerebrum .7̄ intelle
ctiuam virtutem .7̄ in coitu augmentum facit .Caro passe
ris calida est .mali nutrimenti 7̄ difficilis digestionis .7̄ lu
xuriam commouet .Caro alaude per se stiptica est . ventres
stringit .sed brodium propter vitrositatem quam habet ex
trahendo illam in coquendo ventrē soluit .caro anatis cali
dior est omni carne volatiliū domesticorum .frigidis cō
plexionib⁹ confert .et calidis nocet .si frigidis condimentis
non alteretur impinguat .resoluit ventositatē .et clarificat
vocem .cū autem eius caro digeritur est maximi nutrimen
ti .et proprie stomach⁹ seu griscibile eius .Caro anseris fri
gidior carne anatis .7̄ ab ea parumper differt : et meliores
partes ei⁹ sūt hale pectus aut venter .Caro gruis .pauonis
strutionis .et magnarum auū grossi est nutrimenti et dif
ficilis digestionis .nec pro nutrimento multum concedens
Caro volatiliū aquaticarum in lacunis fluminib⁹ et pra
tis aquosis commorantium grossa est et superfluitates ge
nerans .et vsus eius non est laudabilis .Aues minute bo
ni sunt nutrimenti .et proprie dum non nudificant .et dum
sunt pingues : et istius conditionis est turdus .sed timetur
comestio stomachi eius seu griscibilis .quia quidam dicunt
q̄ napellum comedit .quę est herba venenosissima .Caro q̄
lię calida est et humida .sed tempore veris dum ad nos qua
lię reuertuntur melencolica est et sicca et mali nutrimenti
in autumno autem dum pinguis est bonum prestat nutri
mentū .facilis fit digestiōis .coitū et eius materiam augmē
tat .de proprietate qualee magis credendum est quod dici
tur supra de coturnice .Caro caprioli est ex carnibus silue
stribus laudabilior boni nutrimenti .et paucarum super
fluitatum .licet sanguis ex eo generatus ad aliqualem me

lancoliaz tendit. caro leporis frigide est complexionis et sicce. licet dicatur quod in quibusdam locis sit calide: boni est nutrimenti. sed generatiua est humorum melancolicorum magis q̄ caprioli. coagulum eius est constrictiuū ventris. est tiriaca ad omne venenum. et cerebrum leporis facit infantibus cito oriri dentes. Caro edī est ex melioribus carnibus domesticis. nullam habens in se malicię admixtionē si non sit multum partui propinqua. quia tunc in se viscositatem et superfluum humiditatem habet. dum magnus est ḡdus et pinguis cōtemperatur sua naturalis complexio sicca ab humida etatiua: et propter hoc leuem subtilem et con-temperatum sanguinem generat. nec conueniens est multuz laborantibus: quia cito resoluitur propter eius subtilitatē et teneritatem substantię nutrimenti quod ex ea generat̄. Arietum castratorum caro melior est carne agnorum. multum etiam et bonum sanguinem generat. calida est et humida quasi ad temperamentum declinans si in iuuenili etate sit. Decrepiti autem ut supra dicebatur sunt pessimi. Caro bouina frigida est et sicca difficilis est digestionis. et grossum turbidum et melancolicum generat nutrimentum. ad quartanas febres preparat. scabiosis et leprosis nocet. Vitulina autem propter temperantiam etatis vt supra dicebatur boni et fere temperati nutrimenti existit. Caro porcina sicut alie carnes variatur in bonitate et malicia secundum varietates etatum. multum humida et viscosa est. nutrimentum eius est bonum et est multum conueniens magis robustis corporibus quam delicatis. quia est tarde resolutionis. sed propter eius viscositatez nocet paraliticis. podagricis et dolorem hyliorum et lapidem renum aut vesice habentibus. Sed caro porcina siluestris est laudabilior si iuuetis sit. vt supra dicebatur: et caro cerui fere similis existit carni bouine. Caro ericij quidam est terrenus. et qui

dam est montanus. eius caro resolutiua et exsiccatiua est. vsus eius licet non generet multum bonos humores: tamen multarum existit virtutum. stomachum confortat. ventrem soluit. confert lepre et scabiei. Caro salita confert hydropicis et lapidi renum. et eius assiduatio confert mingentibus in lecto. ita vt difficile sit vrinare. licet quidam dicant qd vrinam prouocat. et confert vermium morsui. Restat de particularibus membris animalium dicere. et primo de cerebro: meliora sunt enim cerebra volatiliu. Caro tamen cerebri frigida est et humida flematicas generans humores fastidium in stomacho inducit. Si post cibum comeditur vomitum preparat. ideo cerebrum comedendum est in principio cibi conditum cum aromatibus: aut aceto et menta: et similibus. bonum dat nutrimentum si digeritur. calidas complexionibus confert. coitus materiam auget et ventrem lenit. cerebella omnia salubria sunt ad venena habita et ad morsus venenosorum dum comeduntur. et quidam hanc laudem maxime attribuunt cerebello laudis et cuniculi. Capita animalium grossi sunt nutrimenti et ad febres colericas preparant. multum tamen nutriunt. et seminis materiam augent. oculi si tenerrimi et pinguis sint animalis et circa eos pinguedo existat frigida sunt et humidum et boi existit nutrimenti: lingua humores generat humidum: et fere temperatum inter mollem et durum. et si cum carne glandosa sibi adiuncta vnde salua causatur comeditur bonum est propter viscositatem et humiditatem cum dulcibus aromatibus condiri. Cor frigidum est et siccum: ideo melancoli existit nutrimenti. et tarde digeritur. et multum nutrit. Nec istud contradicit illi quod superius dicebatur cor esse fontem caloris in iuuentute. et vite fun-

7 vite fundamentum. nam aliter situantur 7 graduant̄ in
complexione mēbra viuentia respectu tempati membri no
stri corporis. 7 aliter eadem membra mortua in comparati
one ad nutrimentum. aut cibum temperatū. cor enī viuens
est calidissimum in genere membroꝝ viuentiuꝝ. 7 cor mor
tuum in genere ciborum. est frigidum: 7 sic est de viuenti
bus animalibus. Ut lepus in genere animalium viuentiuꝝ
est frigidus 7 siccus. 7 tamen autores ponunt carnem ī ge
nere eius ciborum esse calidam 7 siccam. multum enim. **C**on
fert aliquod graduari in comparatione viuentium a semet
ipso graduato in comparatione ciboz. Pulmo frigidum et
humidū generat humorem: 7 sic in genere ciboz frigide 7
humide est complexionis. 7 tamen in genere viuentiuꝝ mē
broꝝ calidus est 7 siccus naturaliter. Pulmo est facilis
digestionis propter eius raritatem 7 eius leuitatem: 7 est
paucissimi nutrimenti. Epar humores generat grossos. et
est difficilis digestionis. 7 multum in stomacho moratur:
7 remouet famem longo tempore ī tantum q̄ autores scri
bunt. q̄ ex epatibus fit cibus quidam ex cuius vnica come
stione stat homo per aliquot dies sine fame. epar tamē lau
dabilioꝝ generat sanguinem q̄ carnes pinguedinez nō
habentes. epar lactantiū animaliuꝝ est melius. sed inter cē
tera melius est epar galline. aut anatis p̄guis. epar capra
rum aut hircoz detegit epilensia 7 epilepticis nocet. nam
cum ipsū comedunt subito epilensia incurrunt. epar lupi e
pati hominis multū confert. 7 prohibet metum 7 abhomi
nationem aque. vbera seu mamillę frigida sunt 7 sicca pro
pter neruositatem. grossum 7 multum 7 bonum generant
nutrimentū. 7 si in eis est lac nutrimentum est grossius:
Splen tarde digestionis est. sanguinem generat melanco
licū. acetositatē quandā in se hēt p̄pter fuisse receptaculuz
būoz melācolicoꝝ. vñ stomachū p̄fortat 7 appetitū p̄uocat

licet cito faciet: et inter ceteros splen porcinus est melior. hale autem omnium membrorum laudabilissime sunt. et melius generant nutrimentum et subtilius propter earum exercitium et fatigationem meliores sunt hale gallinarum et anserum. et similiter colla anserum et gallinarum sunt meliora collis omnium: et omnia colla sunt boni nutrimenti. si absque sanguine in ipsis congelato comedatur. Renes sunt difficilis digestionis et horribilis saporis: propter nutrimentum quod habent ex pinguedine urinae cuius sunt colatoria: humor ex eis generatur malus: et laudabiliores eorum sunt renes lactantis edis. Venter parui et mali nutrimenti est: et ei assimilantur viscera ex quibus fit trippa. flematicum generat humorem et impinguat. ventres autem auum sunt melioris nutrimenti: precipue gallinarum et anserum: tunica interior stomachorum gallinarum et etiam aliarum auum exsiccata confert ori stomachi: et dolori eius. ex illa medici bonum electuarium ad eandem intentionem componunt. testiculus melior est animalium iuuenum. quia antiquorum non melius est nutrimentum mamillarum quam testiculorum praeter testiculos gallozum qui boni plurimi et laudabilissimi existunt nutrimenti. et licet nervosi sunt tamen facilis existunt digestionis. tussi sicce et pectori conferunt eius leniendo asperitatem. vlcerebus viarum vrinae profunt. et licet propter eorum viscositatem sint solutiu: tamen dissenterie profunt et ventris fluxum stringunt. pedes anteriores pedibus posterioribus meliores existunt. Cinamomum et cuminum quere in septimo capitulo de aromatibus. Cipe in .c. de acrimine: Cicerula in capitulo de ciceribus. Colubus castratus. coturnix capulus. ceruus. cerebella. caput collu: omnia sunt in capitulo de carne.

Dactylus calidus et humidus in primo gradu inter fructus boni existit nutrimenti difficilis est digestionis. bonum sanguinem generat. differunt dactyli secundum diuersas regiones: vbi sunt. in calida enim regione dulciores sunt quam in frigida: et dulciores generant epatis et splenis opilationes. et citius digeruntur. et ventres lubricant et meliorem sanguinem generant.

¶ De Endiua. Cap. xxxvii. ●

Endiua quedam est siluestris et amarior. quedam domestica et ortulana cum folijs crispis. vtraque vti mur in salaticijs et ferculis que recens est frigida et humida est in primo. et quanto plus de amaritudine participat. tanto minus de frigiditate et humiditate habet. quidam tamen dicunt siluestris frigidam esse in primo: humidam in secundo. licet endiua non generet tam bonum sanguinem sicut lactuca: meliores tamen virtutes habet. et siluestris melior est quam domestica. aperit opilationes epatis et venarum. et malam caliditatem extinguit. remouet fastidium stomachi ex caliditate productum illum confortando: et est res optima stomacho calido comesta aut superius emplestrata: Hanc singularem inter ceteras herbas habet endiua. que tam in materia calida quam frigida epati inuamentum prestat. In calida quidem ratione manifestarum qualitatum: et in frigida ratione aperitionis opilationum: et sue proprietatis occulte quando comeditur cum aceto stomachum confortat et ventres stipticat. Ipsa cum radice sua pistata aut emplestrata aut succus eius bibitus puncture scorpionum vesparum et prauorum vermium venenosorum confert.

¶ De Cruca. Cap. xxxviii.

Ruca alia oitulana alia siluestris: calida est in se-
cundo et sicca in primo. sed recens habet humidi-
tatem in prima. licet inflatiua sit aperit tñ opila-
tiones epatis. sola comesta capitis dolozen inducit. qui a la-
tuca endiuia aut portulaca remouetur. eruca insuper secū
dam varias complexionef et diuersam quantitatem diuer-
sos pducit effectus. Ab ipsa cauēri debent colerici et sang-
uinei nisi cum predictis herbis frigidis comedatur. de ipsa
enim si multa comedit et sola acuit sanguinem. luxuriā re-
mouet eiusq; materiam ericcat. tempore autem comesta in
frigidis complexionibus digestiuam confortat coitum inci-
tat et eius materiam auget. et pprie si cocta comedatur.

¶ De Enula. Cap. xxxix.

Enula calida est et sicca in secundo. licet aliquales
superfluam humiditatem in se contineat. radice
eius utimur. aut in insalatitio cū sua amaritudi-
ne. aut cocta in tortellis cum ouis et cerebellis et similibus.
ei? vsus melior est in hieme. confortat cor. pectus atq; pul-
monē a viscosis et superfluis humorib? mundificat. stoma-
cho repleto pdest. epatis et splenis opilationes aperit. sup-
fluus ei? vsus sperma diminuit et sanguinē putrefacit. sia-
ticis podagricis et dolorib? oib? ex frigida causa pfortat. et
morsui serpentū pficua est enula insup. et pprie succus ei?
singularē habet virtutē vt vermes interficiat. ipsosq; d cor-
pore extire faciat. edius eritius epar. superius in. c. de carne.

¶ De ficu. Cap. xl.

Ficus q̄ recens ē parūp ē calida declinans ad humi-
ditatē. sed ficus sicca sicca calida et sicca in pñio.
Ficus quidē oib? fructib? laudabilior et nutritibili-
or existit: q̄ nō est matura calida ē et ardēs et mala ppter
lac eius sed bñ matura est propinqua: et non nocet: licet om-
nes fructus sunt nociui: quanquā cortex ficus sit dura ad

digerendum. sicut cutis et semen panicosum sit mali humo-
ris generatiuum per se solum: tamen ficus si non existit in
similitudine nutrimenti carniuum: inter ceteros vero fruc-
tus vehementioris et laudabilioris et melioris existit nutri-
menti: ficus albe meliores sunt rubeis. et rubeae nigris: om-
nes tamen ficus virtutem habent impinguandi. licet eius
impinguatio faciliter resoluatur: et principalis conditio fi-
cus est bonum generare nutrimentum si in stomacho bo-
nos reperit humores. sed si malos reperit et superfluum et
proprie quae est sicca malum et penetratiuum generat sang-
uinem. et secum illos humores ad superficiem corporis et par-
tes catenas ducit. et propter hoc ficus generat pediculos.
et exteriori cutim humectant: et sudare faciunt. et omnis fi-
cus tam recens quam sicca epilepticis confert. pulmonem. pe-
ctus. gutturis asperitatem lenit. opilationes epatis et sple-
nis aperit. licet eis noceat: et duo apostemata sunt super il-
lam dulcedinem: urinam prouocat. humores grossos a re-
nibus et vesica expellendo: quae recens est aliquantulum nocet
stomacho. sicca vero non nocet. et sicca est mirabilis iuuua-
menti in aperiendo vias cibi. et proprie cum nucis uel amig-
dola: et virtutem habet solutiua aliquantulum et proprie cum
amigdola. primi fructus ficuum qui ut flores sunt quos fol-
lata nos dicimus: superfluum et indigestam habens hu-
miditatem. mali et grauis nutrimenti. et faciliter digestibili-
lem. inde est quod sole exsiccare non possunt. licet in calidiori
anni parte producantur: et ab autoribus experimento com-
pertum est: quod ficus nux et ruta de mane simul comesta con-
tra omne venenum est. et contra pestilentialem aerem spe-
ciali virtute prestat.

¶ De fungis. Cap. xli.

Fungi inter ipsos et tubera est differentia. ut in cap. 8

tuberib? patebit: frigidī sunt ⁊ humidī in quarto. licet qui
dam dicant q̄ sint in tercio. difficilis sunt digestionis ⁊ hu
morem generant grossum. timetur ex eorū comestione stu
por membrorum. dolor ventris. apoplexia. difficultas vri
nandi. et prefocatio cum morte. fungorū quidam sunt mor
tiferi ⁊ quidam non mortiferi. Fungi nigri in eorum sub
stātia virides ⁊ azurri sunt mortiferi et illi in quorum sup
ficie est humiditas viscosa et apparens putrefactio: de iu
❧ciis etiam fungorum bonorum credendum est expertis
in regione vnde sunt. Ueruntamen experti in cognitione
fungorum quandoq; decipiuntur. quia species fungi boni
ex incognoscibili re potest venenum acquirere: Fungi enī
ex vaporosa putrefactione oriuntur. non ex seminibus aut
radicis propagatione: sicut alia vegetabilia. mmera igitur
ortus eorum posset esse sulphurea aut alterius veneni pro
ductiua. ideo qui fungos colligunt attendere debent ⁊ ca
uere ne fungi iuxta ferrum eruginosum oriantur. aut arbo
rem venenosum. aut arborem dantem sibi malam qualita
tem sicut oliue. licet quidam fungi iuxta oliuas sint etiam
boni. attendant insuper cauernas serpentum ⁊ verminū ve
nenosorum. quia ex istis iam multa mala exempla reperta
sunt. ⁊ multę familię ex comestione fungorum simul vna
nocte periere. ideo fugienda est eorum comestio. sed si ali
quando stupidissimus eorum sapor nos decipiat: ⁊ oportet
at intellectum sensui obedire. tunc attendendum est q̄ pi
ra sunt tiriaca fungorum. elissentur ergo cum piris aut cū
folijs pirozum. ⁊ proiecta prima aqua recoquantur ad per
fectionem: ⁊ condiatur cum sale ⁊ aromatibus calidis: et
bibatur cum ipsis vinum purum ⁊ bonum. quia in hoc vir
tutem habet tiriacalem: ⁊ bonum est post ipsos pira come
dere: non tamen que cum ipsis cocta sunt.

¶ De fari. Cap. xlii.

Aer est species frumenti quo utimur in ferculis: quasi temperate est complexionis ad caliditatem declinans. multum et bonum existit nutrimenti. laudabilem generat sanguinem. sed nimium eius usus epatis et splenis opilationem facit. et nocet lapides et harenulas habentibus in renibus et in vesica. si ex ordeo fiat virtutem ordei obtinebit.

¶ De fabis. Cap. xliii.

Fabę frigide sunt et sicę propter temperamentum virides autem ad humiditatem tendunt: et sunt peiores illis. quia humiditates superfluas generant et stomacho magis nocent. omnes fabę dure sunt digestionis. et propter suam ventositatem sunt multum inflatiue unde vapores eleuantur. et caput grauant: spiritusque ingrossant. et mala somnia videre faciunt: et melius sunt excorticate et fractę quam que corticibus comeduntur. longa remolitiō et multa decoctio et comedere eas cum aromatibus et herbis calidis. earum ventositatem remouent. et proprie proiecta aqua prime decoctionis. confert tussi et pectori ipsum lenificando. et cum aceto et corticibus ventrem constringunt.

¶ Faseoli. Cap. xliiii.

Faseoli calidi sunt et hūidi in primo. humores grossos generant et inflatiuos. ventrem mollem faciunt et impinguant. et urinam prouocant. pectori et pulmoni iuuamentum prestant. caputque grauant et ad somnia terribilia preparant. sinapis origanum et vinum purum ab eis omne quasi remouent nocumentum.

¶ De feniculo. Cap. xlv.

Feniculus calidus et siccus in secundo. eius utitur
foliis in ferculis et in salatiis: bonos inter holi-
ra humores generat. pectori confert et vias opila-
tionis aperit. radices eorum bone sunt. cocte cum ciceribus
quia eorum aperitiuam virtutem augent. sed melior pars
feniculi est semen eius. urinam prouocat. epatis opilatio-
nes aperit. et feniculus siluestris lapidem frangit. omnis fe-
niculus prodest visui et eius vsus visum acuit. Et quidam
antiquorum estimauerunt quod serpentes in fere comedunt fo-
lia feniculi. et fricant oculos per feniculum dum exeunt de ca-
ueruis. ut eorum visus confortetur et corroboretur propter
debilitatem quam oculi eorum acquisuerunt ex longa mo-
ra terre in hieme. Fasiani caro est. in capitulo de carne.

¶ De grano pini. Cap. xlii.

Granum pini modicum ad humiditatem et calidi-
tatem declinat. est impinguatium: confert debi-
litati neruorum et eorum modificationi: pectori
pulmoni et debilitati omnium membrozum auxilium facit
coitum incitat et auget. eius materiam multum incitat et
auget: et maxime cum zucharo comestum. veruntamen vir-
tutem modificatiuam habet et nocet stomacho. et tale nocu-
mentum ex ablutione et remollitione in aqua calida remo-
uetur: et qui calidam complexionem habent debent illud
comedere cum zucharo cum melle et proderit stomacho et
meliores generat humores.

¶ De Granato. Capitu-
lum Quadragesimumseptimum.

Granatum malorum granatorum tres sunt species dulces muze et acetose. que omnes frigide complexionis sunt apud Auicennam. qui frigide complexionis regionis oriundus fuit. scilicet extreme partis arabie versus septentrionem. sed acetose magis sunt frigide: deinde muze. deinde dulces sunt minus frigide: apud ceteros autem autores de calida regione oriundos dulcia granata calida iudicantur. quia in regione frigida mala granata nunquam ad tantam dulcedinem veniunt ut debeant calida iudicari. Immo granata dulcia in regione frigida muza appellantur in regione calida versus malorum granatorum. potius sunt ad medicinam quam ad cibum virtutem habent citoniorum ante cibum in stringendo ventrem et post cibum stomachum confortat. ascendentes vapores reprimunt. accidentales calorem et aeris calidi caumata extinguunt. et cordis confortatiuam virtutem habent. gallina grus. in capitulo de carne Sariofolus. supra in capitulo de Aromatibus.

¶ De Oleribus. Cap. xlviii.

Olera pauci sunt nutrimenti: et secundum diuersas eorum naturas ut ad cibum et potum pertinent. in diuersis reperiuntur capitulis.

¶ Iuube. Cap. xlix.

Iuibe in ipsis autores sunt discordes. quidam volunt quod sint calide. quidam frigide. quidam quod sint sicce. sed ad aliquam declinant humiditatem. difficilis sunt digestionis. grossum generant sanguineum. et pauci sunt nutrimenti. pectoris et pulmonis asperitatem minuunt. et Gal. dixit quod reperit iuibas in conseruanda sanitate et remouenda egritudine aliquid operantes.

De Latica. Cap. i.

Latica frigida est et hūida in secundo. et facilis digestionis: et pauci nutrimenti. licet plus nutriat elissata quā cruda. optimum generat sanguinē. nutrimentum et sanguis ex ea generatus laudabilior est omni sanguine aliorum holerū. et melior est si munda colligatur et non lauetur. quia ablutio aufert bonitatem ex ea: aq̄ etiam in sua humiditate et frigiditate augmentum prestat. et remouet bonam eius virtutem quę in superficie existit: et fit aliquantulum inflatiua. suavis tamen latica dormire facit et profundius cum aceto comesta appetitum inducit. et stomacho calido confert: et similiter tussi ex calida materia generate: plurimū tamen vsus eius oculos obtenebrat visus debilitatem inducendo. prouocat vrinam et remouet appetitum coitum et eius materiam minuit. et propter se men suū quod in potu sepe sumptum habentibus nocturnas pollutiones aliquando in somniis suis maximum quidem iuuentum prestat.

De lupino. Cap. ii.

Lupinus ex sui natura calidus est in primo. siccus in secundo. licet quidam dicant vtrunq; in secundo. Lupinus amarus potius ad medicinam pertinet quā ad cibum vermes interficiendo et opilationes aperiendo. dulcatus autem ex frequenti aquarū remollitione ad nutrimentum est aptus et non calefacit corpus: quia ex remollitione caliditatem et amaritudinem deperdit. difficilis autem est digestionis. humores tamen crudos et malos generat.

De Lente. Cap. iii.

Lens frigida est in primo sicca in tercio. licet qui
dam dicant q̄ ad temperamentum declinet: eius
cortex est ventris solutiuus ⁊ medulla est stiptica
⁊ difficilis digestiōis: sanguinem generat grossum ⁊ me
lancolicum. ad lepram ad cancrum ⁊ ad alias egritudines
melancolicas dispositum. est inflatua et cerebro ⁊ stomas
cho et pectori ppter eius exiccationem nocet. visum obte
nebrat et aliqñ videre facit somnia mala. extinguit sangui
nis caliditatem: ⁊ materiam coitus exiccat. vt autē non ne
ceat debet excorticari abiecta prima decoctione: et in noua
recoquatur aqua. ⁊ cum aceto et aromatib⁹ aut amigdolis
condiat. ⁊ vttilior modus preparationis est cū sc̄da lentiū
decoctione modicum farine ordei admiscere: ex cuius quidē
comestione nutrimentum valde bonum generatur.

De lacte. Cap liii.

Hec temperamentum vicinum existit ad frigidita
tem ⁊ humiditatem parumper declinans. licet qui
dam dicunt ipsum caliduz esse quod est trib⁹ sub
stantiis declinans si ex caseitate butirositate ⁊ aquositate:
que dicitur serū. de butiro autem et caseo dictum est: de se
ro autem non est p̄sentis intentionis. quia eius vsus poti
us ad medicinam pertinet q̄ ad cibum. lac est nobilis sub
stantie ⁊ optimi existens nutrimenti facillime digestiōis
et velocis conuersionis in sanguinem. nec mirum cum lac
sit sanguis in mamillis sc̄do decoctus: vbi ex mamillarum
natura albedinem saporositatem et cibi habilitatē acquisi
uit. diuersimode tñ lac bonitatē et maliciā participare pōt
qui diuersam virtutē acquirūt sc̄dm diuersaz naturā ⁊ pluri
onē aīaliū ex quib⁹ mulget: nā licet laudabilissimū lac sit
muliebri tñ p nutrimento n̄o vtimur caprino pecudino vac

cino bufalino ⁊ similib⁹. talem vero virtutem habet lac quē
fere animal vnde puenit. sed pro meliori nutrimento uti
mur caprino: quia stomachum magis confortat et epar mi
nus opilat: et lac iterū melius est ex animali iuueni ping
ui sano quā antiquo: aut macro et infecto: et quanto meli
ozibus pascuis vtuntur animalia: tanto laudabili⁹ erit lac
et lac quidem vernale aut estiuale melius est quā hiemale:
aut autumnale. et melior modus sumendi lac est ipsum bi
bere ieiuno stomacho. cū actuali caliditate: sicut mulgetur
⁊ differre cibum quousq; de stomacho descenderit appeti
bilius est coagulatum comedere per spaciuz ante cibū. qz cū
lac sit facillime digestionis. si cum alio cibo admisceret.
aut putrifieret: aut secū alter cib⁹ indigestus transieret. et
quiescendū est ppter lactis assumptionē. ne ex motu ppter
tenerā ei⁹ substantiā: aut corrumpat: aut ace scat. lac mul
tum ⁊ bonū generat sanguinē. cerebrū ⁊ coit⁹ materiā aug
mentat. pulchrū inducit colorē: ⁊ pprie cū zucharo mixtur.
pthisicis ⁊ psumptis hydropicis. ardozi vrine: tussi pectori
et sputo sanguinis bonū auxiliū pstat. ⁊ ex natura quidem
lactis ē in illuz humorē puerit: quē in stomacho pdominan
tem reperit. nā ⁊ si in stomacho sit calidior humor habū
dantia ppter sui butirositatē q̄ inflammationi est inflāmat
corrumpit: ⁊ in fumuz puerit. vñ caput grauat. sincopuz
⁊ anxietatē inducit. Si vero in stomacho frigidū humores
habundēt: lac sua caseitate ace scit: et in acidos ⁊ crudos hu
mores puerit. Stomachus lac sumens debet esse bñ dispo
situs: ⁊ malis humorib⁹ vacuus: ⁊ in bona ⁊ naturali sua cō
plexione existat. Et timeēt ne lac coagulet ⁊ caseet in sto
macho. Ideo autores volunt vt cuz ipso aut post ipm suma
tur zucharum: aut mel sumendum sit quod ab illo securita
tem facit: Et abluendum est cum vino: aut cum aceto et
aqua: aut melle et aqua post lactis assumptionem.

Et remoueat^r eius adherentia a dentib⁹ ⁊ gingiuis: qui
bus propinquum est nocumentū inferri. Quicq³ capitis dor
lor adesset: cauendum est a lactis exhibitione: quia illas au
get passiones. Sic ius eius vsus visum obtenebrat. lapidē
in corporibus dispositis generat. ⁊ epatis opilationē indu
cit. Lac purum per se ventrem lubricat. Sed coctū: aut vbi
ferrum ignitum: ⁊ igniti lapides extincti sunt: est ventris
constrictiuum. Et lac optimum est contra medicinas mor
tales: et proprie contra potum cantaridarum: ⁊ bellebois.
⁊ argenti sublimati: et aliarum medicinarum: quib⁹ huma
na premit corpora. Limones in capitulo de citro. Lepus.
Lingua in cap. de carne. Limacia in capitulo de pisce.

¶ De Mellonibus. Cap. liiii.

Mellones frigidi ⁊ humidi sunt in secundo: sed hu
miditas frigiditati dominat^r: melioris nutrimenti
q̄ peponisse aut alii fructus sui generis. Dulcis
et maturus mello est conuenientior et melior humorum
et proprie si cum semine comedatur. Mello et omnis fru
ctus sui generis. aptus est conuerti in illum humorē quem
in stomacho p̄dominantem reperit. licet ad flematicos hu
mores facilius puertat^r: et quidam dicunt ad colericos ⁊ cū
non digerit nocet stomacho: vomitū: fluxum vētris: et do
lorem corporis: ventositatem: et rugitus: et cibi abominat
tionem inducit: et pprie si cum aliis cibis misceatur. Ideo
ab antiquis p̄cipit^r vt comedatur ieiuno stomacho et ab
humoribus mundificato: ⁊ post aliquantulū spacii alter ci
bus comedi debeat: nocet neruis ipsos humectando: puor
cat vrinam. et pprie cuz semine eius. Et renes ab arenulis
et lapillis mundificat: similiter et vesicam. Ut aut^m nocumē
tum mellonū remoueat^r: colerici debent bibere post ipsum

Orizaacharam. i. viles et zucharo aqua et aceto factum. aut
erumel: aut vinū: aut de zinzibere condito comedant. Repe
runtur aut nostri autores discordantes si post mellonem:
aut peponē: quod idem est. vinum aut aq̄ bibendū sit. Et sic
fere de omnib⁹ humidis fructib⁹ est controuersia. Auicen
na aut qui p̄iceps ē apud Saracenos fuit. vbi ex eorū lege
vini potus p̄hibet̄: dicit nō esse vinū bibendū post: hūidos
fructus: et pp̄ie post pepones: qz ipsos indigestos ad p̄par
penetrari facit: et ī putridos p̄uertunt̄ humores. Et in hac
ratione omnes fere autores cōueniunt. Apud nos aut qui
bus continuus vini est vsus: cessat illa ratio. Magnā qui
dem vim habet p̄suetudo. Est nanqz res potissima in santi
tatis custodia. Propter quod dicitur p̄suetudinem alterā esse
naturā. Imo melius est vinum post mellones bibere q̄ a
quā. licet contrariū apud Saracenos sit: et insuetos ad vi
num qui eo tm̄ p̄ medicina vtuntur. Neqz Auicenna vinū
post mellones oīno p̄hibet: cuz p̄cipiat humectatos ex mel
lonibus bonū et purum vinū bibere. Inde apud nos attri
tum surrexit p̄uerbiū: dum odoriferū et potens gustamus
vinū id pro peponibus bonū existere. Et Isaac in dietis
p̄ricularibus dixit vinuz vetus et odoriferum esse post per
sica: ut eorū putrescibilitas corrigatur. Mellones iuli qui
vt eorū torti sunt: quos etiā mellones Saracenicos dicim⁹
in simili virtute quodāmodo citrulloz existunt.

¶ De Moro. Capi. lv.

Morum arboris celsi: quod dulce ⁊ maturū ad hu
miditatem et caliditatez declinat: parū est nutri
menti. stomacho nocet: et faciliter in eo corrupi
tur: ⁊ ex eo cito descēdit: licet plurimo tempore stet in ven
tre. Ideo ante cibum comedenduz est vrinam prouocat. et
ventrem humidū retinet. Cum autez mora dulcia in aqua

frigida lauantur ⁊ frigidant: multum infrigidatiua fiunt
fitum auferunt. ⁊ calorem intensiorem extingunt. Mora cel
si immatura frigida sunt ⁊ sicca. stomachum confortant. ⁊
ventris fluxum Constringunt. Eorum autem vsus magis
ad medicinam q̄ ad cibum pertinet.

¶ De Mora. Cap. lvi.

Mora rubi nigra et perfectē matura calida sunt et
sicca: parui nutrimenti. Ventrem stringunt: ⁊ du
re sunt digestionis. Eorum vsus potius ad agre
stes et rusticos est q̄ delicata vita viuentes: quando in ma
gna quantitate comeduntur caput grauant. bonum est an
tequam comedantur ipsa abluere. sicut de moris celsi dictū
est.

¶ De Menta: Cap. lvii.

Menta ortulana que aromaticum habet odorem ca
lida est ⁊ sicca in secundo: licet in ipsa sit humiditas
superflua. ex sua proprietate cor letificat. con
fortat stomachum. calefacitq; appetitū inducit: abhominā
tionem ex putridis humoribus factam remouet. singultuz
⁊ vomitum ex sanguine aut humoribus frigidis reprimit:
exercitat et adiuuat coitum propter inflationem que in ipsa
est et humiditatem superflua. ⁊ propter hanc antiqui du
ces exercitum vt continentiores haberent milites nolebāt
mentam in eoz castris apportari. aut plantari: vt i prople
matibus suis narrat Aristoteles. Menta preterea interficit
vermes. et sua proprietate confert moriui canis rabidi.

¶ De Maceano. Capitulum. lviii.

Mācianum est de specie pomorum: quod a quibusdam dicitur malū appiū ul' sibi simile. frigidū ē ⁊ siccū in primo. et illud in quo est aromacitas ⁊ dulcedo proprietatem habet cor confortandi et letificandi. ⁊ nutrimentum eius in genere pomorum melius existit. fouet enim spiritus nutriendo.

¶ De maiorana. Cap. lix.

Maiorana calida est et sicca in tercio. aperit opilationes cerebri: conuenit doloribus capitis ⁊ humiditati atq; ventositati eiusdem confert. eius puluis cum melle mixtus liuorem sanguinis mortui sub oculo contingentis remouet. ⁊ similiter maiorana. viridis interdum lapides contusa eundez remouet liuorem. caput purgum. ex succo uel aqua eius cerebrum mundificat ⁊ cōfortat. ⁊ superposita cum aceto puncture scorpionis auxilium prestat.

¶ De Melle. Cap. lx.

Mel est ros occultus denocte cadens super et reliq̄ quod apes colligunt. ⁊ in regionibus ubi ros manifestus est ab hominibus colligitur ⁊ manna appellatur. mel calidum et siccum in secundo. ⁊ melius est qđ cum bono odore dulce existit. ad aliquale declinans acumē est vt palea in colore. ⁊ vernale melius est estiuo: et estiuus autumnali. et pessimum est hiemale: mel incidit ⁊ mundificat malos humores de interioribus corporum. frigidis ⁊ humidis competit complexionibus. et proprie senibꝰ. quia in eorum corporibus cito in sanguinem conuertitur. calidis vero et proprie in estate inconueniens est. quia cito in colericos mutatur humores. mel quidem coctum melius melle est crudo. quia crudum ventositatem et inflationem generat. et cito penetrat: et velociter nutrit.

⁊ prodest suffocationi facte ex fungis venenosis. vrinā pro
 uocat. ⁊ tussi auxiliū prestat. ⁊ mel in suis virtutibus di
 uersificatur: secundum diuersitatem flozum ⁊ herbarum. ⁊
 folioꝝ super quibꝫ cadit: quod apes recolligūt. Elquirit enī
 ros qualitatem herbe sup q̄ stetit in nocte anteqꝫ ab apibꝫ
 colligatur. Et ideo mel regionis bonarum herbarum ⁊ ar
 borum melius est melle malarum. Et mel si calefactum cuz
 oleo rosato bibatur: competit morſui vermium venenosoz
 ⁊ ei qui bibit opium. Et eius comestio morſui canis rapidi
 auxiliū prestat. Mala granata in capitulo de granato. •
 Mala arantia in capitulo de citro. • Mala in capi. de po
 mis. • Mala apia in capitulo de macianis. • Mala citōia
 in capitulo de citionio. • Milium in capitulo de panico. •

¶ De Auce. Cap. lxi.

Nux quedam est recens: que est humida: quedam
 sicca. Auce sicca calida est in tercio. sicca in primo:
 et quanto magis antiquatur tanto magis humi
 ditatem pdit in tantum vetustatur aliqñ ut naturam cibi
 amittat. est difficilis digestionis. ⁊ nocet stomacho calido
 quia cito in humores colericos conuertitur: aduſtionē ele
 uans: et fumum faciens. Unde dolorem capitis et oculoꝝ
 caliginem inducit. Auce grauatur linguā et loquelę impedi
 mentū prestat ppter imbibitionem suę humiditatis diag
 me in masculis linguę. qd̄ bñ apud cantantes officiū in q̄
 dragesima comptū est. supficiet oris. ⁊ tussi calide nocet: et
 eiꝫ gutturi nocementū facit. tñ nux pdest stomacho frigi
 do. ⁊ ipsa boni nutrimenti ⁊ bonę digōis existit: ⁊ pprie re
 cēs ⁊ pdita cū melle. ⁊ renubꝫ frigidis iuuamentū facit. cuz
 nux pista ⁊ cū aliis rebꝫ frigit fit stiptica ⁊ fluxui vētris p
 dest. Auce sicca ⁊ ruta laudabilis medicina ē ꝑ omē venenuꝫ

Et vsum eius in pestilenti tempore de mane ieiunio stoma-
cho saluberrimum fore diuturno experimento compertum
est. Potest autem a siccis nocumentuz remoueri. si exterior
cortex aliquali ruptura contundatur: et quasi vt recentes ⁊
virides fiant: saporosiores erunt: ⁊ fere absq^{ue} nocumento
existent.

¶ De Aespila. Cap. lxii.

Aespila frigida est ⁊ sicca in primo. ad medicinam
magis pertinet q̄ ad cibum. stomachum confor-
tare solet. vomitum ⁊ ventris fluxum constringit
vrinam prouocat. parui tamen et grossi nutrimenti existit
et magis stiptica est q̄ sorba.

¶ De Asturtio. alias agretti. Cap. lxiii

Asturtiū est herba qua p̄ i salatio vtimur quan-
doq^{ue}. Vulgariter dicitur agretti: calidum ⁊ siccū
i tercio. In virtute fere similis existit eruce. Eius
vlus in hieme melior est q̄ in estate. Et in modica quanti-
tate pectori competit. et pulmonem ab humoribus crudis
mundificat. appetitum inducit. licet stomacho mordicatio-
nem faciat. epar ⁊ splenem calefacit. excitat coitum. et ver-
mes interficit. conuenit bibitum punctioni venenosorum
vermium: ⁊ cum melle etiam superpositum. Et eius suffu-
migatio expellit animalia venenosa. Aux muscata in capi-
tulo de aromatibus.

¶ De Oliuis. Cap. lxiiii.

Oliuis pro nutrimento vtimur dum condiuntur.
⁊ virtutem fenicoli ⁊ aliarum reruz quibus admi-
scuntur acquirūt sunt difficilis digestionis ⁊ pui-

nutrimenti. humores generant grossos et stipticos. Removent stomachi abhominacionem. appetitum incitant stomachum confortando. et oris odorem bonum inducendo. Et sumptę post cibos impediunt fumos ad caput ascendere. in medio vero prandio si sumuntur. magis appetitum confortant. Et Galenus multum laudat ad exercitandū appetitum oliuas in aceto repositas.

¶ De Oleo. Cap. lrv.

 Oleum oliuarum quoddam ex oliuis immaturis exprimitur: et dicitur omphacinum. et est frigidum et siccum in primo. Aliud ex oliuis maturis fit: quod in usu habemus. et est fere temperatum ad caliditatem et humiditatem declinans. Cum oleum commune antiquatur: in virtute calidissimorum oleorum existit. et habilitatem condimenti deperdit. Si autem omphacinum antiquatur: simile oleo communi fiet. Et licet oleum omphacinum sit saporosius et confortatius: tamen oleum commune absolute est melius. Omnes olei species corpora confortant. sed omphacinum cum sit stipticum et saporosius erit stomacho iuuamentum. Et potus olei communis quantitate vnius ciathi ieiuno stomacho vermes interficit. et ipsos extra ventrem inducit. Siquidem sumpto veneno ex oleo et aqua calida fiat vomitus: veneni maliciam reprimat.

¶ De Ordeo. Cap. lrvj.

 Ordeum frigidum est et siccum in primo. Far et panis eius est minoris nutrimenti quam tritici aut alibi. facilis est digestionis. abstergium refrigerantium. Et eius farina habet virtutem stipticam: prodest ca-

lidam complexionem habentibus .et ventris laboribus ex
ventositate factis nocet. Tamen eius farina perfectiorē
generat sanguinem .et pectori ⁊ cerebro vtilitatem præbet.

¶ De Ouis. Cap. lxxii.

¶ Oua fere temperata sunt . ⁊ humane nature vicini
tatem habent . licet albumen ad frigiditatem ⁊ vi
tellum ad caliditatem declinet . ⁊ ideo est albumē
vitæ parumper durum ad dirigendum ⁊ tardū ad egerē
dum. Quorum vitella cor valde confortant . cum ex lauda
bilibus auibus accipiuntur . vt galline . starse . fassiani . et
similium . facillime autem digestionis . ⁊ velociter in sang
uinem transmutantur . ⁊ inter omnes cibos paruissima ex
eis sequestratur superfluitas . Sanguinem generant con
formem sanguini quo cor nutritur . scilicet subtilem clarum .
et cito in cor impellitur . ideo præ ceteris aliis nutrientibus
conuenientiora sunt in dissolutione spirituum ⁊ diminuti
one sanguinis cordialis . competunt asperitati pectoris . tus
si . spleuresi . et bice . raucedini vocis . stricture pectoris . ⁊ spu
to sanguinis . Et si in aceto coquantur cū cortice sicut sunt
quousq; indurēt . sunt stiptica et ventrem constringunt
⁊ vitella ouorum competunt ardore vrine . vlcere renū ⁊ ve
sice . ⁊ proprie si cruda sorbeant . Omnia oua in coitu augmē
tum præstant . ⁊ naturam ex coitu debilitatā restaurant . ouo
rum præterea comestio stomachū a malis humoribus mundifi
catū requirit . quia propter tenerrimā eorum substantiā si calidos
reperit humores putrescunt ⁊ in putridā ⁊ colericam puer
tunt materiā . Si autem frigidos reperit . acescunt . sicut supra de
lacte dicebat . oua insuper ex multis rebus in suis bonitatibus
diuersitatē accipiunt . nam ex prædictis auibus meliora sunt mari
me si sane pingues ⁊ in iuuentute existētes sint . ⁊ proprie si ex
bonis nutriantur rebus . vt ex milio frumēto panico ⁊ huiusmodi

Flam videmus oua ex gallinis pascentibus herbas mala esse. et odorem atque saporem herbarum quibus vescuntur habere. Et oua gallinarum et aliarum avium que a gallo et suis masculis non calcantur. ab Aristo. oua venti dicuntur. quia non sunt prolifica. minoris existunt bonitatis quam oua avium suis masculis succumbentium. que prolifica sunt. quoniam ex naturali caliditate seminis masculi redduntur oua melioris substantie et laudabilis nutrimenti et facilius digesti onis. Oua anatis. anseris. pavonis. strutionis. et similia. um mali nutrimenti sunt. gravem habent odorem. et stomacho fastidius faciunt. Oua recentia sunt meliora et quanto plurius dierum sunt tanto minoris bonitatis existunt. Oua etiam ex diverso preparandi artificio diversam bonitatem et maliciam forciuntur. Debent quidem oua temperate decoqui. ut sint tenera et forbilia. quia cocta nimis usque ad duriciem dure sunt digestionis et malos humores generant. Quinque tamen modis contingit oua in preparatione diversificari. aut elixantur aut assantur. aut friguntur. aut in torcellis ponuntur. aut in fisculis miscentur. Et ex melioribus preparandi modis est assatio cum cortice. ut est ad lentum ignem. aut elixatio in aqua. Sed auctores maxime laudant oua fracta in aqua decocta. que perdita dicuntur. quia calor depurat ouorum superfluitatem. ut per spumam apparet. et etiam melius ouorum vapores cortice non impediti exhalant. ut cum hec ex aromatibus bonam virtutem habentibus condiuntur. et post ista in bonitate existunt oua elixata in aqua cum cortice suo integro ut sunt quia in decoquendo eorum humiditatem naturalem conseruant. cum aque humiditas exiccationi ignis repugnat. Et post ista sunt assata cum cortice tota ut sunt et parumper a cineribus discoperta. ut melior fiat exalatio. et assata in testulis sunt nimis bona predictis. et peiora sunt fricta. quia stomachum gra

uant. et cito in fumositatem atq; putredinem ⁊ malos hu-
mores ⁊ colericos conuertibilia sunt ⁊ que in tortellis aut
in visculis decoquuntur. media inter frigida et elixata exis-
tunt. Oua preterea mala vt venenum fugienda sunt. ⁊ ma-
xime ab illis in quibus mali humores ⁊ proprie in stomaco
dominantur. quia experimento videmus q; sola vini oua
putredine totum fetore infectum redditur conuicinum. oua
testudinis cerebrum confortat. Ideo epileptis auxiliu pre-
beat: quoniam contra caducum morbum virtutem habent
oculi caro in capitulo de carne.

¶ Persica. Capi. lxxviii.

Persica frigida sunt in secundo ⁊ humida in pri-
mo: non matura ⁊ similiter incisa et exiccata
stiptica sunt: sed matura et recentia velociter
putrescunt. et in flematicos conuertuntur humores. ⁊ ni-
mius eius vsus ad febres quotidianas preparat. Mala sunt
facilis digestionis ⁊ ventrem humidum faciunt. et urinam
multiplicant. Non matura autem ⁊ sicca non sunt boni nu-
trimenti ⁊ dure digestionis sunt. et ventrem constringunt.
Que bene matura sunt ⁊ aromaticus odorem habent sunt
bona stomacho. et in eis est virtus inducendi appetitum:
⁊ specialem virtutem habent contra vetozem ozis a stoma-
cho venientem. et proprie si ex colericis humoribus fetor fu-
erit. Sua ergo proprietate ozis odorem bonum efficiunt.
Persica autem comedenda sunt ante cibum ieiuno stoma-
cho. post ipsa vinum vetus odoriferum bibendo. quia post
cibum citissime putrescunt. veruntamen licet ita sit. qui-
dam aurores persica post cenam concedunt in modica quan-
titate. si prius in bono vino ⁊ puro mundata remolliantur
quia os stomachi ⁊ superiora membra refrigerant. ⁊ pprie

cum ex affatis carnibus cena fuerit.

Prima. sicut. Capi. lxi.

Prima. sicut. Capi. lxi.

Pruna frigida sunt in secundo. humida in tercio. quidam tamen dicunt pruna dulcia. ppinqua esse temperamento. Meliora ex prunis sunt damascena. et parui sunt nutrimenti. Usus prunorum dulcium stomachum humectando nocet. ventrem lubricum tenent. et coleram leniendo solvunt. et recentia magis solutiua sunt quam sicca. Pruna virida et pontica mala sunt et noxia absque nutrimento. Ideo non debent comedi nisi matura. Quae autem muza inflammationem cordis sedant. et colericos humores reprimunt.

Pira. sicut. Capi. lxx.

Pira. sicut. Capi. lxx.

Pira sunt specierum quidam ex antiquis autoribus volunt quae pira dulcia et saporosa quae absque arena. et aromacitatem participant. Sunt in genere omnium pomorum laudabiliora. et bonorum humorum generatiua. Verum talia pira vere temperata sunt. et virtutem habent lenificandi. et confortandi cor. melius quam mala citronia aut maciana. sed ut plurimum pira frigida in primo. sicca in secundo. Bona sunt pira eligenda stomachum confortant. et proprie eorum semina. et conferunt tussi. et doloribus ventris. licet caro piroorum quandoque ex nimio usu ventris dolorem inducat. et si cocta et cum aromatibus calidis. aut aniso. aut coriandro comedantur. nocumentum ab eis remouetur. et secundum quod diuersa piroorum species requirit. sic pira cocta aut cruda comedenda sunt. quae ut plurimum post cibum comeduntur. si ventris fluxus non adest aut non timetur. ut pira dura mollescant et sapidiora fiant. aut elixanda sunt. aut super fumum aquae calidae suspendantur. Pira quidem post

cibum propter sui stipticitatez faciunt boni stomachi sigillu-
lum ipsum confortando digestionem augendo. et vaporum
ascensum reprimendo. Pira et eius folia proprie siluestria
thiriaca fungoz est qui sunt supra in capitulo de fugis.

¶ Portulaca. Cap. lxxi.

Portulaca frigida est in tercio. humida in secundo.
parui est et non multu laudabilis nutrimenti. Flu-
rum atq; sanguinis sputum et vomitum ex humo-
ribus calidis factu restringit. calorem extraneu et stomachi
renum vesice atq; vrine ardorem extinguit. Plurimus ei?
vsus pannu qnq; facit accidere in oculo. et appetitum debi-
litat. licet quida dicant q; sua ponticitate stomachu et inte-
stina pfortet. desideriu et materia coitus sua qualitate dimi-
nuit. et masticata dentium pgelatione aut stuporem remo-
uet. qui ex acrimie comestione inducitur.

¶ Petroselinum. Cap. lxxii.

Petroselinum vna ex speciebus apii est calidu et sic-
cu in secundo. licet quida dicant in tercio puocat vri-
nam. renes et vesicam mundificando. eozq; dolo-
rem remouendo. ventositates et ventris inflationes remo-
uet. et totius corpis opilationes aperit.

¶ Poma que dicuntur mala. Cap. lxxiii.

Poma q; mala dicuntur diuersa sunt specieru. dul-
cia. muza. et acetosa. oia frigide et huide pplexionis
sed q; dulcia sunt magis reperiuntur. et ace-
tosa aut pontica. siccitati assidua pomoz comestio dolores
neruoz euenire facit. et ad diurnam febre corpus pparat. et
putrescibiles huores generat. et pprie comestio imatoru
pomozum. Poma autem dulcia saporosa et aromatica ardo-
ri et debilitati stomachi conferunt. vomitum retinent et ap-
petitum inducunt. et si dura et perfecte matura non sunt.
decoctoe indigent: et maxie si talis pomoz species requiritur.

Et melius coquendi modus est super prunas eorum semine abstracto .7. zucharo aut melle impleri secundum comeditis complexionem . Et poma si sint magna scinduntur cum gladio per medium in duas partes .7. cum puncta gladij fiat scissura circum circa inter corticem .7. pulpam poni .7. impleatur zucharo extracto semine .7. ponatur super prunas corticem versus ignem voluendo . Ex tali quidem pomorum decoctione digestiora et sapidiora atque saniora sunt . si tunc extinguunt .7. ardorem colere reprimunt .7. stomachum confortant .7. post cibum comedi possunt . et proprie si cum aniso confecto . aut coriandro comedatur .

¶ Pastinaca. Capi. lxxiiii.

Pastinaca apud Arabes Baucia dicitur . Quarum est specierum alba siluestris seu campestris et rubea ortulana . Ambe sunt difficilis digestionis . pauci .7. grossi nutrimenti . seu cocte . seu pro insalutatio . seu periculo comedantur . Pastinaca enim confert tussi pleuresi . et idropisi . incitat coitum .7. proprie semen eius . bis tamen elixanda est . et proiecta prima decoctione et secunda . tercio cum lactuca decoquenda est .7. cum coriandro . aceto . pipere . cepis .7. similibus condienda est . que autem condita est . facilius digestionis existit . frigiditati nervorum . doloribus dorsi et renum conferens .7. magis coitum excitat . Omnis pastinaca calida est in secundo .7. humida in primo . Attendendum tamen est apud eos qui siluestres aut campestres pastinacas colligunt . ne cum ipsis aut loco ipsarum . quandam cicute speciem colligerent . que pastinacis talibus multum assimilantur . quia cicuta malos et stupefactivos et fere venenosos inducit effectus . Multos enim ex tali errore insatuatos vidi .7. fatuorum verba .7. facta facere quousque cicute accidentia sedata

fuerint.

¶ Pisces. Cap. lxx.

Pisces multarum sunt specierum. de quorum natura et modo preparandi oportet credere habitantibus in regionibus ubi degunt. Uniuersaliter tamen frigidi sunt et humidi. licet marini minorem frigiditatem et humiditatem participant. Sed pisces saliti calidi et sicci et quanto pluris saluntur et in salitione antiquarum. tanto maiori caliditate et siccitate habundant. ideo ex salitis piscibus parua quantitas comedenda est que rebus pinguibus preparatur. Secundum quidem diuersas piscium species: que fere infinite et ignote nobis sunt diuerse et meliores et deteriores reperiuntur. De paucis igitur nobis notioribus quibus in Italia ad esum magis utimur. fiet infra specialis mentio. Inquit Galienus quod optimus sanguis medius inter grossum et purum et subtilem et aquosum generatur ex pane optime preparato. et ex volatilibus animalibus ut perdice et similibus: et huic proximus est ille ex marinis piscibus generatus et prope pellagalibus. et paterni pisces sanissimi corporibus hominum generant sanguinem medium inter subtilem et grossum: et eorum alimentum est bene digestibile. Sed generaliter ex piscibus meliores sunt illi qui non sunt valde magni neque nimium duram carnem habentes. neque superflua et abominabili pinguedine habundantes in quibus neque cenusus odor neque sapor malus existit. et quorum caro non cito putrescit. cum ex aquis extrahuntur. Et ex piscibus duram carnem habentibus eligendus est minor et ex mollem habentibus carnem eligendus est maior. licet quidam ex autoribus dicant quod pisces medie quantitatis in sua specie sunt meliores. et pisces qui apud autores magis laudantur sunt marini in locis petrosis permanentes. humane complexionis.

apud antiquos conformiores. quia sanguinem generant temperatum non turbidum et grossum. sed potius aquoso et subtili viciniores. Et propter eius subtilitatem velociter a membris resolubile. sicut sanguis ex temperato et subtili nutrimento generatur. Ideo fortiter laborantibus qui duro indigent cibo: et membrorum confortationem non proportionantur. sed ociose viventibus in regimine sanitatis confert et proprie conualescentibus et senibus. et debiles virtutes habentibus. Secundo post istos pisces pelagales sunt meliores. quia aquam insalitem bonam habent et claram. sed auriores et pinguioribus sunt. et tardius ex membris resolubiles licet non sit tantum laudabile nutrimentum. Tertio post istos sunt meliores pisces in littoribus arenosarum vel patrosarum aquarum degentes. Tres igitur predictae species piscium meliores sunt piscibus fluvialibus. Salsedo enim maxime aquae in humilibus locis viscositates et humiditates tediosas a piscibus aufert. ideo tales pisces saporosiores sunt. Quarto post istos meliores sunt pisces ex currenti et petroso flumine recentium et clararum aquarum. Imo a quibusdam tales pisces laudantur ex omni genere meliores. quia inter eos Lampredas. trutas. carpiones reperimus. super omne genus piscium laudandos. Quinto post istos dicuntur esse pisces fluminum non recentium aquarum: neque multum currentium: quae si iuxta Civitates decurrant pisces generant malos et putrescibiles. quia ex immunditie illarum civitatum inficitur aqua: et maxime si per ipsas transit. et etiam admiscetur cum aquis ubi linum et similia macerantur. Sexto sunt pisces lacuum. unde aut exeunt flumina bone aquae aut ingrediuntur. quia piscibus fluminum se re assimilantur. Septimo post istos sunt pisces in littoribus permanentes ubi sunt aquae lutose et turbide et terrestribus immundiculis admixte. Et peiores pisces sunt lacunalium

et paludalium aquarum. ex quibus nec ingressus nec egres-
sus est fluminū manifeste aut occulte. Pisces vero marini
qui in aquis dulcib⁹ ascendunt. aut pisces aquarum dolci-
um qui in mari ingrediuntur. medij in dī fluviales et ma-
rinos existunt. omnes pisces saluti difficilis sunt digestio-
nis. longam moram in stomacho facientes ⁊ pauci ac illau-
dabilis sunt nutrimenti sitim inducētes ⁊ recentes sangui-
nem generant frigidum. nervos mollificant. et in corpore
varie producuntur viscositates ex quibus varie perueniūt
egritudines. Pisces recentes licet dure sint digestionis. vē-
trem tamen humectant. coitum et eius materiam augent.
et ova multorum piscium et proprie lactentium barzonum
ventrem solunt. ⁊ vomitum inducunt. nam quandā vene-
nositatis speciem retinent. Ideo a tali ouoz comestione ca-
uendum est. Præterea cauendi sunt pisces qui post decocti-
onem per diem infrigidati sunt: quoniā veneni quandoq;
qualitatem accipiunt. et acēna inducunt quę ex venenosis
fūgis accidere solent. Et pisces assandi. frigendi aut elix-
andi sunt. secundum quod ipsorū diuersa requirunt genera
ipsum tñ cum aceto ⁊ aromatibus condiri bonum est. vt eo-
rum viscositas incendat. ⁊ fiat habundanti frigiditati resi-
stētia. Oīa insup brodia pisciū ptra venena bibita auxiliū
pstant. Et si fiat frequens ex dictis brodiis vomit⁹ morsui
cornuti serpentis et canis rabidi pdest. Carpio ē ex lauda-
biliorib⁹ piscib⁹ aqꝫ dulciū. boni nutrimenti ⁊ facilis digōis
dū est recens in prima decoctione qui qnto pluribus deco-
quitur vicibus tanto durioris est digestionis paucas ⁊ nō
corruptibiles superfluitates signum est q p plurimos dies
durat decoctus ⁊ nō putrescit. Themalus est piscis boni ⁊
laudaabilis nutrimenti. et est piscis marini exercitii prop-
ter quod mutilaginem non habet. ⁊ temperam habet com

plexionem. quod ex suo bono sanguine comprehenditur.
Truta est multum similis carpioni in forma et nutrimento. quando in saxosis fluminibus et altis montibus capitur que sicut Carpio pluribus decocta vicibus diu durat antea quam putrescat. De truta intellet Galienus dum inquit quod multo meliores pisces quam in Liberi sunt qui capiuntur in flumine quod Nar dicitur ab altis degens montibus et vivis fontibus stagnans quidem nunquam. Veruntamen hoc singulare habet Truta. quod dum descendit ex suis vivis et petrosif fontibus ad magna flumina stagna et lacunas est ita facile mutabilis. quod perdit bonitatem et saporem acquirens. vel ex otio vel ex grossitie aquarum. pinguedinem quandam viscosam et abominabilem. Lutij sunt pisces rapaces. et Lutius rex piscium in aquis dulcibus. sicut Dalphin in mari. Est boni et in genere piscium laudabilis et sicca nutrimenti. siue mucosa superfluitate quam in vivis fontibus et currentibus fluminibus capiuntur. Sed in stagnis et grossis aquis otio et pinguedine bonitatem perdant. sicut de Truta dicebatur. Utrique sunt pisces velocissimi motus. et maximi exercitii. De Truta expertum est quod ascendit per radios aquarum et rupibus rapide descendentiis. Persicus est boni nutrimenti et boni saporis et facilis digestionis. et paucarum superfluitatum. Salmo est piscis apud flumina Alamonie et boni est nutrimenti et boni saporis. sed propter nimiam suam pinguedinem deficit parumper a bonitate nutrimenti et boni saporis. Salmo assatus magis assimilatur in sapore carnibus quadrupedum siluestrium quam piscium. Extra aquam subito moritur. licet cor eius vivat et moveatur. quam cor aliorum piscium. Linca malum grossum et humidum generat nutrimentum. Anguilla malum viscosum opilatiuum et difficilis digestionis. generat nutrimentum. Aduertendum est in

quo loco anguilla capiatur. qm̄ experimento compertū est
in coitu cum serpentib⁹ concubinari. ⁊ venenosas fieri. An-
guilla magnaz⁹ p̄formitatem habet cum fungis in sapore in-
viscosa humiditate ⁊ malicia nutriment. nec mirū cum an-
guilla in genere piscium ex putrefactione generetur. sicut
fungus in genere vegetabiliū ex putrefactione absq; semī-
num et radicū propagatione ortus est. et ideo Anguille
cum aromatibus condiri debent. et cum reb⁹ earum malaz
humiditatem corrigentib⁹. Rane multarum sunt specie-
rum: quę terrestres sunt ⁊ saxose. aut arbozee virides male
sunt et venenose. Ille autē quę in fontib⁹ et bonis aquis ca-
piuntur sunt ad esum in communi vsu ciboz. et ex eis pos-
teriores partes renū ⁊ corarū comedant. ⁊ non sūt ma-
li nutrimenti. Quidam ex autoribus multū laudauerunt
ranas ad vtilitatem leprosoz. et q̄ multi per comestionem
ranarū a lepra non confirmata liberati sunt. quod non ē
a ratione remotum. propter conformitatem quam cū serpē-
tibus habent. Caro enim Viri ⁊ Viperarū ad curam lepro-
soz laudatissima est. ⁊ ergo d̄ Vipervis mirabili experimen-
to probavi. Cauende sunt excedentes magnitudinem. quo-
niam de natura Buffonū participare videntur. ⁊ cū bos-
sonibus quandoq; per coitū concubinant. Lamprede dua-
rum sunt specierum. Quędam parue in luto ⁊ limis bona-
rum aquarū degentes boni saporis ⁊ laudati nutrimenti.
palmi magnitudinem non transcendentēs et in figura lū-
bricis terrestribus assimilant. Alie sunt magne ad pondus
qñq; multarū librarum siue magne Anguille. boni ⁊ lauda-
ti sunt ⁊ desiderati saporis. absq; mutilagine ⁊ superfluita-
te quā ex humo saxoz sub aquis existentū sugendo nutri-
untur. in stomacho earū nihil corpulentum reperit. Lam-
prede quidez magis ceteros excellunt pisces in carioze p̄re-

cio ꝑ nobilitatis nutrimenti. Cancrī multarū sunt speci-
erum. quidam sunt marini. et quidam aquarum dulcium.
et quidam rotundi. et quidā caudati. Cancrī rotundi flu-
uiales. qui grandē vocantur. sunt boni nutrimenti ꝛ impi-
guatini. ꝛ proprie si in aq̄ aut in lacte ordeī elixentur. vbi
prius aliq̄ diu morā traxerūt. ideo datur pro laudabili nu-
trimento macilentis et consumptis et febre ethica laborā-
tibus. Cancrī caudati qui gambri dicuntur. sunt similes
cancris rotundis in nutrimentis. si in viuis fontibus ꝛ ho-
nis aquis capiantur. Sunt tamen difficilis digestionis et
grossioris nutrimenti. si a fecali intestino redeuntur quod
per mediam caudam descendit laudabiliores erunt. Gam-
bri marini sunt difficilis digestionis. stomacho nocent et
propter salsedinem ventres solvūt. Gambri magni marini
qui locuste dicuntur sunt difficilis digestionis. sed dum di-
geruntur boni sunt nutrimenti. Cinis omnium cancroz
et proprie cancroz rotundozum fluuiialium. est solennis
et singularis medicina contra morsum canis rabidi. ꝛ quo
ego vidi mirabiles experientias. etiam Galieno inquirente
nullum fuisse mortuum qui eo puluere ante aquarū abho-
minationem a principio sit vsus. Trilia est marinus piscis
ceteros excedens bonitate saporis ꝛ nutrimenti. sed diffi-
lis est parumper digestionis. propter id quod duram car-
nem habet. et facile strangibilem et a viscositate remotam
congruumq; ꝑbet homini alimentum. Galienus inquit
leccatores romanorum admiratos esse sapidissimum trilie
ꝑꝑ dilectionis gratia propter multo argento ꝑꝑatis cau-
sa grandes trilias emebant. Pectines marini sunt boni ꝛ
laudati nutrimenti. Sipie et pisces duarum carniū sunt
difficilis digestionis et duri nutrimenti. Ostreozum mul-
ta sunt genera. sed ostrea que ꝑꝑ in vsu habemus dum di-

geruntur boni sunt nutrimenti. et impinguatiui ac restau-
ratiui. et ad materiam coitus augmentuz prestat. Cepha-
lus est piscis qui in mare oritur et in aquis dulcibus. et rar-
ro ex aquis dulcibus ad mare descendit. Sed libenter ad a-
quas dulces descendunt. et illi sunt inter ceteros meliores
boni sunt et laudabilis nutrimenti. Qui autē in stangnis
et malis aquis capiuntur ita a bonitate degenerant. ut ma-
li sunt et illaudabiles. habet Cephalus quosdam pisces sibi
similes. et licet non sint eiusdem speciei tamen simile de eis
iudiciū haberi debent. Lunni sunt marini pisces ex qui-
bus fit tūna. Inquit Galienus. licet recentes sint boni et
delectabiles. saliti tamen sunt meliores. et similiter Palami
des meliores sunt saliti. Sarde preciosissima sunt pisciuz
salitaria delectationis et molliciei carnis gratia. Stophis
piscis qui in Italia quandoque ex Nozueia ubi oritur trans-
portatur: et est piscis marinus de genere malachiarum nō
habentium squamas. neque duras testas. sed habet cutem
duram sicut polipus. durat per annos sicut aqua salitara.
priusquam coquatur oportet ut cum malleis ligneis fortit-
ter percuciendo contundetur. deinde frustatim inciditur
et elixatur. ex cum aromaticis condimentis facit sapidissi-
mum ferculum boni et laudabilis nutrimenti. quoniam in
diebus feriatis limatus que coclee dicuntur quandoque
vtimur loco piscium. ideo de ipsis in hoc capitulo fit men-
tio. Limatie licet carnem habeant difficile digestibiles
tamen si degerantur sunt boni laudabilis et restauratiui
nutrimenti. Pectori et pulmōni conferunt. et proprie ex-
par confortant. eiusque opilationes aperiunt. Ethicis
et consumptis prosunt. quia alimentum.

quia alimentum. viscosum generant ab ethicoꝝ calore dif-
ficilius resolubile. sed prius ab earum muscositatibus ablu-
te et mundate preparentur. ⁊ melior modus preparationis
limaciarum est ut cum testa sicut sunt ponantur in cacca-
bo super igne fere pleno aqua bulliente. vbi stent quousqꝫ
reincipiat bullitio. deinde capita ⁊ pectora que extra testu-
lam portant dum ambulant ab earum testulis ⁊ ventribus
sequestrentur. ⁊ in cineribus voluantur. vbi aliquali facta
mora ut melius cineres earum viscositate imbibantur ma-
nibus fricentur. demũ cum aqua calida totiens abluantur
vt omnino a cineribꝫ ⁊ muscositate mudentur. post cũ sa-
le et aqua calida ⁊ aceto fricentur. demum cum aqua frigi-
da aliquotiens lauentur. vt albe ⁊ clare a viscositatibꝫ mũ-
de remaneant. et tunc elixari aut assari aut subfrigi. aut
in subtesticiis. aut in visculis preparari possunt. ⁊ cum di-
uersis aromatibus ⁊ saporibus condiri secundum diuersuz
coquendi artificium. Testudines sunt multozuz generum
quedam marine. quedam aquarum dulcium. ⁊ quedaz cam-
pestres. Et marinarum quedam sunt magne ⁊ quedam par-
ue. ⁊ ex tabella magnarum quandoqꝫ fit clipius ⁊ aliquan-
do in tantam veniunt magnitudinem vt ex earum conca:
vt inquit Albertus. fiat nauigium magnis nauibus serui-
ens. sed marinarum nulla est pro cibo aut nutrimento bo-
na. Testudines que sunt cũ testa nigra ⁊ longa cauda. nõ
sunt ad esum idonee. licet quidam pauperes eas quandoqꝫ
comedunt tanquam cibum ineptũ et abominabilem. Te-
studines campestres que degunt in pratis et siluis sunt
boni et laudabilis nutrimenti: et est cibus nobilium viro-
rum qui non aliter. imo auidius pro testudinibus venan-
tur cum doctis cambus que pro qualeis et perdibus elix-
antur abscessis pedibꝫ tibijs capite ⁊ toto collo. Qua ista-
ruz testudinũ sunt singulis medicina ⁊ cibꝫ p̄tra epilentiã

Testudines iste conceduntur ethicis et consumptis cum sunt impurgatiue et irrestauratiue.

De pane. Capi. lxxvi.

Panis ex multis conficitur rebus secundum diuersarum regionum necessitate talem in se naturam retinens qualem habet illud ex quo confectus existit: sed quia triticum inter omnia grana principatum retinet ut nature humane conformior sit. imo panis ex eo confectus ceteris melior et laudabilior est. quia sanguis ex eo generatus temperatior est ultra omnem qui ex aliis granis generari possit. licet triticum sit complexionis principio primi gradus et inter humiditatem et siccitatem temperamentum obtineat: tamen panis calidior est. quia maiorem caliditatem ex furno acquisiuit. Frumentum quidem ex quo panis conficiendus est de bona recolligatur regione et melior quoque specie acceptum sit ponderosum plenuz et bene maturum. eius exterior cortex rubrosus cerulus sit. interior tamen partes pinguiissimas et albissimas habens neque sit antiquum. quia siccioris et deterioris est nutrimenti neque nimis recens ilico dum colligitur. quod viscosum et flemmaticum generat nutrimentum. epatis totiusque corporis opilationes inducit. sit quoque a puluere et tarlatione preseruatum. et ab omni genere granorum mundum. Frumentum preterea quod in horreis euentatis granariis conseruare potest laudabilis est quod sub terraneis fouis reconditur. quod eius vapores euentant. et in sua naturali dispositione conseruatur. sed apud sub terraneas foueas vapores frumenti cum terreis exalationibus admixti ex fouearum obduratone suffocati malam frumenti dispositionem impendunt: cum in se qualitatem habeant nostre vite contrariaz. unde

multi ex fouearum aperitione. vbi diu frumentum recondi-
tum extitit. ilico mortui sunt. Ex tali igitur electo frumen-
to mundus panis fiat. et bonum est aqua cum qua conficitur
parumper salitatem esse. Sal enim panis viscositatem remo-
uet eiusque massa fit bene manibus circumdata et confecta.
Ex illo enim saporosior. leuior et nature humane conformi-
or redditur. sique bene fermentatus non multum durus. et
fermento eius fit panis rarior. leuior digestibilior et lauda-
bilioris sanguinis productiuus. et artificialiter secundum
vnam quancumque sui partem proportionabiliter decoquitur. et
per diem ad minus requiescat priusquam comedatur. Panis
enim calidus malus est et parum nature conformis. Panis
azimus dure digestionis est ventris dolorem et epatis opi-
lationem efficiens. et in renibus lapidem generat. et Azimus
etiam. et qui in patella decoctus est et qui siccus et qui an-
tiquus et bis coctus. et qui de simula est. ultra duram eorum
digestionem. ventrem constringunt. Panis de simula meli-
or et nobilior est quam qui de farina conficitur. licet tarde sit
penetrationis. Panis surfuraceus melius digeritur et nutri-
trit. sed deterioris est nutrimenti et paucioris. et panis ma-
le coctus et panis azimus et illis similis non competit nisi
robustam complexionem habentibus. et fortiter laboranti-
bus. Panis preterea a superficialibus et cortice mundan-
dus est. pars enim illa nimis adusta est et difficilis digesti-
onis et humorum malorum generatiua. Panis quidem in-
ter magnitudinem et paruitatem modum habere debet. quia
paruus panis cito a furni caliditate penetratur parum re-
manens de medulla. et fere totus in crusta conuertitur. Crus-
ta enim propter rumanam sui adustionem et ericcationem
deterior panis pars est. Panis insuper nimis magnus in-
trinsecis partibus minus coctus et viscosus et necessitate
consistit. Melius est igitur formam retinere mediam. aut

secundum tortulos apud neapolitanorum morem qui laudabilis est cum uniformiter fere ad omnes tortuli furni partes calor attingat. Et ferculum quidem ex pane abluto factum in frigidatum calefactis conueniens. neque opilationes neque grauedinem generat. Et melior abluendi modus est ut panis medulla per noctem in aqua calida infusa permaneat. et aliquotiens cum frigida abluatur. sic enim caliditas viscositas. siccitas. et fermenti qualitas a pane remouetur. Panicum magnam conformitatem habet cum milio. Utrumque est frigidum et siccum. Ex ipsis fit quandoque panis penuria frumenti. Panicum et milium pauci sunt nutrimenti. et ventrem stripticant. sed et milium est in omnibus naturae humanae conformior. Ex ipsis a cortice mundis uel ex eorum farinis fiunt fercula quae laudabile nutrimentum generant: si cum lacte aut carnibus pinguibus decoquatur. Piper in cap. de aromatibus. Pisellum in capitulo de Robilio. Porrum in cap. de Acumine. Pinus in capitulo de grano pini. Passer. pauo. perdix. pulmo et pedes in Capitulo de carne.

¶ Rigum. Cap. lxxvii.

Rigum calidum est et siccum magis quam frumentum sed temperamento propinquum. est multi nutrimenti ad siccitatem declinantis. sed si cum lacte et oleo amigdalino et zucchero decoquatur. in aqua furfuris infundatur. Sic enim melioris et maioris nutrimenti est. Coitus quoque materiam auget. et corpus impinguat. Si autem cum aqua pura decoquatur ventrem restringit. Rigi praeterea superflua et continuata comestio. apud solitos habere ventris dolores nocumentum prestat.

¶ Robilium. Cap. lxxviii.

Robilum est species leguminum: quod vulgariter dicitur piselli. frigidus est in principio et inter frigiditatem et siccitatem fere temperamentum obtinet. Parui est nutrimenti. et malum generat sanguinem. neruis quoque impedimentum prestat. neque tantam ventositatem inducit sicut faba. sed mundata melius generat nutrimentum. Eius brodium contra tussim et dolorem punitivum in pectore auxilium facit.

¶ De Rapis. Capi. lxxix.

Rapa est in secundo calida. humida in primo. facilis digestionis existit. Inter ceteras radices aut herbas plurimum est nutrimenti. licet mollem et flematicum generet carnem. propter sui ventositatem et inflationem. unde coitum et eius materiam augmentat et corpus impinguat. et proprie quando in igne coquuntur. si prima abiecta decoctione in secunda coquantur. a qua temperiem sue substantie acquirat. et mediocriter inter bonum et malum generat nutrimentum. siquidem bina decoctione proiecta et tercio ex aromatibus condita cum carne pinguisima recoquantur melius est. et sui ventositas remouetur. que autem non bene cocta est ventositatem et corporis opilationem generat. Rapa preterea multum urinare facit. et contra urine ardorem valet et sitim extinguit.

¶ De Ruta. Capi. lxxx.

Ruta dicitur que melior est que nascitur iuxta arborem fici. Ruta recens calida est et siccata in secundo sed que exiccata est. has qualitates habet in tercio eius usus proprie est in salatio. splenem stomachum et ve

trem confortat. eorumque ventositates dissoluit et remouet
digestionem adiuuat et appetitum inducit: stricture pecto-
ris confert. et visionem acuit. paralisi et frigiditati neruorum
auxilium prebet. Alliorum et comestarium ceparum odorem
ex ore obtundit. vermes interficit. desiderium coitus remo-
uet. eiusque materiam desiccet et abscidit. et succus eius bibi-
tus omnibus venenis resistit. et ut supra dictum est cum nu-
te comesta pestilentie et omni veneno conseruatiuum auxiliu
prestat. Plurimum autem de ruta comedere malum et pe-
riculosum est. sed attente tamen respiciatur. ne cum ruta co-
medantur virides vermiculi. quos tempore veris in suis fo-
lijs producere solet. qui propter similitudinem difficile cog-
noscuntur quoniam mali sunt. et venenosos effectus pro-
ducunt.

¶ De Koremarino. Cap. lxxxi.

Rosmarinus est species libanotis propter odorem
quem similem habet olibano. et thuri albo. vsus
eius est in balsamentis aut in salaticijs. cripellis.
et ad odorem assatarum carniuum. flos eius vocatur an-
thos ingreditur in confectionibus cordialibus. letificat. ni-
cor. aperit opilationes epatis et splenis. resoluit in testino-
rum ventositates. et cerebrum confortat. si ex frigiditate de-
bilitatum esset. Radix. raphanus. ramosata. in capitulo et
Acrumine.

¶ De Spinatia. Cap. lxxxi.

Spinatia frigida sunt et humida in primo. licet qui-
dam dicant. quod ad temperamentum declinent. vir-
tutem lauatiuam et abstersiuam et refertiuiam. ha-

bent. gutturi. pectori. pulmoni. hepati. et stomacho congruentia sunt. boni sunt nutrimenti. meliores quam atriplices. et proprie colericis et sanguineis profunt.

¶ De Senatione. alias Crescione. Capitulum. lxxxiiii.

Senationes quibus pro in salutiis in ferculo uti possumus: quæ in crudis et frigidis et aquis stantibus oriuntur. quas quidam piper aque aut ariscam aque appellant vulgares. aut lanares. aut cresciones dicunt. calidam et siccam virtutem habent. et bene urinare faciunt. renes et vesicam ab harenulis expurgant. et in ipsis lapidem frangunt.

¶ De Sparago. Cap. lxxxviii.

Sparagus calidus est et humidus in primo. licet quidam dicant. quod temperamento vicinus sit inter ceteras herbas fere nutritibilior existit. Coitus materiam augmentat. ventrem lubricat. eiusque dolorem mitigat. renes calefacit. ipsosque et vesicam ab harenulis expurgat. urinam prouocando. ita quod ex eorum multo usu foetæ odore sparagorum. hepatis et splenis et viscerum opiliones aperit. stomacho tamen non multum congruus existit. et aliquando cibi abominationem inducit.

¶ De Sinapi. Cap. lxxxv.

Sinapis in mostarda et saporibus ea utimur. calida est et sicca usque ad principium quarti gradus. tussis antique et asperitati pectoris confert. flema et vis

cosos humores incidit. humiditates que in capite sunt mu-
tificat: vnde quidam dicunt. q̄ ex illo clarificat intellectū.
7 coitum sua caliditate incitat.

¶ De Semine Canapis. Cap. lxxxvi.

Semen canapis pistatur ex artificio. 7 fit massa ad
modum magnarum pilarum reducta. 7 per tem-
pora conseruatur. vnde in quibusdam regionibus
fit ferculum q̄ multum calefacit. caput grauat. 7 stomacho
nocet. vsus ergo eius non laudatur.

¶ De Sale. Cap. lxxxvii.

Sal siue minerale sit. siue artificiale. siue aqueum
multarum manerierū est. 7 quanto plus d̄ salsedi-
ne sapit. tanto calidior est. appetitū inducit. 7 au-
dius stomacho cibuz amplectit̄. vñ melior causat̄ digestio.
cum hoc qd̄ ex sua natura sal digestionem acuit. fleuma et
crudos humores incidit. et ipsos a putrefactione preseruat
Salis vsus moderato indiget modo. Maior t̄ quidez quan-
titas fleumaticis conformior est. minor vero colericis.

¶ De Simula. Cap. lxxxviii.

Simula que laudabilior est ex tritico fit. bene eniz
primo abluatur triticum. deinde siccatur. et post
in partes conteritur grossas. cum mola frangitur
deinde in subtiliores ptes p̄terit̄. vt fere intra faricellum 7
flozē farine mediū retineat. 7 d̄ ea superi⁹ dictū ē q̄ melior
panis existit q̄ d̄ farina. Ferculū tñ ei⁹ maioris 7 melioris
ē nutrimenti. q̄ amidū. aut aliud de genere farinaꝝ calozes.

et sitim extinguit. et par quoque habentibus calidum confer.
Ordeacea vero simula magis infrigidat.

¶ De Salvia. Cap. lxxxix.

Salvia licet sit quedam siluestris quedam domesti-
ca. tamen domesticam in vsu ciborum habemus :
ea sicca est in secundo. cerebrum nervos et stomachum
confortat. est resolutiua ventositatum. et aperitiua
opilationum. Salvia a quibusdam iniuste blasphematur.
quod ex ea Buffones generantur que animalia sunt venenosa
Veruntamen quia Salvia multos habet ramos plenos fo-
lius grossis et causantibus densam umbram in estate. sub cu-
ius mansione buffones libenter recurrunt. propter quod ex-
perti ortulani rutam a que animalia venenosa fugiunt iuxta
salviam complantant. Scalongia. in capitulo de Acumie
Starna. Sturtio. Splen. in capitulo de Carne.

¶ De Trilis. Cap. xc.

Trisili sunt fila aut corrigie ex azima massa confec-
ta. calidi sunt. et in eis exhumanitas superflua.
dure sunt digestionis ventrem constringunt. et tar-
de de stomacho descendunt. epatis et splenis opilationes in-
ducunt. in renibus et vesica lapidis generationem prepa-
rant. contra tussim et dolorem pectoris et pulmonis ex calidi-
tate generatum bonum auxilium prestant. Qui autem eius nocu-
mentum subterfugere cupit studeat. ut cum carnibus bonis
et pinguibus decoquantur. aut cum oleo amigdolino et pi-
pere condiantur. et post ipsos mentam et origanum aut ca-
lamentum accipiat. et vinum bonum et purum bibat.

Tubera supra dictum est. q̄ inter ipsa ⁊ fungos existit differētia. oēs enim fungi sunt tubera. sed non econtra. difficilis sunt digestionis. et vr̄ine difficultatem inducunt. grossum et melancolinum generat nutrimentū. ⁊ ex illis paralisis ⁊ apoplexia et venenosa timentur accidentia. vt de fungis dictum est. Tubera enim saporam non habent. ex illis meliora sunt alba. ex quibus non ē odor malus. ⁊ proprie si cum sale et aromatibus condiantur. Attendendum tamen hic quod ea quę in hac regiōe terrę Tubera appellam⁹. neque in capitulo d̄ fungis. neq̄ in hoc capitulo de Tuberibus reponenda sunt. Nam antiqui d̄ ipsis diuersum faciunt capitulum in quo multi medicorum decipiuntur. Inquiunt enim autores q̄ quodam genus Tuberum reperitur adunatum et verrucosum ī magnitudine testiculi. verrugas habēs profundas. oriens in barenosa terra. sicut nascitur Tubera ⁊ fungi quod est suavis saporis valde et ad dulcedinem declinantis. dum ad fungos ⁊ tubera comperantur. neque auditum est ab aliquo q̄ inferant nocumentum. sicut fungi et tubera. frigiditatem minorem habent reliquis tuberibus ⁊ fungis. neque humiditate extranea vacua existunt. cum succitate sue substantię ventositatem generando. quod percipitur dum ei⁹ perfectam sub cineribus decoctionem comprehendere volumus. quia sonum cum ventositate aliqua emittūt. ex quo coitum incitat. eius materiam augendo. ⁊ de isto tubere intellexit Galienus. q̄ Tubera non sunt malorum humorū generatiua. quod suaderi potest propter eorum aromaticū odorem. ⁊ dulcedine saporis et maxime quando incipiunt demigrari. Tubera oriuntur. circa medium autumnū. prius alba intus. deinde nigrescere circa. hiemem. ⁊ quando sūt

intus perfecte nigredinis circa primuz veris putrescunt. et
in vermes conuertuntur. Multi dixerunt hoc genus tube-
rum esse calidum propter id quod nix facile sup ipsa lique-
scit. et parum durat. neque herbe iuxta hec tubera oriuntur.
et qd sua natura propter caliditatem coitum incitant. Veri-
tas tamen est qd omnia tuborum genera frigide sunt com-
plexionis. sed hoc genus propter aromaticum odorem et dul-
cem saporem minus ad frigiditatem declinare videntur. et
magis temperamento appropinquare. Nix super tuberibus
facile liquefit. quoniam ab ipsis et pingui terra eis circu-
stante continuo humidi vapores eleuantur a putredinali
calido propter quod quedam genera muscarum libenter su-
per tuberibus habitant. herbe autem circa tubera non ori-
untur. quoniam ipsa cum pinguedine terre ex putrefactione
generentur. et ex eadem pinguedine nutriuntur et crescunt
ex qua herbe generari et nutriri deberent. coitum autem
incitare videntur. non caliditatis gratia sed propter ven-
tositatem. et propter spermatis materiam: que ex tuborum
pinguedine generatur. quod autem genus tuborum huic si-
mle oritur in planiciebus et pratis. et incipiunt oriri circa me-
dium veris et odorem nec dulcem saporem habent. solo calo-
ris tempore reperiuntur. odorifera autem et sapida non nisi
tempore frigido ab autumno vsque ad veris principium re-
periuntur. Turdus. turtur. testiculus. in capitulo d carne

¶ De Uuis. Cap. xcii.

Uta sunt concordēs omnes autores vvas et ficus
bene maturas esse ceteris fructibus meliores. et p-
prie non nocere. Natura quidem vva laudabilis

le generat sanguine. et proprie si duobus diebus ad minus collecta sit antequam comedatur. quia uua si comedatur ilico dum colligitur est inflatua. et deteriores et crudiores humores generat. Si quidem uua bene digeratur impinguat. Uue cortex frigidus est et siccus et difficilis digestionis. et arilli similiter. Sed pulpa facillime digeritur. Arilli enim si integre degluciantur integri corpus egrediuntur nullum facientes nocumentum. Qui autem plurimas uuas comedunt. primum eorum corpora a superfluis purgantur humoribus deinde pinguescunt. de quo ortulani verum perhibent testimonium nihil fere aliud quam uuas et ficus proprijs temporibus comedentes. qui se tam inter cetera anni tempora pinguioribus cognoscunt. Pinguedo tamen ex uuis et ficibus acquisita. est facillime resolutionis. quia carnem mollem et inflatam generat. ideo uua post collectionem die suspensa aliquo melior dicebatur.

De Uua passa. Cap. xlii.

Uua passa similitudinem habet cum uuis in dulcedine. austeritate. et ponticitate. sic est in eis que passule dicuntur dulciores passule et dulcioribus sunt. et austere ex austeris: que autem dulciores sunt et ad caliditatez declinant. secundum maiorem vel minorem dulcedinem. Et sicut quedam uuarum habent arillos. quezdam sine arillis sic similiter sunt passule. unde quando precipitur passulas recipi enucleatas possumus intelligere passulas sine arillis factas. aut passulas unde arille et nuclei extracti et enucleati sunt. Non est in passulis magna differentia seu ex magnis uuis. seu ex paruis facti sunt.

Meliores passule sunt dulces et pingues habentes subtiles
corticem. epati multum proficiunt. et conformes sunt. eius
opilationes remouendo. et sanguinis digestiuam confortā
do. fluxus epati cum sua proprietate confortando. curant. cō
fortant. splenem aperiunt. vias renuz et vesice renes et vesu
cam confortant. Plus nutriunt passule quam vuz recentes et
sunt melioris alimenti. cōferunt pulmoni et tussi. et difficul
tati anhelitus. ventrem humidum tenent. Veruntamen li
cet omnes passule amice sint stomacho et epati. tamē auste
re magis confortant stomachuz quam dulces. et sunt magis sti
ptice minus humectantes ventrem. quando intendim? nu
trire. opilationem aperire. et ventrem mollificare. et epar cō
fortare. et peciori prodesse. Debemus sumere passulas enu
cleatas pingues. Si autem intenderemus stipticare sūt co
medende passule. et proprie austere perfecte cum arillis ma
sticate. Veruntamen sicut vuz magnam diuersitatem ex re
gionum varietate forciuntur. ita diuerse passule matres v/
uas forciuntur et imitantur. Vini diuersitas ex regionum
varietate vuarum diuersitatem ostendit.

De Vino. Cap. xciiii.

Uinum ut inquit conciliator est succus de vitū v/
uis expressus. quo nullus existit liquor nature hu
manę accomodatior. Nunquam enim ex arte aut
ex natura aliquid reperiri potuit. quod vices vini in bonita
tibus et cōformitate suppleret. Qui autem accumulatas vi
ni virtutes. quibus ab auctoribus vinuz extollitur. aut scri
bere aut narrare ausus foret. ab ignorantibus vini potius
amicus quam scientibus videretur. sed sufficiat aliquas ex me
lioribus suis virtutibus narrare vno quippe moderate sum

pro nullus cibus aut potus melior est. imoderate vero nul-
lus peior. Multi enim laudabilis et subtilis est nutrimenti
ut supra in generalibus regulis dicebatur. Nihil etenim vi-
no compar existit. Ut naturę defectibus tam cito subueni-
at. unde apud sarracenos quibus potus vini lege prohibet
solum in sincopi et naturę defectibus bibendum concedit.
quia ilico virtutem refocillat. novos spiritus et nutrimen-
tum regenerat. quod cito sua proprietate ad cor impellitur
nec reperitur cibus aut potus. qui adeo naturalis caloris
sit conformatiuis sicut vinum. quia eius calor similis na-
turali calori existit propter familiare consortium. quod eius
natura habet humana. Vinum quidem si moderate et quod
oportet accipiatur. corporis sanitatem eamque custodit. vir-
tutes hepatis et stomachi digestiuas confortat. aditus et ve-
narum officia aperiens nutrimentum per totum corpus pe-
netrare facit. sanguinem clarum generat. et quem turbidum
reperit clarificat. hepatis et splenis opilationes aperit. et re-
nes et vesicam mundificat. tenebrositatem a corde expellit.
singulas virtutes et corporis et mentis corroborando. Nec
tantum corporum. sed anime vires prebet vini moderatus
usus. sensus omnes acuit. solertiam prebet. acuit ingenij vi-
res letitiam atque audaciam tribuit. tristitiam expellit. labo-
riosa atque magnalia cum ratione presumere facit. Vinum
insuper cum debita operatione assumptum omni etati. omni
tempore. omni regioni. omni complexionum. conforme est. Pu-
eris quidem vinum modicum et bene limbatum dandum
est. quia purum dare esset ignem igni addere. Iuuenibus ve-
ro in maiori quantitate et minus limbatum quia propter
eorum cerebrorum et aliorum membrorum similitudinem for-
titudinem. vinum melius sufferre possunt. et facilius a vi-
ni noxiamento tueri. Senibus autem vinum confert. quia lac

senum existit vinum. sed propter debilia forte crebra senū
non valent sic faciliter a vini nocumento tueri. Senib⁹ igitur
vinum tantum dandum est quantum tollerare possunt.
In frigidiori vero regione plus de vino competit. in calida
autem modicum et bene limphatum. similiter in hieme
estatis. sed propter estus et caloris et sitis extractionē plus
de vino in calida regione quā in frigida in estate quā in hieme
bibendum conceditur. sed cum pluri aqua limphatum homi-
nibus propter calidam et siccam complexionem habentibus
quam coleram dicimus vinum confert. quia colera qui cal-
lidus et siccus est humor per renes et vesicam prouocando
expellit frigide et humide complexionī. quę pleumatica dicitur.
vinum etiam confert viscosos humores incidit et ma-
turat. ipsosq; sua caliditate resoluit. frigide quoque et sicce
complexioni quę melancolica dicitur vinum prodest. quia
melancolicos humores labefacit. ipsosq; ad exitum faciles
prebet. sua virtute eorum nocumentum et caliginem remo-
uendo. calidis insuper et humidis quos sanguineos dicitur
mus. vinum competit. quia sanguinem optimum et clarum
generat. et vt supra dicebatur quem turbidum reperit clari-
ficat. Ex variis insuper rebus vinum diuersificari compe-
ritur. aut ex regione vbi producit. aut ex diuersis vitium spe-
ciebus. ex quarum vis. exprimitur aut odore aut calore.
aut potentia et debilitate. aut recentia. aut decoctione. aut
vetustate et artificio. Experimento quidem videmus quas-
dam vitium maneries et quasdam regiones quibusdam lau-
dabiliora vina producere. de quibus expertis colonis oportu-
num est credere. Vinum dulce grossum et calidum est in
secundo. et siccum in primo et herogeneam continens humi-
ditatem. Nec tantum laudabile sicut alia vina existit. gros-
sum namq; generat nutrimentum. sanguineq; turbidat. nec
solum extinguit. imo aliquando ipsam augmentat. quia le-

niter cum aliis admixtum humoribus putrescit .et in co-
licos humores conuertitur. Vinum quidem dulce omnib⁹
mēbris vim nocendi habet. pectori et pulmōni quozū op-
ilationes aperit. Plurimus autez eius vs⁹ hydripisim ge-
nerat .ideo ad hydripisim p̄parat . ab vsu vini dulcis et
grossi cauēri debet. Acerbū vinum qd̄ vt plurimum in mō-
tuosis ⁊ vinosis regionib⁹ p̄ducitur . a multis autoribus
frigidum dicitur .pectus stringit .stomachū mordificat . et
aceti effectus inducit. Vinū ergo quod inter dulcedinem ⁊
acredinem saporē obtinet .maxie ab autorib⁹ laudabile re-
perit . ⁊ pprie si odoriferū aromaticū sit . neq; acutū . neq;
grauē extraneū odorē habens. De colorib⁹ autē vini experi-
mentū locoꝝ vestigare oportet . q̄ in quibusdā regionibus
vina alba sunt meliora nigris . in quibusdā vero nigra me-
liora sunt albis . sed ꝓmuniter ab autorib⁹ de vino loquētū-
b⁹ aurea subrubea subalbida ⁊ generaliter mediū calorem
hñtia meliora iudicant . Vina potentissima ⁊ fumosa cor-
pora calefaciūt nimis ⁊ capita . ideo eoz ꝓtinuus vsus mā-
lus ē . Vina debilia ⁊ aq̄a parui existūt nutrimentū . Meliora
ergo sūt q̄ inter illa media existūt . Vetussta īsup ⁊ recentia
multū vina ī eaz variant natura . Recentia vini durat per
annū aut plus scdm̄ maiorē uel minorē vini potentia . Vinū
quidē potēs tardī⁹ iueterascit . aq̄ticū x̄o citi⁹ . ⁊ uetustas
vini in q̄rto īcipit āno . Illud ergo qd̄ rōe suę etatis maxie
ab autorib⁹ laudatū existit . ē uinū a fine primi āni usq; ad
p̄cipiū q̄rti . Vinū . n . nouū ⁊ maxie qd̄ exp̄ssioi pp̄iquū ē
calidū ē ī primo . ep̄atis ē op̄latiū . putrefactiū . ⁊ humorū
ebullatiū . uentosū ⁊ īflatiū . Vinū antiquū a q̄tuoz ānis
supra calidū ē ⁊ siccū ī tertio . ⁊ q̄nto potētī⁹ ē uinū tāto ca-
lidius ē ⁊ siccius . huiusmōi autē uinuz ātiquum paz nutrit
⁊ cito īebriat . ⁊ q̄n supflue iueterascit . amay acq̄rit saporē
⁊ ppriā vini naturā p̄dit . ⁊ ei⁹ us⁹ ē mal⁹ . uinū tñ mediū a

primo vsque ad quartum calidum est et siccum in secundo.
illud ergo ut in predictis colligitur. laudabilius est vinum
quod odoriferum et aromaticum neque decoctione adustum. ne-
que artificiatum sed inter dulce et acerbum. inter album et ni-
grum. inter potens et aqueum. inter recens et vetustum. me-
dium obtinet. Ex artificio insuper vinum diuersam natu-
ram acquirit. quia secundum diuersas eius species decocti-
onem amat. et illud ideo eius mustum decoctum est vinosius
et potentius. et fumosius redditur. quia partes vinose in mu-
sto sunt cum terreis grossis admixte. et semper in decoctione
grossiores partes retinent vel remanent: et aquee. que respe-
ctu vinosarum cum terrestribus admixtarum subtiliores sunt
et tali decoctione resolvuntur: ideo vinum coctum quia mi-
nus est ex aqueis partibus admixtum tardius putrescit. et lon-
giori tempore conseruat. Vinosum igitur remanet et aquo-
sum virtute ignis euaporat. Cuius contrarium fieret si vi-
num perfecte et in vegete depuratum decoqueretur. Sicut
apud distillantes aquam vitis apparet. ubi vinose et poten-
tes vini partes per fumum eleuantur. et in aquam ardentem
quam aquam vitis aut vini dicimus conuertitur. Haeque par-
tes absque sapore. sicut aqua in fundo alembic distillationis
residet. Nam vinose partes a terrestribus focalibus in fun-
do vegetis residens sequestrate subtiliores aquis red-
duntur. et quod subtilius est citius ex igne resolvitur. Ex an-
tiqui igitur et depurati vini decoctione vinosius resolvitur
aqueo remanente. cuius contrarium de musto videtur. Singu-
larem veto proprietatem habet vinum. et omnium rerum
secum admixtarum aut in ipso decoctarum. virtutem ex-
trahat. Unde quidam ex antiquis medicis. omnes egritu-
dines cum vino curabant. Tempore namque vindemia-
rum diuersa musti vegeticula ex medicinarum decoctione

secundum varias egritudinum exigentias preparabant. et sic vina siruporum et medicinarum virtutem habentia. secundum quod vna queque egritudo exigit reseruabant. Verum tamen si quis in hieme presenti anni vinum bibere vellet. duobus modis meliorari possit. quibus etiam principes libentur vtuntur. Colligantur vine bene mature et per triduum soli exponantur. quousque aliquantisper passentur. deinde genera sequestrando racemi proiciantur. et granorum quantitas sit tanta. vt medium vegeticulum imponatur. et desuper bonum mustum imponatur. quousque totum plenum sit. Tale vinum cito clarescit. et licet nouum sit non est epatis. opilatum. neque ventosum inflatum neque humorum ebullitium. et iste potus principibus et delicate vimentibus a medicis libenter conceditur. Alter modus vt accipiant musti tres partes et aque vna pars et misceant. et bulliant vsque ad quarti partis resolutionem et reponant. Tale vinum dicitur ablutum. et licet nouum sit. malicias tamen noui vini deperdit. De artificio tandem vini bonum est credere his qui tali exercitio vsi sunt. Immoderatus et superfluous vini vsus anime et corpori et moribus pessimus existit. Virum effeminat. discursus ingenium ingrossat. infima respicere facit. et magnalia abhorrere. nec tante virtutis est moderatus vini vsus quante malicie immoderatus existit. cerebrum et eius virtutes debilitat. tremorem. paralysim. apoplexiam. et spasmus generat. Nec vinum has malas passiones inducit. ratione sue qualitat. quia iste egritudines sunt frigide. et vinum est calidum. sed vt inquit Aristoteles. tertia particula probleumatum. Vinum ea ratione qua calidum istis egritudinibus resisteret atque prodesset. sed per accidens eis nocet atque ipsas euenire facit quia vinum est penetratum et facit humores viscosos et crudos ad membra longinqua. et nervos penetrare qui per

se impetrabiles fovent. et sic talis frigiditas egritudines inducit. preterea vinum in multa quantitate potatum in stomacho non digeritur. et propter suam amicitiam et conformitatem quam cum natura humana habet. attrahitur a membris indigestum ubi ex sua indigestione acescit et acetum est nervis inimicum et frigidarum egritudinum inductivum. Immoderatus insuper vini potus ebrietatem inducit. et frequens ebrietas sensus omnes obtundit. et singula membra debilitat. Ebrietas quidem multas habet causas. qui enim debiles sunt cerebri citius inebriantur. quia non est potens cerebrum resistere vinosis vaporibus et eorum nocumento. ideo tales vini boni potione. aut absque multa mistura aque caueri debet. et qui minus vinum bibere consueverunt facilius ebrietatem incurrunt. Potatores et tabernarii difficilius inebriantur. quia eorum cerebrum acquisiuit ex consuetudine vini quandam resistantiam. per quam vini nocumento resistit. Famellia insuper et modico veteres cibo facilius inebriantur. quia vini ad caput ascensus a nullo fere impediti facilius in ebrietatem inducunt. Vinum insuper decoctum fumosum et potens citius inebriat. et quedam res cum vino admixte citiorem et maiorem ebrietatem inducunt. sicut vesicariae infuse cum vino. lignum aloes leuiter et absque nocumento dulcem somnum cum ebrietate inducunt. eaque fortem ebrietatem inducunt. vel efficiunt sunt limphare vinum cum aqua ex decoctione lolii. et fortior est aqua ex decoctione iusquiani aut mandragore. Fortissimum est autem opium. et similia. et confectiones aliquae compositae sunt. ebrietatem inducentes scribere non oportet et vinum cum pauca aqua limphatum citius inebriat quam vinum purum et si fovent vini octo partes. et aquae una quia aqueitas modica facit citius penetrare. sed remedium ebrietatis et crapulae est somnus longus aut subitus vomitus. potus acetositas citri. aut potus

vini citoniorum. aut sumere coriandrum siccum tritum cū
tantundem de zucharo albo in quantitate duorum coclea/
riorum. ⁊ post bibere citoniorum ⁊ bibere aquam frigidam
cum aceto ebrietatem sedat. ⁊ potus olei puri remouet ebrī/
etatem. ⁊ similiter comestio caulium. vñ in problematibus
suis narrat Aristoteles. Odozare autem camphoram. ⁊ san/
dalos aut per se aut cum aqua rosata mixtus crapulam ⁊ e/
brietatem a leniat. ⁊ comedere micas panis in agresto. aut
in aceto. infusas prodest. Et multas confectiones composu/
erunt antiqui ebrietatem ⁊ crapulam remouentes. quas su/
perfluum foret hic scribere. Utera. venter in Capitulo de
carne.

De zucharo. Cap. xcv.

Zucharum dicitur mel carne antequam depuret.
et est solutiuum et abstersiuum. Sed zucharum
depuratum est calidum et humidum in primo. bo/
num generat nutrimentum. pectus aperit. et ipsius asperī/
tatem lenit. stomacho prodest. sed in colericis stomachus
facile ad coleram conuertitur. Usus zuchari apud sanos
est in confectionibus ⁊ talem acquirit virtutem. qualis est
res cum ipso confecta. zinziber in capitulo de aroma/
tibus.

Anime passionēs. Capu/
tulum Nonagesimum sextum.

Passionēs aīę licet vltimo scribant̃ loco digniores
tñ existūt. vt attentiori solertia ab eaz̃ impressionib⁹

preseruemur. Nam multi comperti sunt quos magnus timor aut ira aut immensum gaudium interemit. cum ergo sit mors ultimum terribilium facile poterunt varie egritudines ex talibus anime passionibus euenire. Ratione insuper et experientia ex antiquis accepimus multos gaudio timore. ira. et aliis similibus morbos accidere et accidentibus multis curatos fuisse. quoniam anima nostra cordiales spiritus pro instrumento ad exequendas suas operationes exercet. Sunt enim spiritus vehiculum virtutum anime per vniuersum corpus. et secundum diversos spirituum motus vel a corde ad extrinseca membra vel ab extrinsecis membris ad cor imprimuntur vel diuerse qualitates vel in calore vel in frigore. In timore enim tristitia in frigidantur extrema. In ira et furore aut distemperato gaudio calefiunt. et propter has causas possunt temperate anime passionem conseruare sanitatem et distemperate passionem morbos inducere aut morbos curare. Inter ceteras enim passionem quas fugere aut insequi propter sanitatis conseruationem debemus. sunt amor. gaudium. desiderium. spes misericordia seu compassio. audacia. tristitia. odium. abominatio. desperatio. timor. ira. et furor. tedium. inuidia. zelotopia. de quibus presentis non est intentionis. ut animam aut ornant. aut deturpant dicere. Nam illud pertinet ad illam philosophie partem que de moribus solet tractare. quam philosophi tradiderunt. non ut sciamus sed ut boni fiamus. Sed solum presentis intentionis est ut ad corporis sanitatem iuuamentum faciant. Inquit Galenus primo de sanitatis conseruatione. quod mores animi corrumpuntur ex malis consuetudinibus in cibis et potibus. in gymnasijs et malis consuetudinibus. inspectionibus et auditibus. et quod oportet medicum qui debet sanitatem custodire studere ne mores animi corrumpantur. non ut philosophus ut bonum faciat virtuosum. sed ut non facile in

in ista parte non est intentio
ut sciamus sed ut boni fiamus
et quod oportet medicum qui debet sanitatem custodire
studere ne mores animi corrumpantur. non ut philosophus
ut bonum faciat virtuosum. sed ut non facile in

egritudinem deueniat corpus. Etenim furor ira fletus tri-
stitia. et sollicitudo amplius quam oporteat febrium et aliarum egrit-
tudinum sunt principia. et inquit malos mores cum bona sa-
nitate non posse existere. Gaudium si magnum sit et subitum
aliquando interficit et syncopes fatuitates. et malas conditi-
ones inducit. Nam cum ex veritate philosophica concluda-
tur omnium nostrarum operationum animam esse princi-
pium et efficiens. et quod spiritus et naturalis calor sunt obedi-
ens quicquid instrumentum in suis operationibus. cum sub-
bito presentatur obiectum intense letitiae spiritus et natura-
lis calor velociter expanduntur ad membra extrinseca et re-
solvuntur delinquendo cor et cetera membra depauperata
spiritu et calore. et aliquando est tam subita et inordina-
ta vitalium spirituum ad exteriora expansio et resolutio. ut
cor quod est nostrae vitae fons omnino absque spiritibus remane-
at. et mors accadat repentina. cum tres fratres apud ludos
olympiades ex diuersis agonibus victoriam nacti eorum
coronas ut mos erat super caput patris imponerent. pater
ilico pro nimio gaudio ante filiorum pedes mortuus ceci-
dit. Mulier romana ex intensa et inopinata letitia amplexu
filii in eius brachijs expiravit. suas quidem exequias velu-
ti de mortuo in romanorum conflictu apud cannas celebraue-
rat. Itaque mulier quae grandi dolore non potuit. est a
subito et nimio gaudio ilico interempta. sed nunquam tali
morte prudentem aut fortem virum contingit interire. Nam
cum prudens nouerit hanc nostram quam vitam dicimus
interire et mortem esse. et mundum hunc turbidum et tene-
brosam labyrinthum caribidinosae aequae plenum esse vene-
nosaeque blanditiae intellectivo imperio passionibus et spiri-
tibus frenum ponet. et quocumque intensissime presentato
obiecto spiritus temperatis monitionibus moueantur. et
aliquando gaudium non repentinum contingit. sed continuu

et inordinatum tunc fit continua et paulatina spirituum ad exteriora expansio et resolutio. Inde virtus paulatim debilitatur et mors euenit non repente aut varia sequuntur accidentia secundum diuersas passuri corporis dispositiones. Tristitia siue animi dolor contraria est gaudio et ex ipsa aliquando mors repentina aut paulatina contingit. presentate enim obiecto et nouo ex quo accidat tristari spiritus et naturę calor ab extrinsecis membris ad cor et intrinseca membra concurrunt exteriora gelida naturali calore depauperata delinquendo et est aliquando tam intensa tristitia ut inordinate spiritus ad cor subito concurrat et cum cor sit subitorum spirituum paruorum receptaculum subito extinguuntur et suffocantur ad quorum suffocationem sequitur subita nostre vite extinctio. et si tristitia sit inordinata non tantum intensa aliquando remus et continua suffocatio et nostre vite paulatina consumptio pro sanitatis igitur conseruatione sumopere ad temperata gaudia et solatia alacriora conari debemus ut quod possibile sit letę viuam. Moderata cum letitia spiritus naturalem calorem ad exteriora expandit membra clariorem sanguinem facit ingenium acuit intellectum solertiozem efficit et viuendum colorem placidumque aspectum inducit atque totius nostri corporis virtutes excitat et in eorum operibus agiliores prestat. Quelibet tamen tristitia quantum facultas aderit fugiatur. Nam nullam unquam corpori nostro per se utilitatem conferre poterit imo preter ea que supra dicta sunt intellectum ebetem et errantem facit sanguinem turbidum generat pallidum colorem et aspectum horribilem efficit et virtutes omnes in tediosam segnitiam inducit. Sed aliquando tamen tristitia per accidens utilitatem prestat singultum de repletionem sedando. Nam in tristitia aut animi dolore propter retractionem et spirituum unionem ad membra intrinseca ignoratur natu

ralis calor. & consumit illas superfluitates in stomacho. que
singultum inducebant. Inde est quod qui tristantur: aut
alij compatiuntur: aut de re tristabili recordantur. aut rem
aliquam effire excogitant. Unde calor a intra nunquam
singultant. vt infra de timore patebit. quod si fallaci impel
lente fortuna tediosa emergant noua. aut tristabilia presentē
tur obiecta. oportet pro sanitatis conseruatione quantū po
terit a tristabili impressione preseruari. atque forti et virili
animo ne apud mentem conplantentur insistere. tum cum
amicorum consolatione qui prudenter simul condolendo.
pondus doloris allevient. aut diuerso solatio secundum im
pedientem materiam animum patientis allitiant. tum ex
cogitando fortunę ludos non nouos esse: imo vt plurimum
grauiores suos ictus viris illustribus contigisse. et fortu
nam nulli dignitati parcere. seq; ipsum inferioribus com
parando & quascunq; virtutes aut dignitates aut cetera
bona que ex deo sibi absque quod per se mereatur. concessa
sunt. continuo premeditari & altissimo grates referre. Sed
ex melioribus remedijs ad tristitiam est q; ratio sensus vin
cat. Nam aut fatuus aut demens incurrit: Sed prudens ili
co ratione a seipso has animi turbulētiās procul eiicit.
Nam cum de labili tempore non nisi momentum imperce
ptibile habeatur omnis cum tristitia: aut de preterito aut
de futuro erit. fatuum est enim rem preteritam. aut irrecu
perabilem deplorare. clara prohibet ratio id virum exequi
quod obesse potest. prodesse nunquam. De futuro qui
dem aut verius aut contingens erit rei euentus de quo
accidit tritari frustra. Tristamur nanque de eo quod
impossibile est aliter esse posse. Si qđ contingens erit sic
contingenter poterit esse contrariū illi? qđ deploratur accidere.

¶ si certe tristantem rem futuram videmus. cum nostra vi-
ta incerta sit: continget aliquando de rebus non nostri: sed
alieni temporis deplorare. Insuper cum prudens nouerit
accommodata fore. unquam dona nec bona esse. nunquam de eorum
amissione dolebit. Sompnus præterea aut solatiofum exer-
citiū dū fieri poterit: tunc tristē animi passionē sedare so-
lent. Ab intenso insuper et nimium ad rem vnam affixio a-
more caueri decet. Siquidem in aliquibus ultra quā deceat
affixa dirigatur affectio emergit ilico sollicitudo quædam et
semifatua et melancolica passio. ad quam sequitur inordinatus
fluxus et refluxus spirituum et naturalis calor ad cor. unde
de diuersificatur anhelitus et variatur pulsus. Et ut propter
obliuionem anhelandi et inspirandi aerem apud oportuna
anhelationem accidant. et anhelitus interceptio. Et tantū
crescit aliquando apud animam intensus feruor: ut influ-
tus et virtutes eius a digestiuis et motiuis operibus distra-
bantur. unde sequitur corporis macilentia et debilitas. pa-
lescitque vultus et ad varios morbos et acutas febres inducit
præter amentiam et proprii commodi obliuionem. Per sepe
enim videmus quod multi ex repatriandi amore ex filiis et a-
micis. aut ex rebus aliis ultra modum dilectis. semifatui et
egretantes fiunt. Infinite quidem sunt fatuitatis species.
odium insuper amori contrarium est. et ex ipso ut summa-
tim dicatur propter concursum caloris ad intrinsicum. om-
nia fere mala accidentia sequuntur quæ superius de tristi-
tia narrabantur. Ab odio ergo solerti studio caueri decet:
ut supra de tristitia dictum est. Solum enim vitium odio ha-
bere debemus. unde sequitur virtutum amor. et ex conueni-
enti naturalis letitia: quæ tantum ad sanitatem proficua di-
cebatur. Ad temperatum et debitum rerum amorem quan-
tum possibile est conari debemus. quia amor est multarum
bonarum virtutum anime et cuiuslibet gaudii principium

quod ad sanitatis conseruationem. magnum auxilium pre-
stat. quia primo rem quam bonam credimus amamus. et po-
stea emergit rei illius desiderium et habendi sollicitudo. et
tandem in eius fruitione comitante amore sequitur delecta-
tio. Pari modo rem quam malam credimus habemus or-
dio. deinde consurgit rei illius abhominatio. et tandem si
odiosa res contingat sequitur tristitia et dolor animi. Ex pre-
dictis manifestum erit quod dum debitum et moderatum amo-
re debet rei desiderium proportionari. et secundum immo-
deratum nocentis rei odium debet esse illius abhominatio.
Ab immoderato ergo desiderio. et immoderata abhominati-
one. que desiderio contraria existit. cauendum est quod ex ip-
sis sequuntur mala accidentia similia illis que de tristitia
sequebantur. Immo ex immenso desiderio si cessat optate rei
adeptio sequitur immensa tristitia. que tantum sanitati in-
festa dicitur. et simul ex immensa abhominatiōe sequitur si
per casum exose rei euentus contingat inesse. Ab immode-
rata insuper spe. et desperatione pro conseruanda sanitate
utile est cauere. Spes quidem circa bona ardua et possi-
bilia. aut ea que secundum rationis iudicium contingere
nequeunt. neque ad cetera talia animi figmenta adhibenda
discreti viri excogitatio et fantasia. Nam ultra hoc quod virum
a propriis commodis et bonis meditationibus alienum ef-
ficiant. corporis sanitatem impediunt. Cum quidem super-
uenit ratio et speratam rem impossibilem aut de raro con-
tingentem iudicat ilico desperat. et tunc intensus ut pluri-
mum sequitur animi dolor et tristitia. quanta fuit et circa
speratam rem affixa premeditatio. Nec de his futuris bo-
nis que recto et rationabili iudicio sperari debent. desperan-
dum est. quia cum desperatione comitatur tristitia. et ani-
mi dolor sanitatis conseruationem impediens. Ergo qui

humilis et magnanimus est suos affectus cognoscit. proprias facultates et emergentes fortunas mensurat nunquam aliquam rem aggreditur et premeditatur. unde nunquam ante tempus de speranda re desperat. quod si spes sua ex contrario eventu aliquando prudentem fallat. ad illa recurrit remedia que supra de tristitia dicebantur. Ab immensa audacia et temeraria aggressionem arduarum rerum ex quibus posset subitus et immoderatus timor accidere cauere debet. Nam magno imminente timore calor naturalis et spiritus extrinseca membra derelinquunt. et ad cor tanquam ad eorum arcem et principium nostre vite refugiunt. Unde pallescit vultus. et gelidus quidam tremor exterioribus partibus ingreditur. et cutis circa pilorum radices ex fuga caloris ad centrum condensantur. et constringuntur pori unde exeunt. propter quod in timore omnes fere corporis pili eriguntur. Et quandoque est tam intensus timor ut propter subitum et inordinatum confluxum spirituum ad cor. accidat ipsorum repentina suffocatio et mors. aut corpus inueterascit et alias malas egritudines inducit. Unde vnus ex antiquis autoribus narrat. quod quidam iuuenis. dum suspensus per cistam traheretur. ut pullos falconum acciperet. et truncata fune ex eminentissimo caderet loco. ilico fere totus canis factus est. Multi insuper iuuenes et paruissimi temporis naufragio imminente mortis timore inueterati sunt. Multi et in carceribus per paucos dies detenti de futura certificata morte ad duplam fere etatem antiquiores iudicantur. Ad medicos plures paralytici ex timore facti concurrunt. Quanto ergo possibile est debemus timores et timoris causas fugere. Prudens enim primo parumper timorem et timoris causam. studiose perquirat antea quam rem arduam et ante proprias vires aggrediatur. primo aggressu se forte

et audacem præbeat omnem penitus timorem procul efficiendo. quod si fortuito euentu aliquid extimendum contigerit. Nihil quippe apud humanum genus maius morte timeri solet. cum trito dicatur prouerbio vltimum terribilium esse. Tunc quidem ratio et animi fortitudo seipsum vincat: ut firmo et audaci iudicio si consulat. neque mortem timendam. neque optandam esse. quoniam frustra timeat quod evitari non potest. aut optatur quod ilico euenturum est. Nam inamantiua lege oritur vnusquisque ut moriatur. Audaci ergo animo insistendum est. nam nullus maior hostis in mortis periculo quam timor. Ipse quidem ingenium et rationis discursum obumbrat. et corporis vires dum illis maxime opus est anihilat. vnde solet vtplurimum perniciēs evitari. Aliquando tamen per accidens timor iuuamentum præstat. Sedat enim singultum si ex repletionē fiat. Nam propter retractionem spirituum ad membra ex paruo timore vigoratur naturalis calor ex propria vnione in membris centralibus cum virtus vnita maior sit seipsa dispersa. et eius vigoratione sequitur citior consumptio et facilior resolutio materierum mordicantiæ os stomachi. vnde singultus causatur. Et hæc est cautela mulierum dum singultant pueri. imponere illis timorem ut singultus citius reprimatur. Eadem ratio aqua frigida si subito absque præuisione patientis in eius faciem proiciatur singultum sedat. facit enim naturalem calorem ad interiora redire et citius materiam singultum causantem resolvere. A fide digno audiui quendam ob grandem timorem a quartana curatum tumultuante ob ciuiles factiones sua ciuitate armis dum a quartana proxime præmebatur. Alterum autem legimus a quartana liberatum propter duos serpentes clam in lecto iussu medici iuxta febrientem impositos. Et aspectu insuper et fre-

quenti rememoratioe terribilium ⁊ fortuitorum casuum:
⁊ a flagellatis ⁊ dolentibus ⁊ generaliter a miserabilibus
personis quibus comparari oporteat. aut quibus ex naturali
inclinatioe miserandū sit. cauere decet quia ex hoc illa ma
la accidentia pro salutatis conseruatione sequuntur q̄ ex
tristitia sequi dicebantur. Et similia etiam accidunt de re
bus ex quibus verecundari contingit. ideo ab omni opere
⁊ commissione negotiorum ex quibus verecundari oportet
abstinere decet. Ab ira etiam cauendum erit. Nam cum
ira. ut inquit philosophus sit ebullitio sanguinis. circa cor
propter appetitum vindictę. ut quis de illata iniuria punia
tur. Et tali ergo ebullitione. sicut ratio ⁊ quotidiana testa
tur experientia. accidunt febres bona humidatum consum
ptione male atque varie corporum dispositiones. Pari rati
one cauendum est. ne in furorem incidamus. ex quo ea ma
la accidentia sequuntur que de ira sequi dicebatur. licet au
tores ponant differentiam inter iram ⁊ furorem. quoniam
furoz est passio absque appetitu vindictę. ⁊ q̄ temperata i
ra que apud philosophos inter morales virtutes numeran
tur. sua ebullitione ⁊ accidente caliditate calorem naturalē
debilitatum aut sopitum confortat ⁊ ex pergefācit. ⁊ ad bo
nam sanitatem inuamentū p̄ebet. Similiter ab inuidia ca
uendū est. q̄ ex ipsa sunt accidentia ⁊ passionēs. que ex tri
sticia sequebant̄. cum tristitia nihil aliud sit q̄ inuidia ⁊ a
nimi dolor. de apparenti bono alterius. zelotopia autem
ad timorem reducit. cum non sit nisi timor amittendi pro
pria bona que plurimum diliguntur. cum molestia animi ⁊
solicitudine. ⁊ intantuz crescit aliquando amittendi timor
aut stimulosa sollicitudo ne dilecta bona perdantur. aut do
lor et tristitia. dum defendi aut custodiri nequiverunt.
quod sanitati maximum nocumentum inducunt.

omnes naturales virtutes debilitat. digestiuam impedit.
appetitum prostermit. suspiria ⁊ anhelitus difficultatem fa-
cit. ⁊ tam anime q̄ corporis virtutes enervat. Ideo a zelo
topia ⁊ causis zelotopiam inducentibus fugiatur. De pas-
siones dum modum transcendunt ad sanitatis conseruati-
onem nocentius faciunt. De coitu autem in hoc libello
nil precipitur aut prohibetur tum propter honestatem reli-
gionis. tum etiam quia in hac vltima ⁊ deteriori etate no-
stra. aut nos ipsi experti sum⁹ aut apud otiosa colloquia ab
expertis audiui⁹. q̄ immoderatus ⁊ superfluus eius vs-
us ⁊ propne subito post stomachi repletionem aut crapu-
lam. magnam nocentium infert. Moderatus vero ad sa-
nitatis conseruationem iuuamentum prestat.

¶ Finis huius libri.

¶ Registrum huius libri.

¶ Primum vacat.
Senationibus.

¶ tuberibus patebit.
De lactuca.

¶ corpus quod
multi sui.

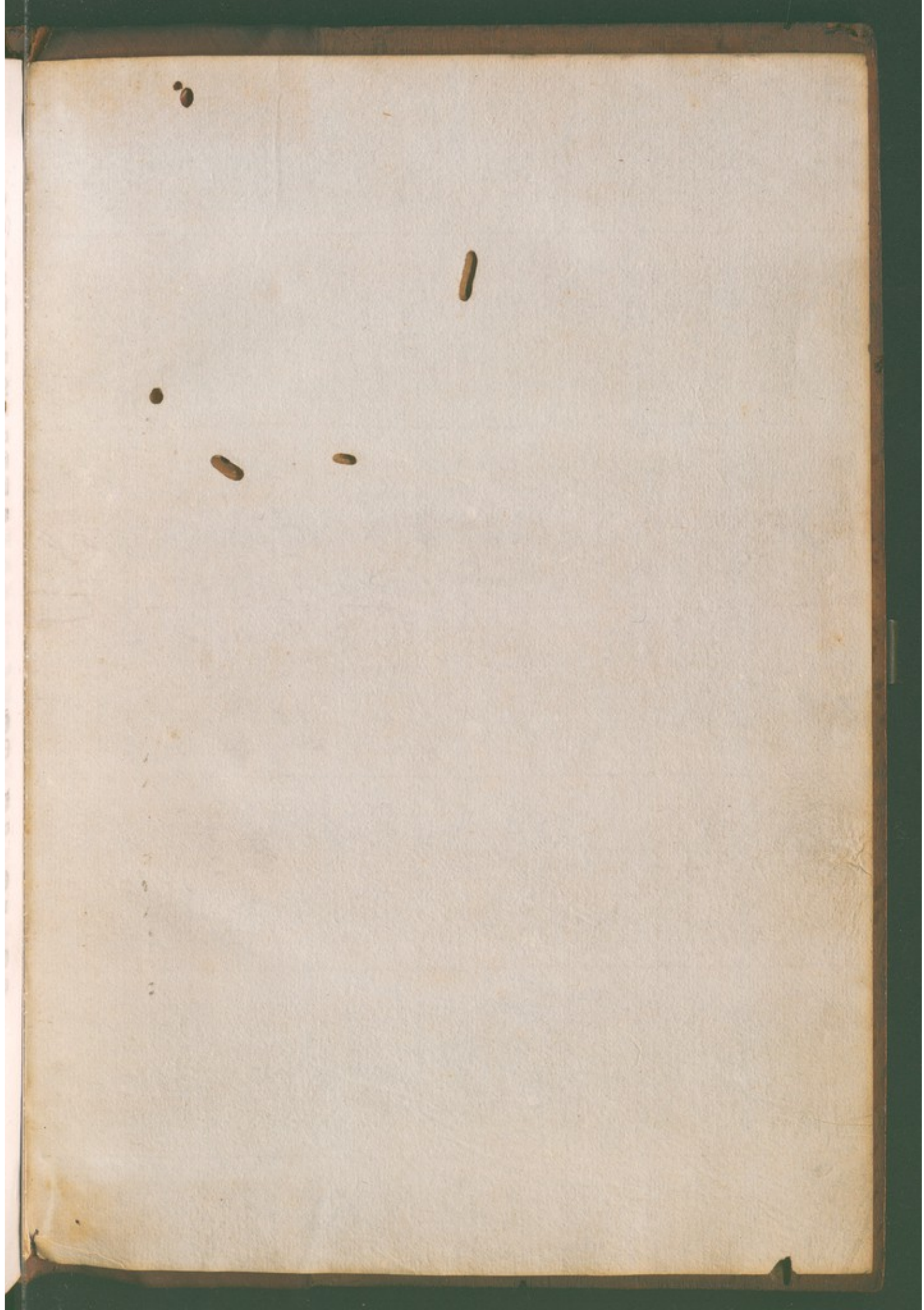
¶ Quant ⁊ cito
fuerint.

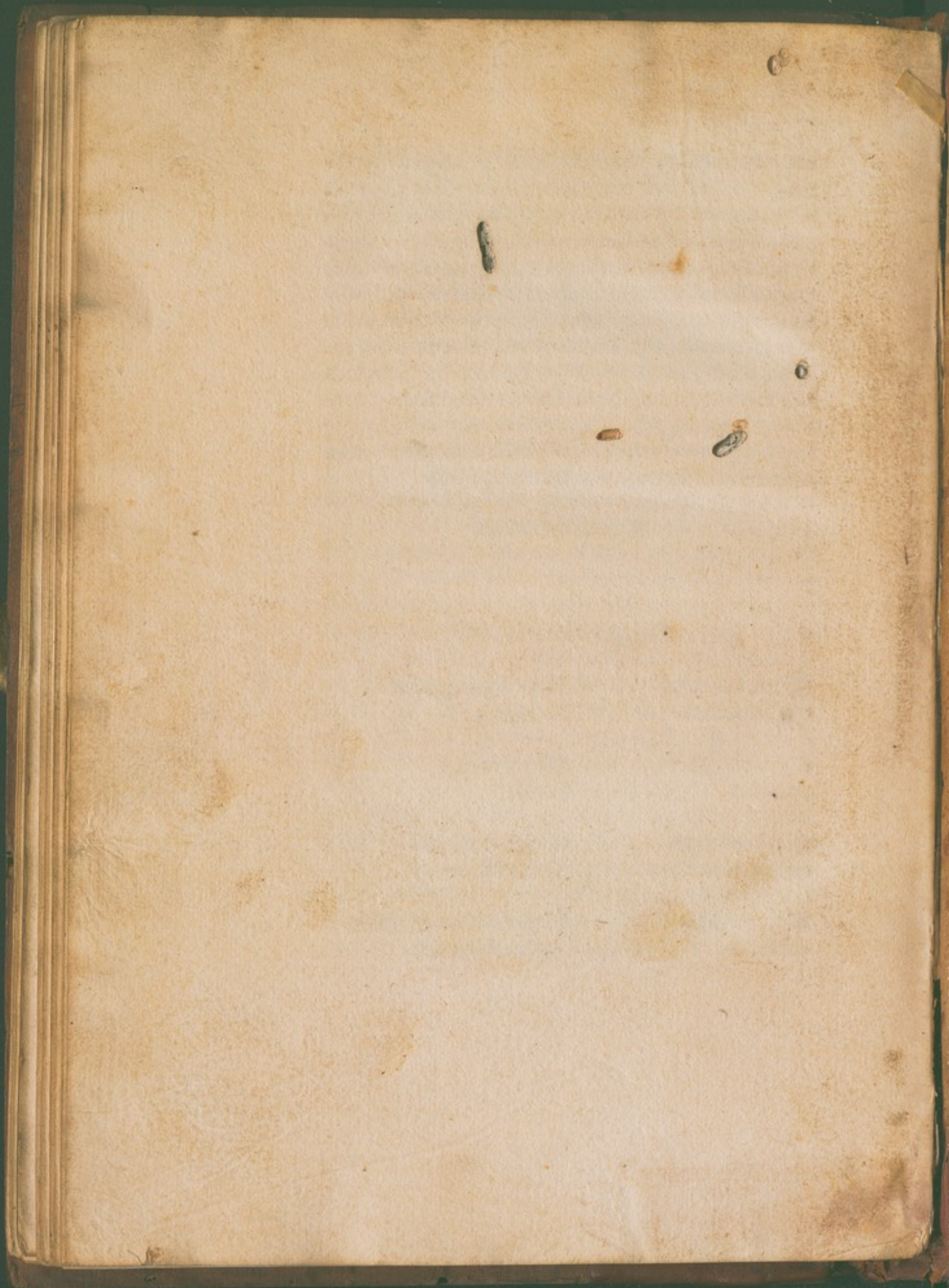
¶ que ex fungis.
vase quiescentibus.

¶ trem confortat.
de tuberibus.

¶ sunt caules
carnium.

¶ egritudinem deueniat.
quod ad sanitatis.

78

NURCIA.
(Benedictus)

